

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

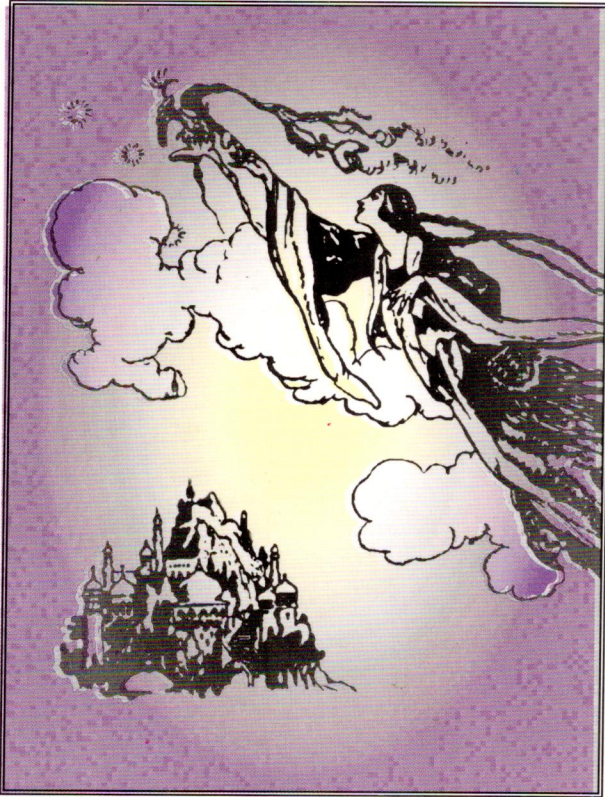
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Orhan Güner

**Kürt Halk Masalları ve
Halk Hikayeleri**

**Bu kitabın yayın hakları
Kalan Bas. Yay. Dağ. Müz. Üretim Paz. A.Ş.'ye aittir**

Birinci Basım: Temmuz 2002

Teknik Hazırlık: Kalan Yayınları

Baskı: Berkay Matbaası

Kapak Çalışması: Hüseyin Namık Üstünel

ISBN: 975-8424-32-7

Kalan Yayınları: 30

Kalan Bas. Yay. Dağ. Müz. Üretim Paz. A.Ş.
Mithatpaşa Cad. 34/F Aydın İşhanı 8. Kat No: 50 Kızılay Ankara
Tel-Faks: (0.312) 434 08 47

Orhan Güner

Kürt Halk Masalları ve
Halk Hikayeleri

Canım Annem'e...

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Giriş	11
Adıyaman'ın Tarihi	11
Kılık ve Kıyafet	14

I. Bölüm

Genel Olarak Masal	17
Masal Metinleri	19

A. Kahramanı İnsan Olan Realist Masallar

1- Şahsenem Masalı	19
2- Keloğlan Masalı	22
3-Keloğlan'ın Eşeği	24
4- Adam ile Üç Kızı	27
5- Hoca	29
6- Baluç Divane	31
7- Akıllı Kardeş ve Deli Kardeş	33
8- Bal ile Tuz Masalı	35
9- Karı ile Koca	36
10- Tembel Adam	38
11- Keloğlan	39
12- Keloğlan Masalı	40
13- Kurnaz Adam	42
14- Uçan Sandık	43
15- Üç Kardeş Masalı	45
16- Dilenci Aile	47
17- Hain Evlat	48
18- Keloğlan Masalı	50
19. Dünya Güzeli	52

B. Kahramanı İnsan-Olağanüstü Varlık Olan Masallar

20- Adam ile Üç Kızı	55
21- Altın Bülbül	57

22- Kılılı Canavar	62
23- Akıllı Çocuk	63
24- Çaresiz Kız Kardeş	65
25- Üç Arkadaş	67
26- Kırk Kardeş	69
27- Keloğlan Masalı	71
28- Akıllı Çocuk	73
29- Vittik Masalı	75
30- Erik Oğlan Masalı	77

C. Kahramanı İnsan Olan Olağanüstü Masallar

31- Nohut Kız	79
32- Kız ile Mezar Masalı	82
33- Oğlak Masalı	83
34- Üvey Ana	85
35- Altın Masalı	88
36- Güldükçe Güller Açan Kız	90

Ç. Kahramanı İnsan -Hayvan Olan Masallar

37- İki Kardeş Masalı	93
38- Yaşlı Kadın ile Tilki Masalı	96
39- Korkak Adam	98
40- Hain Serçe Masalı	100
41- Kız ile Ayı Masalı	102
42- Ayı ile Adam Masalı	103
43- Akıllı Küçük Kardeş	104
44- Cami İmamı	105

D. Kahramanı Hayvan Olan Masallar

45- Kurt Masalı	107
46- Ayı ile Tilki	108
47- Tilki ile Kuşun Arkadaşlığı	109
48- Tavşan ile Arslan	110
49- Tilki ile Kedi	112
50- Ayı ile Tavşan	114

II. Bölüm

Halk Hikayeleri	117
1. Si Ahmet ile Zeynep	118
2. Leyla ile Mecnun	123
3. Kurd-i Sekmane	125
4. Sultan Süleyman	127
5. Hasan ile Telli	128
6. Memo ile Zini	130

III. Bölüm

Mani ve Mani Metinleri	135
----------------------------------	-----

IV. Bölüm

Efsane	143
Koçalı Köyü ile İlgili Bir Efsane	144

V. Bölüm

Koçalı Köyü'nde Soyismi ve Lakaplar	149
Bağlıca Köyü'nde Soyismi ve Lakaplar	151
Çatalağaç Köyü'nde Soyismi ve Lakaplar	152
Bulam Köyü'nde Soyismi ve Lakaplar	152

VI. Bölüm

Kaynak Kişiler	155
Sonsöz	157
Bibliyografya	158

Bu kitabı hazırlarken çok değerli varlığımı kaybettim. Onun için bu kitabı, ANNEM'e ithaf ediyorum. Ve diyorum ki: "Bu kitabın her sayfasının açılışında, Annem'in Sevap Defteri'ne bir sayfa daha eklensin. Bu duanın kabulü en büyük dileğimdir." Anneciğim ruhun şad olsun...

Önsöz

Hemen herkes çocukluğunda, büyüklerinden şu günlerde de iletişim araçlarından masal dinlemiş veya okumuştur.

Benim de dinleme çağı bitmiş, derleme çağı başlamıştı. İlk derlemelerimi Babaannemden ve yaşlı bir teyzeden yapmıştım. Ayrıca üniversitede bir hocam şöyle demişti:

“Ben sizin yerinizde olsam, gittiğim yerlerde derleme ve araştırmalar yapardım.”

Ben de ciddi anlamda derlemelere askerlikte başladım. Askerlerin yazmış olduğu hasret içeren güzellikler dolu, daha çok anonim dilden dile, defterden deftere dolaşan şiirleri topladım.

Askerlik bitti, öğretmen oldum. Adıyaman İli, Koçali Köyü Ortaokulu’nda Türkçe dersi öğretmenliğim başladı. Bu bölgede televizyon yoktu, bir derlemeci için bulunmaz fırsat, çünkü insanlar biraraya geldiklerinde birbirlerine halk hikayeleri, çocuklarına ise masallar anlatıyorlardı. En kısa zamanda bölgeye alıştım ve zamanımı kitap okuyup bölgede derlemeler yaparak değerlendirdim.

Benim Kürtçem olmadığı için öğrencilerimden ve köyde anlaştığım insanlardan yararlandım. Bunları yazıya geçirdim, tasnif edip düzenledim. Kütüphane araştırmasından sonra basıma hazır hale getirdim.

Eser ancak hazırlandıktan bir hayli sonra basılıyor.

Bu çalışmam sırasında bana yardım eden köylülere, öğrencilerime, kapak resmini hazırlayan arkadaşım Hüseyin Namık Üstünel’e, kısacası herkese teşekkür ederim.

4.7.2002

Orhan Güner

GİRİŞ

Adıyaman'ın Tarihi ve Coğrafi Durumu

Adıyaman ili Güneydoğu Anadolu Bölgesinde olup, doğusunda Diyarbakır; güneyinde Şanlıurfa; batısında Kahramanmaraş; kuzeyinde ise Malatya illeri yer almaktadır. Adıyaman'ın yüzölçümü 7614 km dir. İlin doğusundan güneyine doğru Fırat Nehri uzanmaktadır. Bu nehrin üzerinde de Atatürk Barajı'nın yapıldığını ekleyeyim. Ayrıca Güneydoğu Anadolu Projesiyle, Adıyaman'ın her yönden gelişeceği aşikardır.

Adıyaman bitki örtüsü bakımından fakirdir. İlin kuzeyi dağlıktır ve Doğu Anadolu iklim özellikleri görülür. Besni ilçesinde üzüm bağları vardır. Halk geçimini, tahıl ve tütünden sağlamaktadır.

Adıyaman'ın ilçeleri şunlardır:

- Merkez İlçe (Adıyaman)
- Besni
- Çelikhan
- Gerger
- Gölbaşı
- Kâhta
- Samsat
- Sincik
- Tut

Adıyaman coğrafi konumu nedeniyle, ilk insanlardan bugüne kadar yerleşim alanı olarak kullanılmıştır. Ayrıca Doğu ve Batıyı birbirine bağlayan kervan yollarının da uğrak yeridir. Ge-

iş bölgesi özelliği taşıdığı için, zengin bir tarihi değere sahiptir.

Adıyaman, K bta ilçesi hududları içinde bulunan, Nemrut harabeleriyle ünlüdür. Kommagene (Commagane) Krallığı (M. . 69-M.S.72; Samsat ilçesi başkent olmak üzere kurulur. Nemrut Dağı'ndaki tapınağın kurucusu 1. Mitharades'in oğlu, 1. Antiochos'a ait mezar ve bu kral d nenimde yapılmış tapınak olduğu sanılmaktadır. Ele geçen kaynaklara göre, bilinen ilk medeniyet Hititlere aittir. (M. . 2. bin)

Yörede yapılan kazı ve buluntulara göre şu medeniyetler Adıyaman'da hüküm sürmüştür:

- Hititler, Hurriler, Mitanniler (M. . 2. bin)
- Kummuh Kırallığı (M. . 1000-M. . 708)
- Asur Kırallığı (M. . 708- M. . 605)
- Saka-İskit İmparatorluğu (M. . 7.yy)
- Babilliler (Kaldeliler) (M. . 7 yy. M. . 6 yy)
- Medler (M. . 600)
- Persler (M. . 553- M. . 400) Pers İmparatorluğu y rede

 nemli k lt r izleri bırakmıştır.

- Makedonyalılar ve Helenistik D nem (M. . 333-M. . 323)
- Selevkoslar (Sel kid Krallığı) (M. . 305-M. . 69)
- Kommagene (Commagane) Krallığı (M. . 69- M.S. 72)
- Roma İmparatorluğu (M.S. 395'e kadar)
- Bizans İmparatorluğu
- Emeviler (670-739)
- Abbasiler (758-929)
- Hamdaniler (929-1003)
- Selçuklular
- Artuklular
- Haçlılar (1096-1098)
- Moğollar, Meml kler
- Dulkadiroğulları
- Timur İmparatorluğu
- Osmanlı İmparatorluğu

Adıyaman ve çevresini 1515 yılında Yavuz Sultan Selim, Osmanlı topraklarına katmıştır.

Adıyaman'ın eski kaynaklarda geçen ismi, Hısn-ı Mansur'dur. (İslam Ansiklopedisinde, Hısn-ı Mansur maddesine bakmak gerekir.)

Bu ile Adıyaman ismi, Perre kentinde geçen, bir olaya bağlı olarak verilmiştir. Farin ya da Perre olarak bilinen kentte Put'a tapan bir babanın, yedi oğlu babalarının evde olmadığı bir gün, bütün putları kırarak, Tanrının tek olduğunu kabul ettiklerini gösterirler. Putperest baba, olanları görünce yedi oğlunu da öldürür.

Daha sonra bu kardeşlerin anısına, Farin (Perre veya Pirin) kentinde bir ibadet yeri yaptırılır. Bu olaydan ötürü, kentin adı:Yediyaman olur. Sonra bu isim, Yادیyaman ve Adıyaman şekline dönüşür.

Kılık Kıyafet

Adıyaman'da erkekler başa kasket giyerler. Ceket ve yelek içinde yakalı veya yakasız gömlek (işling), şalvar giyerler.

Kadınlar da kentlerde, evde fistan (entari) pijama ve yazma giyinirler. Dışarı çıkarken de, vücudunun tamamını örten siyah renkli ince bir kumaştan yapılmış "İZAR" giyerler. Önceleri yüze peçe de örtülürmüş. Köylü kadınlar üç etek şeklinde entari, üzerine ceket giyerler. Başlarına altın, gümüş veya diğer maddenlerle işlenmiş süslü başlıklar (taç-tepelik) giyerler. Başa fes de giyilir, fesin üstüne puşu da sarılır.

Mustafa Sucu'nun naklettiğine göre: "Önceden erkekler ayaklarına sivri burunlu bir kundura ya da pöcüklü yemeni ile uzun peyikli bir şalvar giyerlerdi. Üstünde ise yakalı veya yakasız bir gömlek ile çeşitli tiplerde yelek yer alırdı. Bel'e fillik kuşak denilen ipekli püsküllü beyaz renkli bir kuşak sarılırdı. Kuşağın püskülleri yandan sarkardı. Ayakkabının topuğu yürürken "gıjj gıjj" diye ses çıkarırdı. Gençler ellerine bir de tesbih alırlardı. Ayakkabı ve tesbih seslerinin uyumu içinde gezilirdi. Baş açık gezmek ayıp sayıldığı için genellikle şapka giyilirdi. Yeleğin cebinde genellikle bir saat bulunur, saatin kösteği aşağı doğru sarkardı.

Eskiden kadınlar ise, bellerine enli ve işlemeli gümüş kemerler başlarına ise altından ya da gümüşten yapılmış arkadan kenetlenen "çelen" adlı başlıklar takarlardı." ⁽¹⁾

(1) Sucu, Mustafa. *Adıyaman İli ve İlçeleri (Yakın çevre incelemesi)* Öner Matbaası, Adana 1985, s.38-39)

I. Bölüm

Genel Olarak Masallar

Masal metinlerine geçmeden, masal üzerinde biraz duralım. Çeşitli araştırmacıların masal tariflerini verelim:

Hüsamettin Arslanöz: "Mücerret bir fikri izah maksadıyla tertip edilen uydurma bir hikaye."⁽¹⁾

M. Şekip Tunç: "Mythe denilen beşeri ilk kültürün en mükemmel numuneleri olan çocuk çağındaki ibdeleridir."⁽²⁾

Ahmet Kabaklı: "Günlük hayatın sınırları, kuru gerçeğiyle yetinmeyen halk muhayyilesinin tabiat ve gerçek dışı bir alemde yaşattığı kahramanların hikayesidir."⁽³⁾

Bana göre masal: "İnsanların, rüya, hayal ve iyi düşüncelerini, çocuklar için hikaye etmelerinden çıkan kısa anlatı türüdür."

"Masal" sözü önceleri "mesl, mesle, mesel" olarak kullanılır ve bilinirdi. Kültürde ise "Çerok" denilmektedir. Bu sözler, örnek vermek veya hikaye etmek manasına da geliyordu. Anne-anem ise "metel" demektedir.

Masalların Tasnifi

Derlemiş olduğum masalları, kahramanlarına göre Beş'e ayırdım

- A- Kahramanı insan olan realist masallar
- B- Kahramanı insan-olağanüstü varlık olan masallar
- C- Kahramanı insan olan olağanüstü masallar
- Ç- Kahramanı insan-hayvan olan masallar
- D- Kahramanı Hayvan olan masallar

Hayvanlar arasında geçen masallar, çoğunlukla kandırmaca üzerine kurulmuştur. Tilkî ile tavşan kandırır, ayı ise genellikle kandırılır.

Eflatun Cem Güney, çocuklar için masalın önemini baki, nasıl değeriendiriyor:

“Masal deyip geçmeyin; kökleri vardır geçmişte, dayanır durur dağ gibi... Dalları vardır üstümüzde, yeşerir gider, bağ gibi” derler.

Gerçekten de masallar, sadece hayal ve fantazi mahsulü değildir. Çeşitli motiflerle nice sosyal realiteler çizgileştirilmekte ve hele çoğu, insan ruhlarında yapılmış ince bir seyahat hissi vermektedir.

Keloğlan, Peri Kızı, Devanası, Yedi Köyün Yüzkarası, İddi ile Bidî, Hılı ile Dılı, Kara Eşe, Sarı Köse.... Bu masal kahramanlarının hamuru mayası bir ama, huyu, suyu bir değil.

Masallarda beğenilenler de var, beğenilmeyenler de. İşte masalların da asıl eğitim değeri burada...

Çocuklarımızın ruhunu en iyi örneklere göre inşa ederek, onları inandıkları yolda yürüyebilecek, yürüdükleri yolda güçlükleri yenecek şahsiyetli birer insan yapmak...

Dünya milletleri bu inanışla çocuklarının ruhunu masallarla besliyor; özellikle, insanları tanıma mekekesi kazandırarak onlarla münasebetlerini kolaylaştırıyor.”⁽⁵⁾

(1) Hüsameddin Arslanöz, *Masal, Türk Akdeniz*, c.4, (nr. 23), 1943 s. 12

(2) Mustafa Şekip Tunç, *Türk Çocuklarına ne gibi masal ve hikayeler okutulmalı? anketine cevabı*, Yücel, C. 13 (nr. 73) 1941, s.19

(3) Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, c. 1, 73. sayfa

(4) Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, s, 75

(5) Eflatun Cem Güney, *Folklor ve Eğitim*, M.E.B. Basımevi, İst. 1966, s.

Masal Metinleri
A) Kahramanı İnsan Olan Realist Masallar

1

Şahsenem Masalı

Bir varmış, bir yokmuş. evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir aile varmış. Ailede ana, baba, erkek ve kız çocuk varmış. Bunlar imamla çok iyi anlaşıyorlarmış. Anne, baba ve erkek çocuk Hac'ca gideceklermiş. Kızları Şahsenem'i imamın yanına bırakmaya karar veriyorlar. İmama da:

“Sen her gün Şahsenem'e biraz et getir, pencereden ver.” diyorlar. İmam bunlar gittikten sonra Şahsenem'i sıkıştırıyor. Onunla evlenmek istediğini söylüyor. Şahsenem bunu kabul etmiyor. İmam ne kadar uğraşıysa kabul ettiremiyor. Sonunda imam kızı hamama getirmesi için bir yaşlı kadın yolluyor. İhtiyar kadın, Şahsenem'i zar zor aldatarak hamama getiriyor. İmam kapının arkasına saklanıyor. Şahsenem içeri girince kapıyı kapatıyor Ona ya benimle evlenirsin ya da seni öldürürüm, diyor. Şahsenem korkudan peki diyor. Sonra imam git içki getir de bunu kutlayalım, diyor. İçkiler gelince imam heyecandan içkinin çoğunu içiyor, Şahsenem ise içer gibi yapıyor. İmam sarhoş olup sızıyor. İmam sızınca Şahsenem sopayla öldürme derecesine gelene kadar imamı dövüyor. Sonra onu bodruma atıyor ve evine dönüyor. Aradan birkaç gün geçince köylüler imamı merak ediyorlar. Onu aramaya çıkıyorlar. Hamam işleten:

“Bodrumdan sesler geliyor bir de oraya bakalım.” diyor.

Bodrumun kapısını açıyor bakıyor ki imam oradadır. İmamı oradan çakırıp tedavi ediyorlar. Ama tamamiyle iyileşemiyor. Sonra hacıların dönme vakti geliyor. İmam bunları karşılamaya gidiyor. Daha imamın her yeri şişmiş. Bu durumun nedenini sormalarına fırsat vermeden diyor ki Şahsenem’in babasına:

“Siz gittiğinizden beri, Şahsenem eve yabancılar alıyor, eve giren çıkan belli değil.” diyor.

Şahsenem’in babası, oğluna:

“O kızı gözüm görmesin onu yok et.” diyor.

Oğlan ise kızkardeşini öldüremiyor ve onu bir dağa götürüp bırakıyor. Sonra bir bey avlanırken av köpekleri Şahsenem’i buluyorlar. Bey bakmış ki çok güzel bir kız. Bey onu eve getiriyor. Onunla evleniyor. Şahsenem ise konuşmamaya dilsiz numarası yapmaya karar veriyor. Bey ile Şahsenem’in üç çocukları oluyor. Bey bir gün çocuklarına üç tane ayakkabı getiriyor. Çocuklar ayakkabı için kavgaya edince Şahsenem “Durun!” diye bağıyor. Bunu çocuklar babalarına söylüyorlar. Bey gelip bu oyunun nedenini sorunca Şahsenem olanları Bey’e anlatıyor. Bey de Şahsenem’e “İstersen seni ailenin yanına göndereyim, çok zaman geçti özlemiştir.” diyor. Bey Şahsenem’in yanına üç adam katıyor ve bunlar yola çıkıyorlar. Yolda giderlerken Bey’in adamları Şahsenem’in üç çocuğunu da kesiyorlar. Şahsenem bunların elinden zorla kurtulup saklanıyor.

Aradan bir müddet zaman geçiyor Şahsenem bir çoban görüyor ondan yalvararak bir işkembe alıyor ve onu başına geçirip keloğan oluyor. Sonra köyüne ve ailesine gidiyor. Tabi ailesi bunun kızları olduğunu bilmiyor. Bu kel oğlan kılığındaki Şahsenem ise güzel masallar anlatıyormuş.

Köye, Şahsenem’in kocası Bey ve adamları gelmiş. Sonra imamla ihtiyar kadın da hep birlikte Şahsenemler’in evine gelmişler. Ve Keloğlan kılığındaki Şahsenem’den bir masal anlatmasını istemişler. Şahsenem’de:

“Kapıyı kitleyip anahtarı bana veriseniz size masal anlatı-

rım.” demiş.

Kabul edip söyleneni yapmışlar. şahsenem de başında ge-
çeni masal gibi anlatmış. Durum anlaşılmış. Suçlular cezalarını
çekmişler. Bey de şahsenem ile mutlu bir hayat sürmüş.

Anlatan: Emine IşIK / Koçali Köyü

Keloğlan Masalı

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir Keloğlan ile annesi varmış. Keloğlan'ın annesi birgün çorba yapmış ama tuz yokmuş. Annesi, Keloğlan'a demiş ki:

“Oğlum git bize tuz getir. Eğer biri sana ne aradığını sorarsa ‘hiç’ dersin.” demiş.

Keloğlan tuz aramaya çıkmış. Gelmiş bir deniz kenarına burada adamlar balık tutuyorlarmış. Keloğlan da ne alacağını unutmamak için devamlı “Hiç, hiç” diye yüksek sesle tekrar ediyormuş. Balıkçıların yanına gelmiş, balıkçılar buna çok kızmışlar:

“Oğlum bak, devamlı ‘hiç hiç’ diyorsun, biz de hiç balık tutamıyoruz.” demişler.

Keloğlan da :

“Peki ne diyeyim?” demiş.

Balıkçılar:

“Biri biri ardına, diyeceksin.” demişler.

Keloğlan, yine sözü unutmayım diye, tekrar edip gidiyormuş. Bir köye gelmiş, köyde de cenaze kaldırıyorlarmış. Keloğlan sözleri tekrar ederek yaklaşmış, bunu duyan köylüler Keloğlan'ı dövmüşler:

“Böyle konuşulur mu?” demişler.

Keloğlan:

“Peki nasıl konuşmalıyım?” demiş.

Onlar ise:

“Allah rahmet eylesin, diyeceksin” demişler.

Keloğlan bu sefer de bu sözleri tekrar ede ede yoluna devam etmiş. Yolda giderken bir köpek ölüsüne rastlamış, aynı zaman da “Allah rahmet eylesin” diyormuş. Oradan geçen iki adam, bunu duymuş ve Keloğlan’ı:

“Böyle söylenir mi?” diye dövmüşler.

Keloğlan:

“Peki ne diyeyim?” demiş.

Onlar:

“Of ne pis, of ne pis, diyeceksin.” demişler.

Yine Keloğlan bu sözleri tekrar ede ede gidiyormuş. Karşısından ise iki tane, süslü püslü bayanlar geliyormuş. Keloğlan’ın bu sözlerini duyunca sinirlenip Keloğlan’ı ellerindekilerle dövmüşler. Keloğlan bunlara da “ne demesi gerektiğini?” sormuş. Bayanlar da:

“Oh ne güzel, oh ne güzel, diyeceksin.” demişler.

Keloğlan yine yollara düşmüş, bu sözleri de tekrar ediyormuş, yolda iki adam dövüşüyormuş bu sözleri duyunca ikisi bir olmuş ve Keloğlan’ı dövmüşler:

“Hiç böyle söylenir mi? Yapmayın ağalar, döğüşmeyin beyler diyeceksin” demişler.

Keloğlan bu sözleri de tekrar ede ede yoluna devam ediyormuş. Bu sefer de iki köpek kavgada, iki adam da seyre diyormuş. Keloğlan’ın söylediklerini duyunca bunu dövmüşler. Adamlar:

“Böyle denir mi? Hiç bir şey deme” demişler.

Keloğlan tam bu sıra tuzu hatırlamış, tuzu alıp evine gitmiş..

Anlatan: Şükrü YILMAZ / Koçali Köyü

Keloğlan'ın Eşeği

Bir varmış bir yokmuş, bir Keloğlan varmış. Bu Keloğlan'ın bir de eşeği varmış. Keloğlan'ın bu eşeği ise neredeyse ölecekmiş. Keloğlan bu eşeği pazara satmaya götürmüştü. Şöyle bağırıyormuş:

“Altın sıçan eşek! Altın sıçan eşek!” diye.

Bu sözleri duyan bir kaç kişi toplanmış. Ama eşeğin öyle bir şey yapacağına da inanmamışlar. Keloğlan:

“Kim bu eşeği alır da, kırk gün beslerse ahırın içi altın dolar. Ama kırk gün olmadan kapıyı açarsanız, tılsım bozulur.”

İki uyanık, bu eşeği büyük paralar karşılığında satın almışlar. Eşeği doğruca ahıra götürmüşler beslemişler. Kırk gün olmuş ve eşeği hem de altınları görmek için adamları gelmiş. Kapıya yüklenmişler, yüklenmişler kapı açılmamış. O sıra biri, kapının deliğinden içeri bakmış. Bir de ne görsün? Pırıl pırıl bir şey parlıyor. Bunu görünce çok sevinmiş. Oysa eşek ölmüş, deliğe ise eşeğin nalı denk gelmiş, o parlamış. Bunlar, zorla kapıyı kırıp açmışlar. Eşek ölmüş ve kapının açılmasını da engellemiş. Bakmışlar ki ne altın var, ne de başka birşey.

Bunlar, doğruca Keloğlan'ın yanına gitmeye karar vermişler. Ya para alacaklar ya da Keloğlan'ı güzelce döveceklermiş. Keloğlan ise bu adamların kırkuncu gün geleceklerini hesap ederek, hanımına:

“Hanım akşam eve misafir gelecek. Sen bize kavurma, pilav ve fasulye yemeği yap.” demiş.

Bu adamlar, doğruca Keloğlan'ın tarlasına gelmişler. Keloğlan'a da:

“Ya paramızı ver, ya da seni öldürürüz.” demişler.

Keloğlan:

“Durun ağalar bir yanlışlık oldu. Hele durun, akşam olsun. Hep birlikte yemek yiyelim, karnımızı doysun, öyle konuşuruz.” demiş. Aynı zamanda da, bir kafesten tavşan çıkarmış. tavşana:

“Git ve hanıma, eve akşam misafir geleceğini ve kavurma, pilav, fasulye yemeği yapmasını, söyle” demiş. Sonra tavşanı bırakmış, tavşan gitmiş.

Akşam olmuş, bunlar hep birlikte eve gelmişler. Hanım:

“Bey, söylediğin gibi yemekleri hazırladım.” demiş.

Sonra bakmışlar ki, tavşan orada kafeste duruyor. Bunlar, akıllı tavşanı almak istemişler. Keloğlan ise binbir naza ve çok yüksek paraya satmış. Bunlar, almış tavşanı gitmişler. Ama tavşan ne konuşmuş ne de bir daha ele geçmiş. Meğer Keloğlan'ın aynısından bir daha tavşanı varmış. Bunlar yine çok sinirlenmişler. Doğruca Keloğlan'ın evine gelmişler. Keloğlan ise hanımına:

“Bak, bize iki adam gelecek. Sen karnının üstüne şu kan dolu torbayı iyice yerleştir. Adamlar gelince, ben seninle kavga eder ve bıçağı senin karnına batırırım. Sen sen ol, ben şu düdüğü öttürmeden kalkma, yoksa ikimiz de mahvoluruz.” demiş.

Nitekim adamlar gelmiş, Keloğlan adamları zor durdurmuş. Bu arada hanımına:

“Sen niye bu yemeği doğru dürüst yapmadın? Bak misafirler de var, ben rezil oldum. Kadın, sen beni herkese rezil ettin.” diyerek, bir bıçak kapmış doğruca kadının üstüne yürümüş ve elindeki bıçağı kadının karnına batırmış. Batırmasıyla kanların fışkırması bir olmuş. Adamlar, ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Kadın orada hareketsiz yatıyor. Bakmışlar Keloğlan'ın hiç aldıracağı yok:

“Şimdi ne yapacaksın?” diye Keloğlan'a sormuşlar.

Keloğlan:

“Bakın şu düdüğü görüyor musunuz? Bu düdük, bütün ölüleri diriltir. İsterseniz, deneyelim.” demiş ve düdüğü öttürmüştü.

Düdük sesini duyan kadın ayağa kalkmış. Adamlar bu gördüklerine inanamamışlar, Keloğlan'dan bu düdüğü de çok fazla

paraya satın almışlar.

Keloğlan ise yaptıklarının yeterli olduğunu düşünerek, hanımı ile o memleketten taşınmış. Böylece akılsızlar sayesinde bir sürü parası olmuş.

Anlatan: Abuzer ÖZŞAHİN / Koçali Köyü

Adam ve Üç Kızı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde, üç kızı olan bir adam varmış. Birgün, adamı askere çağırmışlar, savaş var diye. Adam ise kara kara ne yapacağını düşünür, dururmuş. Babasının üzüntülü olduğunu gören küçük kız, babasına sormuş:

“Babacığım, ne oldu da sen böyle düşünüyorsun?”

Babası kıza:

“Kızım, savaş varmış, beni çağırıyorlar.” demiş.

Kız ise babasına, üzülmemesini, askere onun yerine gidebileceğini söylemiş. Babası ise çaresiz kabul etmiş. Kız saçını kesmiş, babasının da erkek elbiselerini giyerek onun yerine askere gitmiş.

Kız askere gidince çok yararlılıklar göstermiş, padişahın oğlu ise kız olduğunu bilmediği bu yiğidi yanına almış. Artık hep beraber savaşıp beraber gezerlermiş. Bir gün padişahın oğlu:

“Gel yiğidim, şu derede yıkanıp temizlenelim.” demiş.

Kız ise ne yapacağını bilememiş. O sırada göstermeden, atına bir sivri uçlu çöp değdirmiş. Tabii at hemen canı yandığı için kaçmaya başlamış, Kız:

“Aman atım kaçıyor, onu yakalayıp, geleyim.” diyerek oradan uzaklaşmış.

Aradan bir hayli zaman geçmiş. Padişahın oğlu ise bunun bir kız olduğundan şüphelenmeye başlamış. Eline bir tepsi dolusu kıymetli ziynet eşyası almış ve kıza demiş ki:

“Hele bunlardan beğen bakalım, hangisi güzel?”

Kız ise:

“Ben kız mıyım ki bunları beğeneyim?” demiş.

Oğlanın bu girişimi sonuçsuz kalmış. Bu sefer başka birşey düşünmüş.

Padişahın oğlu:

“Herkes, güller üzerinde yatsın.” demiş. Kızlar güleri sever ve onların üstüne yalar, diye düşünmüş. Ama kız gitmiş gece, gülleri dereye koymuş. Onlar sabah hiç solmamışlar. Bu deneme de sonuçsuz kalmış.

Bu arada savaş bitmiş, kızın askerliği bitmiş. Kız, evine gelmiş. Fakat bu kız da, padişahın oğlunu sever imiş. Kız, bir çoban görmüş ve demiş ki:

“Git, padişahın oğluna söyle. İki yıl birlikte askerlik yaptığın aslında benim. Ben de bir kızım... Bunları git, padişahın oğluna söyle.”

Çoban gitmiş. Olanları padişahın oğluna söylemiş. Prens ise derhal kızın memleketine giderek kızı, Allah'ın emriyle istemiş, evlenmişler.

Anlatana: Gülay ÖZDEMİR / Koçalı Köyü

Hoca

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde çok fakir bir adam varmış. Bu adam düşünmüş, düşünmüş... Sonunda bir fikir aklına gelmiş. Adam, eski kağıtları bir araya getirmiş, dikmiş. Buna da 'içine herşeyi yazan kitap' demiş.

Bu adama herkes gelip, bir şey soruyormuş. Karşılığında da biraz para veriyorlarmış. Adamın ünü hergün biraz daha yayılmış. Ünü taa... Devrin padişahına kadar gitmiş. Padişah:

"Gidin şu Hoca Efendi'yi çağırın. Bakalım benim kayıp hazinemini yerini ve çalanı bilecek mi?" demiş.

Gitmişler, hoca'yı padişahın huzuruna getirmişler. Padişah, Hoca'ya sormuş:

"Sen benim kayıp hazinemini nerede olduğunu ve kimin çaldığını bilebilir misin? Eğer bilemezsen kellen gider, ona göre." demiş.

Hoca ise:

"Aman padişahım, bundan kolay ne var? Yalnız sen bana, her gün kaz kesip göndereceksin. Kırkinci gün de ben, hem hazinenizi, hem de hırsızları bulacağım." demiş.

Hoca'nın karısı ise, Hoca'nın bu işin içinden nasıl çıkacağını çok merak ediyormuş. Eğer bulamazsa, kocasının kellesi gidecekmiş. Aynı zamanda, bu hazineyi çalanlar da, Hoca'nın kendilerini nasıl bulacağını merak etmişler. Onlar da Hoca'nın ününü duymuşlar. Hoca'nın evinde olanları gözlemesi için ise bir arkadaşlarını göndermişler.

Hoca evinde çok rahatmış, Hoca, hanımına:

“Hanım! Galiba biri geldi. Geriye kaldı otuz dokuz.” demiş. Hırsız ise, bacadan evi dinliyormuş. Bu sözlerin kendi için söylendiğini sanmış ve derhal oradan kaçmış. Oysa tam o sırada, padişah bir kaz göndermiş.

Hırsız doğruca, arkadaşlarının yanına gitmiş ve duyduklarını anlatmış. Tabii ki arkadaşları bu söylenenlere inanmamışlar. Ertesi gün, Hoca’nın evine, hem gözetlemek hem de dinlemek için iki kişi gitmişler. Hoca:

“Hanım! Kapıyı aç. İki de geldi, geriye kaldı, otuz sekiz.” demiş.

Bunları duyan ve kırk kişi olan hırsızlar, duyduklarını diğer arkadaşlarına anlatmışlar. Ve ertesi gün, doğruca Hoca’nın evine giderek Hoca’ya:

“Aman Hocam, yaman Hocam, biz ettik sen eyleme. Eğer bizi padişaha söylemezsen, sana hazinenin yerini söyleriz.” demişler.

Hoca, bu öneriyi kabul etmiş. Hırsızlar, hazinenin nerede olduğunu söyleyerek o diyarı terk etmişler. Hoca ise rahat rahat kırk gün kazları yemiş. Kırkıncı günün sonunda da, padişaha hazinenin yerini söylemiş.

Padişah, kayıp hazinesini bulunca çok sevinmiş ve Hoca’ya da bir sürü hediye, altın falan vermiş. Hoca da bu aldıklarıyla, hanımı ile rahat bir hayat sürmüştü.

Anlatan: Haşim TUTDERE / Bağlıca Köyü

Baluç Divane

Bir varmış bir yokmuş, Baluç Divane isimli bir adam varmış. Bu Baluç Divane'nin bir misafiri gelmiş. Misafirler demişler ki:

“Gidelim, sizin paşanın da misafiri olalım.”

Baluç Divane ise:

“Tamam, gidelim ama herkes yerini bilsin, otursun.” demiş.

Bunlar kalkıp, paşanın konağına gitmişler. Baluç Divane'nin misafiri ise geçmiş tam baş köşeye oturmuş. Paşa, bu adamı terslemiş. Baluç Divane, adama:

“Ben sana demedim mi yerini bil otur, diye?” demiş.

Sofra kurulmuş ve yemek yenilecektir. Yemekler yenmiş, sonra ortaya bir karpuz gelmiş ama bıçak gelmemiş. Paşa:

“Yahu, bıçak getirmemişler. Kimde bıçak varsa versin de, şu karpuzu keselim.” demiş.

Baluç Divane'nin misafiri ise bir bıçak çıkarmış, paşaya uzatmış. Paşa bu bıçağı görünce:

“Ben de yıllardır, bu bıçağı arıyordum. Bu adamı tutun zindana atın, bu adamı yarın asacağız.” demiş.

Baluç Divane:

“Paşam, bu adamı buraya ben getirdim.. Bu adam benim misafirim. Ben, bu adamı şimdi götürüyüm, yarın getiririm.” demiş.

Paşa ise, kaçırmayacağına ve birşey öğretmeyeceğine dair, Baluç Divane'den söz alarak bırakmış. Baluç Divane, adamı alarak, evine getirmiş. Baluç Divane, adama:

“Hadi gidelim de eşeğe ot verelim.” demiş.

Adam birşey anlamadan Baluç Divane'yi takip etmiş. Ahıra gelmişler. Baluç Divane, eşeğin kulağına, hızlı olarak:

“Şimdi seni götürüp yarın yargılayacaklar. Sonra da seni asacaklar. O zaman sen de ki: ‘Ben de söz hakkı istiyorum.’ de ve konuş: ‘Ben, birgün babamla birlikte çobanda idik. Bir adam geldi ve adamı bu bıçakla öldürdü. Sonra bu bıçağı attı, zaten ben de bu bıçağın sahibini arıyordum’ dersin.”

Ertesi gün, Baluç Divane adamı, mahkemeye getirmiş. Adam söz hakkı isteyerek, Baluç Divane'nin, eşeğine söylediklerini söylemiş. Paşa, o zaman bu adamı serbest bırakmış. Bu bıçağı ise vezirine verdiğini, onun kaybettiğini hatırlamış. Veziri de astırmış.

Anlatan: Şeyho MAVIŞ / Koçali Köyü

Akıllı ve Deli Kardeş Masalı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde yaşlı bir kadın ve iki oğlu varmış. Oğlunun biri hafif deliymiş. Günlerden bir gün, akıllı oğlan tarlaya çalışmaya gitmiş. Anne evde çamaşır yıkıyormuş. Çamaşır bittikten sonra deli oğluna: “Sıcak su var, hadi sen de yıkan” demiş. Oğlu: “Ben yıkanmam sen yıkan.” diyerek, annesini kaynar kazana basmış. Annesi ölmüş.

Akıllı olan kardeş gelmiş, durumu öğrenince ne yapacağını şaşırmış. Sonunda kardeşine:

“Buradan derhal gitmeliyiz, yoksa ikimizi de asarlar.” demiş.

Her iki kardeş de oradan uzaklaşmaya başlamış. Akıllı kardeş yanına azık almış, deli olan ise evin kapısını sökerek sırtına almış yola düşmüş. Bir hayli yol almışlar, akşam olmak üzereymiş. Büyük bir dut ağacının altına gelmişler, burada geceyi geçirmeye karar vermişler. Deli olan, dutun üstüne çıkmış, kapıyı dalların üstüne düzgünce yatırmış.

Burada kendine düzgün bir yatak yapmış. Akıllı kardeş ise kendine müsait bir yer bulmuş ve uyumaya başlamışlar. Gece yarısı oraya, başka bir yolcu daha gelmiş. Bu yolcu da ağacın altında uyumaya başlamış. Olan biteni yukarıdan gözetleyen deli kardeş, uyumakta olan yolcunun üstüne küçük bir abdestini yapmış, bir taraftan da acaip sesler çıkarıyormuş. Yolcu, olanlardan hayli ürkmüş, eşyalarını ve eşeğini de bırakarak kaçmış.

Gürültüye, akıllı kardeş uyanıp gelmiş. Deli olan olanları gülererek anlatmış. Sabah olmuş. Adamın orada semer ve heybe bırakıp kaçtığını görmüşler. Heybeyi açık baktıklarında içinin al-

tın dolu olduğunu görmüşler. Akıllı kadeş sırtına heybeyi ve altınları almış, diğeri ise eşeğin semerini almış. Bunlar yola çıkmışlar. Çıplak ve kuru bir yerden giderlerken, birden yağmur, arkasında da müthiş bir dolu yağmaya başlamış. Deli oğlan, hemen üstüne semeri almış, akıllı olan ise açıkta kalmış. Bütün yalvarmasına rağmen yanına almamış:

“Seni o altınların korusun.” demiş.

O doludan dolayı akıllı kardeş ölmüş.

Deli olan sırtına. fırtına geçtikten sonra heybeyi de yüklemiş ve yola çıkmış. Giderken yolda bir köy görmüş, köyün girişinde “Satılık” levhası varmış. Köyün Ağası’nın yanına gitmiş, köyü satın almış. Orada yaşamaya başlamış.

Bu köyü nasıl aldın? diye soranlara:

“Bir kapı ve bir semere.” diyormuş.

Anlatan: Hacı İZCI / Adıyaman (Merkez)

Bal ve Tuz Masalı

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde bir padişah ve üç oğlu varmış. Babası, çocukları çağırması ve onlara sormuş:

“Söyleyin bakalım oğullarım, beni ne kadar seviyorsunuz?”

Büyük kardeş, babasına:

“Ben seni bal gibi seviyorum.” demiş.

Ortanca kardeş, babasına:

“Ben seni şeker gibi seviyorum.” demiş

Küçük kardeş ise babasına:

“Ben de seni tuz gibi seviyorum.” demiş

Padişah baba, küçük oğluna çok sinirlenmiş ve cellatlara bu oğlunu öldürmelerini emretmiş. Cellatlar, küçük oğlanı alıp götürmüşler ama onu sevdikleri için öldürmemişler. Küçük kardeşi serbest bırakmışlar. Onun gömleğini almışlar. Bir köpek öldürüp o köpeğin kanına gömleği sürüp, doğruca padişaha getirmişler. Oğlunu öldürdüklerini söylemişler.

Küçük oğlan, bu arada çok zengin olmuş. Günlerden bir gün padişah baba bilmeden, küçük oğluna misafir olmuş. Oğlan, babasını tanımış ama kendini tanıtmamış. Aşçıya demiş ki:

“Bütün yemekleri tuzsuz yapacaksın.”

Sofra kurulmuş, yemeğe başlanmış. Padişah, hangi yemeği tatsa, tuzsuz olduğunu görüyormuş. Hemen küçük oğlan kendini tanıtmış:

“Ey babacığım şimdi tuzun ne kadar önemli olduğunu anladın mı?” diyerek babasının hatasını söylemiş

Anlatan: Hasan KAPLAN / Koçali Köyü

Karı ile Koca

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir karı ile koca varmış. Bunlar hiç sabah uyanmazlarmış. O yüzden bütün işler de gecikirmiş. Bunlar bir karara varmışlar. Kadının bileziklerini satıp yerine horoz almaya karar vermişler. Koca, bilezikleri götürerek satmış ve o paraya bir öküz almış. Adam eve doğru yola çıkmış. Gelirken bir adamın koç götördüğünü görmüş ve koç ile öküzü değişmiş. Tekrar yola çıkmış ama bu sefer kadının sinirleneceğini düşünmüş. Tekrar dönmüş bu koçuda satmış ve bir horoz ile şapka almış. Evin yolunu tutmuş.

Adam çok yorulmuş ve bir dere kenarında dinlenmeye karar vermiş. Oraya uzanınca hemen uyumuş. O sırada, horoz kaçmış, şapka ise dereye yuvarlanmış. Adam o sıra uyanmış ve bağırmaya başlamış:

“Tutun bilezikler dereye gidiyor, tutun bileziklerim dereye gidiyor.” diye

O sırada birkaç çiftçi sesi duyup gelmiş. Adam olanları anlatmış. O çiftçiler bu adamla dalga geçmişler:

“Senin hanımın seni eve almaz.” diye.

Ama adam, hanımının eve alacağını iddia ediyormuş. Çiftçilerle, bu adam, kadının eve alıp almayacağı hususunda, bütün mallarına iddiaya girmişler.

Bunlar doğruca eve gelmişler. Adam kapıyı vurmuş ve kadın kayıyı açmadan da başından geçenleri anlatmış. Kadın ise başa gelen çekilir, diyerek kapıyı açıp kocasını içeri almış. Bunu

görenler şaşmış. Adam ise sevgili karısı sayesinde, ömür boyu yetecek kadar mal ve mülk sahibi olmuş. Bu mal mülk ile ömür boyu rahat bir hayat sürmüşler.

Anlatan: Abuzer İNAL / Koçali Köyü

Tembel Adam

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde bir adam varmış. Bu adam köyünden, şehre doğru gidiyormuş. Akşam olmuş ve bir ağacın üstüne çıkmış. Biraz sonra bir arslan, ağzında bir ceylan ile gelmiş. Arslan bu ceylanın yarısını yemiş ve diğer yarısını da bırakıp oradan gitmiş.

Orada ise bir çalılığın altında, bir tilki saklanıyormuş. Tilki saklandığı yerden çıkmış ve yarı ceylanı alarak yemiş. Adam da demiş ki:

“Sevgili Allah, bir tilkinin ayağına kismetini getiriyorsa, benimkini de getirir”

Eve gitmiş ve kismetini beklemeye başlamış. Bir, iki, üç gün derken aradan bir hayli zaman geçmiş ama ne gelen var ne de giden. Adam, açlıktan oraya bayılmış. Ve rüyasında da şu sözleri işitmiş:

“Sen kendini tilkinin yerine koyma, git çalış. Bu dünyada çalışmazsan, kamını doyuramazsın.”

Anlatan:Yıldız ALTUN / Koçal Köyü

Keloğlan

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir Keloğlan varmış. Bunun bir de üç ağabeyi varmış. Komşuların da üç kızlar varmış. Onun için ağabeyleri Keloğlan'ın gitmesi için çalışmışlar ve Keloğlan'ı evden kovmuşlar. Keloğlan almış başını gitmiş, günlerce aç susuz gezmış. Dolaşırken bir çobana rastlamış, Keloğlan çobana bir altın vermiş ve bunun karşılığında da ondan bir koyun almış. Koyunu, çobanla birlikte kesmişler. Etini yedikten sonra, koyunun içkembesini Keloğlan'ın başına geçirmişler.

Keloğlan, dönmüş dolaşmış yine kendi memleketine gelmiş. Burada altın ve diğer süs eşyalarının imal edildiği bir atölyede kendine bir iş bulmuş. Burada çok güzel süs eşyaları yapmaya başlamış. Keloğlan bu çalışmasının karşılığı olarak ise yalnızca, patronundan kendine geceleri leblebi ve ceviz getirmesini istiyormuş. Burada bir gün büyük bir düğün oluyormuş. Keloğlan bu düğünün, kendi ağabeylerinin olduğunu öğrenmiş. Düğüne gitmiş ve orada ağabeylerini gizlice öldürmüştü? Aniden bir karışıklık olmuş, Keloğlan'ın babası:

“Düğün devam etsin, bu kızların üçünü de ben alıyorum.” demiş. Fakat kızlar, ağadan birtakım süs eşyaları istemişler. Bu eşyaları ise ancak Keloğlan yapabiliyormuş. Keloğlan istenenleri yapmış.

Kızlar bu sefer de:

“Bu eşyaları yapanı görmek istiyoruz.” demişler. Keloğlan başındaki içkembeyi çıkararak, ağanın ve kızların yanına gitmiş. Keloğlan'ı tanımışlar. Ağa çok sevinmiş ve bu üç kızı Keloğlan ile evlendirmiş. Bundan sonra mutlu bir hayat yaşamışlar.

Anlatan: Elif TUTDERE / Bağlıca Köyü

Keloğlan Masalı

Bir varmış bir yokmuş, bir Keloğlan varmış. Bunun annesi ve babası ölmüş. Bu da amcasının evinde kalıyormuş. Bunların öküzlerini güdüyormuş. Fakat buna çok az para ve yemek veriyorlarmış. Bu oğlan aç kalıyormuş. Köyün kenarında bir adama rastlamış. Adam buna demiş ki:

"Bu değneği al ve yere vur. Sonra 'tuttum' dersen, öküzlerin önüne yem ve su gelir."

Keloğlan böylece rahata kavuşmuş. Amcası ve yengesi de onu ölecek diye bekliyorlarmış. Bir gün amca şehre gitmiş. Yengesi de eve yabancı bir adam almış. Keloğlan, değneği yere vurup "Tuttum!" demiş. Adam orada donmuş, Keloğlan da kızgın yağı adamın boğazından dökmüş. Adam ölmüş. Yengesi, adamın öldüğünü anlayınca, Keloğlan'ı çağırmış ve adamı evden dışarı çıkarmışlar. Keloğlan, bu sırada adamın gözlerini çıkarmış ve yengesinin sırtına yapıştırmış.

Keloğlan, yengesine demiş ki:

"Sen dersin ki, eğer kimin sırtında göz varsa bu adamı, o öldürmüştür." Yengesi de bunları söylemiş ve kendi sırtında göz olduğu anlaşılınca, yengeyi yakalayıp öldürmüşler.

Amcası şehirden dönünce olanları öğrenmiş. Keloğlan da amcasına "Gel amca, seni evlendirelim." demiş. Amcası, Keloğlan'a, "Bana değil, ben seni evlendireyim." demiş. Düğün olacakmış, yakın köyden Hoca getirmeye Keloğlan gitmiş. Hocayı getirirken yolda bir ırmak varmış ve bu ırmağı geçmeleri gerekiyormuş. Hoca, elbiselerini çıkarıp suyu geçmeye çalışırken onun da kız olduğu anlaşılmış. Keloğlan, "Tuttum!" demiş,

Hoca orada donmuş. Köylüler, bu Hocadan medet umuyorlarmış. Köylüler aslında gelini, Keloğlan'a vermeyi düşünüyorlarmış.

Keloğlan, köylülerin düşüncelerini daha önceden anlamış. Orada "Tuttum!" demiş, köylüler hareketsiz kalmışlar. En sonunda Keloğlan ile başedemeyeceklerini anlayan köylüler, Keloğlan'a gelini verip kurtulmuşlar.

Anlatan: Mustafa MAVIŞ / Koçali Köyü.

Kumaz Adam

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde, adamın iki tavşanı varmış. Bu tavşanlar birbirinin aynısıymış. Bir gün adam, karısına:

"Akşam eve misafirler gelecek, bize bulgur çorbası, bulgur pilavı ve kavurma yemeklerini yap." demiş.

Adam, tarlaya çalışmaya gitmiş. Giderken de tavşanlardan birini de yanında götürmüştü. Tarlada çalışırken misafirler gelmiş. Adam, tavşanı eline alıp, kulağına demiş ki:

"Eve git, hanıma söyle; akşama misafirler var, bize bulgur çorbası, bulgur pilavı ve kavurma yapsın."

Adam, sonra tavşanı bırakmış. Yanındakiler, adamın tavşana söylediklerini merak etmiş, sormuşlar. Adam da tavşana söylediklerini, adamlara da söylemiş. Akşam olmuş ve adam misafirleriyle birlikte eve gelmiş. Eve geldiklerinde görmüşler ki sofraya hazır ve adamın söylediği yemekler... Tavşan ise, köşede bir kafes içinde duruyor.

İlk önce tavşanın bu denli akıllı olduğuna inanmayan adamlar, olanları görünce çok şaşırmışlar. Sonra adamdan bu tavşanı almak istemişler. Adam, kendini naza çekerek tavşanı yüksek fiyatla satmış.

Anlatan: Ayşe KAPLAN / Koçali Köyü.

Uçan Sandık

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde zengin bir adam varmış. Adamın da üç oğlu varmış. Baba öldükten sonra bu iki büyük kardeş, babalarının bütün malını bitirmişler. Elllerinde birşey kalmamış.

Küçük oğlana sadece annesinden bir sandık kalmış. Oğlan bir gün bu sandığı açmış. Sandığın içinde yazılı bir mektup varmış. Bu mektupta bu sandığın büyüğü olduğu yazıyormuş. Oğlan, bu sandığın içine binip Arap ülkelerine götürmüştü. Burada yere inmiş, sandığı saklamış. İki adama rastlamış. Bu adamlar bunu, misafir etmek istemişler. Oğlanı alıp kendi yaşadıkları mağaranın yanına getirmişler, burada bir adam daha varmış.

Bu adamlar, eşkiyalık yapıyorlarmış. Oğlan bunlardan korkmuş. Bunlar, akşam sarhoş olunca ordan kaçmış. Daha sonra oraya gizlice gitmiş. Bu sefer ortalıkta kimse yokmuş. Oğlan, orada güzel bir kız görmüş, saklanmış. "Belki bu kız da bunlardandır." diye düşünmüştü. Ama kız ağlıyormuş.

Oğlan, oradan uzaklaşmış, sandığını gizlediği yerden çıkarmış, binmiş. Orda bulunan ülkeye gelmiş. Burada da ülke padişahının kızı kayıpmış. Padişah, ferman çıkarmış. Kızını bulana hem kızını hem de hazinenin yarısını vereceğini ilan etmiş. Bu oğlan, mağarada gördüğü kızın bu olduğunu anlamış. Padişaha çıkıp gördüklerini anlatmış, kızı da tarif etmiş. O kız olduğu anlaşılmış. Oğlan, padişaha:

"Ordunuzu hazırlayın, beni takip edin. Nerede büyük bir ateş dumanı görürseniz, oraya o zaman gelirsiniz." demiş. Padişah kabul etmiş.

Ordu hazır olmuş, oğlan da sandığına binip havalanmış. Oğlan gitmiş mağaranın yanına inmiş, oraya bŸyŸk bir ateş yakmış. Dumanı gŸren askerler, oraya gelmişler. Eşkiyaların hepsi de iştikleri işin sızmiş durumdalarmış. Askerler gelmiş, eşkiyaları ŸldŸrmŸř, kızı da kurtarmışlar. Oğlan, padişahın huzuruna kabul edilmiş. Padişah bu oğlana, hem kızını hem de hazinenin yarısını vermiş.

Anlatan: Necmettin ÇEVİK / Bağlıca KŸyŸ

Üç Kardeş Masalı

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde üç kardeş varmış. İki kardeş bir araya gelerek diğer kardeşin yanına gitmeye karar vermişler. Kardeşlerinin evine gelmişler, akşam olunca iki kardeş altınları çalmışlar. Küçük kardeş ise bunların ardına düşmüş. İki kardeş köyün kenarında altınları paylaşmaya karar vermişler. Kardeşlerden biri terazi bulmaya gitmiş ama bulamadan gelmiş. Teraziyi bulamadığını duyan kardeş sinirlenmiş ve "Ben bulurum" diyerek, gitmiş. Bu kargaşada ise küçük kardeş kendi altınlarını almış, evine gelmiş.

Bu iki kardeş geri evlerine dönmüşler. Sonra tekrar küçük kardeşlerinin evine gitmeye karar vermişler. Bu sefer küçük kardeş tarladaymış. Kardeşleri yanına gelmiş, konuşmuşlar, derken öğle yaklaşmış. Küçük kardeşin yanında ise tavşan varmış. Tavşanın kulağına, "Eve git, hanım bize yemek hazırlasın. Bunları söyle." demiş. Kardeşler eve gelmişler ve evde sofrayı hazır bulmuşlar. Tavşan ise kafesindeymiş. Bunu gören kardeşleri, bu harika tavşanı satması için küçük kardeşi kandırmaya çalışmışlar. Çokça bir altın vererek tavşanı satın almışlar ve gitmişler.

Oysa evde, bu tavşanın aynısından bir tane daha varmış. Kardeşlerinin kandıran küçük, sevinmiş. İki büyük kardeş ise kandırıldıklarını anlayınca, küçük kardeşi öldürmeye karar vermişler. Aynı zamanda küçük kardeş, yeni oyunlar kurmuş. İki kardeş, küçüküğün evine gelmişler, ahırın yanından geçerken sesler duymuş ve bakmışlar. Bakmışlar ki, eşek altın doğuruyor. Eve girmişler, yine zorla eşiği satın almışlar ama eşek,

gerçekten altın doğurmuyormuş. Bunlar, ikinci kez kandırıldıklarını anlayınca daha da kızmışlar.

Küçük kardeş ise olacıklara hazırlıklıymış. Bir keçi kesmiş, bu keçinin bağırsaklarını, kendi kamının altına (elbisenin altına) yerleştirmiş. Kardeşleri tekrar eve gelmişler. Tam bu sırada küçük kardeş hanımıyla, "Niye yemek hazır değil?" diye kavgaya tutuşmuş. Hanımı, bıçağı aldığı gibi kocasının kamına saplamış. Tabii ki bağırsaklar da dışarı fırlamış. Adam olduğu gibi yere uzanmış. Ama kadın gülüyormuş. Cebinden bir düdük çıkarmış ve üflemiş. Adam ise sesi duyunca canlanmış. İki kardeş, tekrar hayretler içinde kalmışlar ve bu düdüğü de zorla satın almışlar.

Artık küçük kardeş bu kandırmacaya son vermek için o memleketi terketmiş.

Anlatan: Ömer DOĞAN / Koçali Köyü

Dilenci Aile

Bir varmış bir yokmuş, dilencilik yaparak geçinen bir aile varmış. Bu ailede anne ve erkek, kız çocuk varmış. Erkek çocuk on üç, kız ise on yaşındaymış. Bir gün anne oğluna demiş ki:

"Oğlum, hep dilencilikle yaşayamayız, sen bir ustanın yanına gir ve sanat öğren. Biz de bundan sonra helal para yiyelim."

Oğlan, bir terzinin yanına çırak girmiş. Burada birkaç ay çalışmış. Ustası bir gün demiş ki:

"Bu elbiseyi iyice dik, hazırla, ben eve gidip geleceğim."

Çocuk, elbiseyi dikmeyi başaramamış, elbise çok kötü bir duruma gelmiş. Terzi geldiği zaman elbiseyi görünce sinirlenip çocuğu kovmuş. Çocuk, doğruca eve gelip olanları annesine anlatmış. Annesi bu sefer oğlunu bir çiftçinin yanına vermiş. Çocuk, burada çalışmaya başlamış. Bir gün çiftçi, çocuğa demiş ki:

"Al bu öküzleri tarlaya götür, çift sürmeye başla, ben de geliyorum."

Çocuk almış öküzleri, getirmiş tarlaya ama öküzleri bir türlü sabana bağlayamamış. Çiftçi gelmiş ve olanları görünce çok sinirlenmiş, çocuğa bir tokat vurup kovmuş. Çocuk, doğruca eve gelmiş.

Annesi, artık oğlunun bir meslek öğrenemeyeceğine karar vermiş. Bir Cuma gecesi çocuk, rüyasında "Aksakallı bir derviş"in kendisine "un yedirdiğini" görmüş. Çocuk, sabah uyandığında bir mesleğinin olduğunu anlamış. Böylece bir mesleği olmuş.

Anlatan: Abuzer ÖZŞAHİN / Koçali Köyü

Hain Evlat

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde bir karı ile koca varmış. Bunların uzun yıllar sonra bir çocukları olmuş. Bunlar, çocuğa bir türlü isim koyamamışlar ve şöyle bir karar vermişler: "Oğlumuzu, yolun üzerine koyalım. İlk gelen adam da, bu çocuğa nasıl olsa bir isim verir."

Böylece çocuğu yolun üzerine koymuşlar. Bir müddet sonra bir adam gelmiş ve bakmış ki yolun ortasında bir çocuk duruyor. Adam:

"Zinya oğlu Zinya, sen burada ne arıyorsun?"

Karı ile koca saklandıkları yerden çıkmışlar. Adama, olanları anlatmışlar, adam yoluna devam etmiş. Bunlar, çocuklarını almış ve eve gelmişler. Böylece çocuğun adı Zinya olmuş.

Zinya, büyümüş ve anne ve babasıyla tarlaya çalışmaya gider olmuş. Yine bir gün, hep birlikte tarlaya çalışmaya gitmişler. Zinya'nın babası yolda giderken, bir kese altın bulmuş. Bu keseyi, Zinya babasından istemiş ama babası:

"Sen daha küçüksün, altını ne yapacaksın?" diyerek altınları oğluna vermemiş. Bunun üzerine Zinya demiş ki:

"O zaman ben de gider padişaha senin altın çaldığını söyleyim."

Babası, oğlunun böyle birşey yapacağını düşünmediği için, çalışmasına devam etmiş. Aradan biraz zaman geçince, Zinya gelmiş ve demiş ki:

"Ben, seni padişaha şikayet ettim, biraz sonra askerleri gelip seni götürcekler."

Tabii, babası bu sözlere inanmamış. Fakat bir müddet sonra

karşı tepeden atlılar görülmüş. Babası, bunları asker sanmış ve çok korkmuş. Oğluna, kendini kurtarmasını, altınları vereceğini, söylemiş. Zinya, babasına:

"Şurada bir delik var, çabuk oraya saklan, seni görmesinler." demiş. Orası da bir tilki deliği imiş. Atlılar, iyice yaklaşmış ve Zinya'ya demişler ki:

"Sen, buralarda hiç tilki görmedin mi?"

Zinya ise:

"Evet gördüm. Şu deliğe girdi. Ben çıkarmak için çok uğraştım. Fakat çıkaramadım, oraya bir ateş yakalım da tilki oradan çıksın." demiş.

Avcılar hemen deliğin ağzına büyük bir ateş yakmışlar. Adam ise içeriden çıkmadığı için orada yanmış. Bu olaylar olurken Zinya, altınları da aldığı için oradan hızla uzaklaşmış.

Adamlar, içeride tilki yerine insan olduğunu görünce çok üzölmüşler. O sırada yemek getirmek için eve giden kadın da kocasının bu halini görünce, çıldırmış. Zinya ise bir daha oradan hiç geçmemiş, oralara hiç uğramamış.

Anlatan: Abuzer İNAL / Koçali Köyü

Keloğlan Masalı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde annesi ile birlikte bir Keloğlan varmış. Birgün Keloğlan, padişahın kızını görmüş. Onu istemesi için annesini zorla saraya göndermiş. Annesi ise utana sıkıla, oğluna padişahın kızını istemiş. Padişah ise vermemiş. Annesi tekrar eve gelmiş. Oğluna:

"Oğlum, padişah kızını sana vermedi." demiş. Bunun üzerine Keloğlan, kızı kendi istemeye gitmiş. Padişaha:

"Allah'ın emriyle, kızınızı istiyorum, padişahım." demiş.

Padişah:

"Oğlum, eğer kızım seninle evlenmeyi kabul ederse veririm." demiş.

Padişah, kızına:

"Kızım, şu karşıda gördüğün genç, seninle evlenmek ister. Sen ne dersin?" demiş. Keloğlan, bu sırada şapkasını çıkarmış. Kız, bu oğlanın kel olduğunu görünce:

"İstemem." demiş.

Padişah, Keloğlan'ın yanına gelip kızının istemediğini söylemiş. Keloğlan, boynu bükük eve gelmiş. Annesine:

"Anne, padişah kızı verdi, ama kızı kabul etmedi." demiş.

Akşam olmuş. Keloğlan'ın annesi yatmış, Keloğlan ise uyuyamamış. Durmadan Allah'a dua ediyormuş:

"Allah'ım, ne olursun o kızı bana eş olarak ver." diye... Sabah olmuş Keloğlan, yine padişahın yanına gitmiş. Kızını istemiş. Padişah, yine kızına gitmiş, durumu anlatmış. Kız:

"Allah, eğer bizi birbirimize yazmışsa kabul ederim." demiş. Bu lafı duyan padişah, kızını Keloğlan'a vermiş. Bunların çok

güzel d   nleri olmuş.

D   n bitmiş, ak am olmuş. Kız, Keloğlan'a sormu :

"Babam, niçin beni sana verdi?"

Keloğlan:

"Ben seni babandan Allah'ın emri, Peygamber'in kavliyle istedim, o da verdi." demiş.

Bu sözler  zerine Kız:

"Madem  yle, sen de git Kuran-ı Kerim'i ezberlemeden buraya gelme." demiş.

Keloğlan oradan çıkmış.

"Aziz Allah, Aziz Allah" diye söylene söylene gidiyormu . Bir ihtiyar, bunun sebebini sormu . Keloğlan, anlatmış. Adam:

"O lum, abdest al da camiye gidelim." demiş.

Keloğlan:

"Ben abdest almasını da bilmem." demiş.

Adam, Keloğlan'a hem abdest almasını hem de namaz kılmasını   retmi . Camiden çıkarlarken, ya lı adam:

"O lum, eğer bu gece camide yatarsan, sen Kuran-ı Kerim'i ezberlersin." demiş.

Bunun  zerine Keloğlan, caminin içinde yatmı . Keloğlan'ın rüyasında ak sakallı bir dervı  demiş ki:

"Ben sana Kuran-ı Kerim'i ezberletirim, sen benim dediklerimi tekrar et."

Keloğlan, söyleneni yapmış. Sabah ise Kuran'ı ezberledi ini anlamı .

Keloğlan, doğruca eve gitmiş. Karısına, Kuran-ı Kerim'i baştan sona kadar okumuş. Karısı da bunu eve ve kocalı a kabul etmiş.

Anlatan: Abuzer  Z AHİN / Koçalı K   

Dünya Güzeli

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde fakir ama yiğit bir adam varmış. Bu adamın adı Mehmet imiş. Mehmet, geçimini dağdan kestiği odunlar ile sağlarmış. Sattığı odunların parasıyla, ilk önce bir eşek almış. Sonra bir at almış. Mehmet, yine bir gün odun çekerken askerleri görmüş. Onlara:

"Beni de askere alın." demiş. Orduya katılmış. Komşu ülke ile savaş çıkmış. Mehmet, çok yaman döğüşüyormuş. Bunun için düşman padişah, Mehmet'i kandırıp kendi tarafına çekmiş. Savaş bitince de ona bir tarla vermiş beklemesi için. Bu tarla çok verimliymiş. Çok miktarda pirinç elde ediliyormuş. Mehmet, burayı beklemeye başlamış. Her gün padişahın oğlu, Mehmet'e yemeğini getiriyormuş.

Bir gün Mehmet'in uykusu gelmiş ve uyumuş. O zaman da domuzlar, ayılar tarlayı mahvetmişler. Padişahın oğlu gelmiş, bakmış ki tarla mahvolmuş. Hemen Mehmet'e:

"Niye böyle oldu, yoksa uyudun mu?" demiş.

Mehmet, kellesinin gideceğini anlayınca, oğlanı, kafasına kürek vurarak öldürmüş. Padişah ise, "Niye oğlum gelmedi?" diye merak edermiş. Sonunda Mehmet'in yanına gelmiş. Oğlunu sormuş. Padişahın da bir köpeği varmış. O da gitmiş, oğlanın gömülü olduğu yeri eşelemeye ve havlamaya başlamış. Padişah:

"Şu köpeğimin eştiği yeri bir kaz bakalım, ne var?" demiş.

Mehmet, istemeye istemeye kazmış ve cesedi çıkarmış. Padişah, Mehmet'in elini kolunu bağlamış götürüyormuş. Tam bu sırada, diğer savaş ettiği padişah bunları görmüş. Mehmet'i

onun elinden kurtarmış. Sonra diğer padişahın evine gitmişler. Orada ise onbeş tane adam varmış. Mehmet:

"Sizler, burada ne yapar, ne yersiniz?" demiş.

Adamlar:

"Bizim burada yediğimiz bal, tereyağı, yumurta." demişler.

Aslında bunların içinden hergün biri, oradaki deliğin içinde bulunan yılanı yem olarak veriliyormuş. Mehmet, ertesi gün bir adamı takip etmiş. Adam, efsunlu gibi doğruca bir deliğe girmiş. Oradan da çıkamamış. Çünkü onu yılan yemiş. Mehmet, bunu anlamış, oradan da kaçmış. Bir köye gelmiş. Orada yaşlı bir kadına misafir olmuş. Kadına başından geçenleri anlatmış ve demiş ki:

"Teyze, şurada bir delik var. Sen oraya tam on beş gün sonra gel ve delikten bir ip uzat."

Tekrar yerine gelmiş. Çünkü o yılanın tükürüğü her derde deva imiş. Bunu, kadından öğrenmiş.

Sıra gelmiş Mehmet'e, onu da efsunlamışlar. Ama Mehmet, tedbirini aldığı için öyle görünmüş. Onu da deliğin içine bırakmışlar. Mehmet, cebindeki bıçak ile yılanı öldürmüş. Yılanın tükürüğünü bir şişeye koymuş, şişenin ağzını da kapatmış. Kadın da gelip ipi delikten aşağı sallamış. Mahmet, ipten tutarak yukarı çıkmış.

Mehmet, tekrar kadının evine gelmiş. Padişahın ise yılanın öldüğünden haberi olunca, yılanı öldüreni aratmaya başlamış. Çünkü o yılan, padişah için kutsalmış. Bir gün padişahın oğlu hastalanmış. Padişah, oğlunu iyi edene herşeyi vereceğini, suçlu varsa bağışlayacağını ilan ettirmiş. Mehmet, padişahın oğlunu iyileştirmiş. Padişah, bunu affetmiş.

Birgün Mehmet, üç arkadaşıyla kayığa binmiş, balık avlıyorlarmış. Büyük bir kayanın yanına yaklaşıncı, büyük bir yılan daha gelmiş. Mehmet, bu yılanı da bıçağı ile öldürmüş. O sırada arkadaşları denize düşmüş. Mehmet, güçlkle kıyıya çıkabilmiş. Oradan ıssız bir şehre gelmiş. Burada sadece bir kedi varmış, canlı olarak. Mehmet, bu kediye takip etmiş. Bu kedi bir mağaraya girmiş. Bu mağarada çok güzel, dünya güzeli de-

dikleri bir kız varmış.

Mehmet, burada bu kız ile evlenmiş. Bir gün kız:

"Mehmet, denizde biraz gezinti yapalım." demiş.

Mehmet:

"Ben kayık kullanmasını bilmem." demiş.

Kız, kayık sürmesini bildiğini söyleyerek, gezmeye gitmeye Mehmet'i kandırmış. Kayıklar, tek kişilikmiş. Kız, Mehmet'e kayık kullanmasını, yani kürek çekmesini öğretmiş. Her ikisi de denize açılmışlar. Kız, bundan biraz uzaklaşınca, Mehmet de ne yapacağını tam bilemediği için kayığı ters yöne çekmiş. Kızı, ordan kaybetmiş. Mehmet, zor bela kıyıya gelebilmiş. Karaya çıkmış. Yürümeye başlamış. Karşısına bir çoban çıkmış. Çobana:

"Çoban kardeş, sizin bu memleketin adetleri nasıldır? Şimdi gidip de yasak bir şey yapmayayım?" diye sormuş.

Çoban:

"Sen hangi fırının önüne gider de, bereketli olsun, dersen, sana ekmek verirler. Sonra çeşmenin başına gider de hangi kızın kuşağını bağlarsan, o kızla da evlenirsin." demiş.

Mehmet, şehre girmiş. Bir fırının önüne gitmiş:

"Size üstümdeki kürkü versem, bana biraz ekmek verir misiniz?" demiş. Etrafındaki adamlar bunu kovmuş. Başka bir fırının yanına gitmiş:

"Bereketli olsun." demiş, ekmekleri almış. Doğruca çeşmenin başına gitmiş, orda güzel bir kız görüp onun kuşağını bağlamış. O kız ise, padişahın kızıymış.

Padişah ilan ettirmiş, "Kim, kızımın kemerini bağlamışsa gelsin. Onu kızım ile evlendireceğim." diye.

Anlatan: Abuzer KIRMIZI / Koçali Köyü

B- Kahramanı İnsan-Olağanüstü Varlık Olan Masallar

20

Adam ile Üç Kızı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde orta halli bir adam ve üç kızı varmış. Adamın iki büyük kızı, hem şımarık hem de akılsızmış.

Adam, şehre gidiyormuş. Büyük kızı:

"Baba, bana makas değmemiş bir elbise al."

Ortanca kızı:

"Bana da cevizden yapılmış bir elbise al."

Küçük kızı:

"Babacığım, madem elbise alacaksın, bana da kırmızı renkli bir elbise al." demiş.

Adam, şehre gitmiş ama iki kızının elbisesini bulamamış. Sadece küçük kızın istediği elbiseyi bulabilmiş. Adam, diğerlerini bulamayacağını anlayınca, eve dönmeye karar vermiş. Adam, düşünceli düşünceli yürürken, karşısına bir dev çıkmış. Dev:

"Ey insanoğlu! Neden böyle düşüncelisin?" diye sormuş.

Adam:

"Benim üç kızım var. Büyük kızım makas değmemiş elbise, ortanca kızım cevizden bir elbise, küçük kızım da kırmızı bir elbise istediler. Küçük kızımın istediğini buldum ama diğer elbiselerini bulamadım." demiş.

Dev:

"Ben sana bu elbiseleri veririm ama kızının birini de alırım. Eğer kızını vermezsen seni de kızlarını da öldürürüm." demiş.

Adam:

"Ya kızlarım sana varmayı kabul etmezse, onların birini na-

sıl götüreceksin?"

Dev:

"Ben senin evinin orada kar yerine taş gibi yağarım. Sen o zaman bil ki, ben geldim ve kızının birini götüreceğim. Sen de kızlarından birini dışarıya gürültüye bakması için gönderirsin. Ben de onu dışarıdan alırsam giderim." demiş.

Adam, evine gelmiş. Kızlarına elbiseleri vermiş. Bir gün dışarıda kar yerine taş yağıyormuş. Adam, devin geldiğini ve kızlarından birini istediğini anlamış. Büyük kızına:

"Kızım, hele bir dışarı çık bak, bu gürültünün sebebi nedir?" demiş.

Kız dışarı çıkınca, dev onu almış, gitmiş. Dev, kızı eve getirmiş. Dev'in evinde bir kedi varmış sadece. Dev, kızın önüne yemesi için ciğer getirmiş. Kız, bu ciğeri yememiş. Dev, kızın ciğeri yemediğini anlayınca onu öldürmüştü. Tekrar adamın evinin yanına gitmiş. Taş gibi yağmış. Adam, sesleri duyunca devin geldiğini ve kızlarından birini yine istediğini anlamış. Ortanca kızına:

"Kızım, şu dışarı bir çık bak, bu gürültünün sebebi neymiş?" demiş.

Kız, dışarı çıkınca dev, onu da alıp götürmüş mağarasına. Yine kızın önüne ciğer getirmiş. Bu kız da ciğeri yememiş. Dev, eve geldiğinde yine ciğerin yenmediğini görünce çok sinirlenip onu da yemiştir. Sıra küçük kıza gelmiş. Dev, yine evin üstüne taş gibi yağmış. Adam:

"Kızım dikkatli ol ve dışarı bir bak, bu gürültü de ne?"

Kız, dışarı çıkınca, dev onu da alıp evine götürmüştü. Dev kızın önüne ciğeri koyup gitmiş. Kız ise kediyi kandırıp ciğeri ona yedirmiş. Dev, akşam gelince ciğeri ortalıkta görememiş. Kıza:

"Ciğeri yedin mi?" diye sormuş.

Kız:

"Elbette yedim, inanmazsan kediyi sor." demiş. Dev, kıza inanıp onunla evleniyor. Dev, kıza her gece sırlarını anlatıyor, artık benim karım diye... Kız, devin sırlarını öğrenince onu uyutmayı da başarıyor ve oradan kaçıyor.

Anlatan: Abdulkadir OLGUN / Koçali Köyü

Altın Bülbül

Bir varmış bir yokmu ş, zamanın birinde bir padişah ve    oğlu varm  . Padişah, çok güzel ve büyük bir konak yaptırm  . Gelen geçen, bu kona a hayran oluyormuş. Bir gün bir ihtiyar gelmiş ve demiş ki:

"Her ey çok güzel ama bir ey eksik."

Bu laflar padişahın kulağına gitmiş. Padişah, oğullarına:

"O ihtiyar yine gelirse, benim yanıma getirin. Bakalım bu kona ın neyi eksikmi ,   renelim." demiş.

Aradan belli bir zaman geçince o ya lı adam yine gelmiş ve aynı sözleri söylemiş. Bu sözler yine padişahın kulağına gidince, oğullarını o adamı getirmeleri için yollam  . O ullar, adamı tutup padişahın huzuruna  ıkarm  lar. Padişah:

"Söyle bakalım, baba eren, bu kona ın neyi eksik?" diye sormu .

İhtiyar adam:

"Padi ahım, bu kona ın  enlenmesi için Altın Bülbül eksik." demiş.

Padişah:

"Peki, bu Altın Bülbül'  nereden bulacağız?" diye sormu .

İhtiyar:

"Altın Bülbül, k  k mamutlar, periler diyarındadır." demiş.

Padişah, bunun üzerine    oğlunu, Altın Bülbül'  bulmaları için göndermiş. O ullar, yola  ıkm  lar. Yolda bir çalılık, çalılık yanında da bir ihtiyar adam varm  . Bunlar, ihtiyara,

"Bu yollar nereye gidiyor?" diye sormu lar.

Orada tam    yol varm  . İhtiyar, yolun birinin altı aylık bir yola; birinin bir yıllık bir yola; diğerinin ise sonsuz, dönüş olmayan bir yo-

la gittiğini söylemiş.

En büyükleri:

"Ben evliyim ve çocuğum da var. Ben altı aylık yola gideyim." demiş.

Ortanca ise:

"Ben de nişanlıyım, bir yıllık yola gideyim." demiş.

En küçük ise:

"Ben de o zaman sonsuz yola giderim." demiş.

Bunlar, kendi yollarına gitmişler.

Küçük oğlan, az gitmiş uz gitmiş, bir pınara, pınar başında da ak sakallı bir ihtiyara rastlamış. İhtiyar:

"Ey oğul! Nereden gelip nereye gidersin?" demiş.

Oğlan:

"Ben periler yurdundaki Altın Bülbül'ü bulmaya gidiyorum." demiş.

İhtiyar:

"Oğlum, gitmek istediğin yer, gidenlerin dönmediği bir yoldur. Sen de gider ama geri dönemezsin." demiş.

Oğlan:

"Ben ölümden korkmuyorum. Ama Altın Bülbül'ü getiremezsem, babam kahrından ölür." demiş.

Oğlanın yiğitliğinden etkilenen ihtiyar:

"Bak oğul! Bu yoldan doğruca git, bir ıssız şehire varırsın. İkinci namazı olunca, tozu dumana katarak bir arslan gelir. Sen eğer bir yumruk kadar köfteyi tuzlayıp korkmadan arslanın açık ağzına koyarsan, sana bir şey yapmaz. Ayrıca sana yardım da eder." demiş.

Oğlan, buradan ayrılmış. İssız şehire varmış. İkinci zamanı olunca tozu dumana katarak arslan gelmiş. Oğlan, daha önce hazırladığı köfteyi arslanın ağzına atmış. Arslan, bu köfteyi yemiş ve demiş ki:

"Ey insanoğlu! Seni çoktan öldürürdüm ama boğazımda lokman var. Şimdi söyle, ne ister, nereden gelip nereye gidersin?"

Oğlan, arslana durumu anlatmış. Arslan da çaresiz oğlanı sırtına bindirmiş. Altın Bülbül'ün olduğu yere doğru götürmüş. Arslan:

"Bak, burası benim sınıırımdır. Ben buradan öteye gidemem. İşte şu görünen yer... Beyaz sarayın önünde iki külah vardır, biri beyaz, biri siyahtır. Sen, siyah külahı giyersen, görünmez olursun. Ayrıca,

hiçbir şeye de dokunma, yoksa tılsımın bozulur. Periler, seni yakalar ve öldürürler."

Oğlan gider bakar ki, kapının orada iki külah asılı, biri beyaz, biri de siyahtır. Bu, siyahı alır başına geçirir ve görünmez olur. Üst kata çıkarak, Altın Bülbul'ü yerinden alır, doğruca dışarı, bahçeye çıkar. Oğlan giderken, bir kiraz ağacı görür. Bu ağaç oldukça düzdür. Oğlan, bu ağacı kesip babasına götürecektir. Babası, belki bu ağacı baston olarak kullanır, diye düşünür. Oğlan, bu ağacı keserken, periler uyanır. Oğlanı yakalarlar ve bakarlar ki elinde Altın Bülbul var. Buna çok sinirlenirler. Ama eğer oğlan bu Altın Bülbul'ü almak isterse, ondan kendi dedelerinin kılıcını, büyük perilerinin oradan alıp getirmesini isterler. Aksi takdirde oğlanı öldüreceklerdir.

Oğlan, doğruca arslanın yanına gider. Arslan oğlana kızar ama yapacak birşey de yoktur. Yine oğlan, arslanın sırtına biner. Arslan, oğlanı yine kendi sınırına kadar getirir. Orada oğlana:

"Başına yine siyah külahı giy, ayrıca hiçbir şeye de dokunma, kılıç üst kattadır. Kılıcı al ve çık, yakalanırsan kötü olur." der.

Oğlan gitmiş, beyaz sarayın önünde durmuş, kapıda bulunan siyah külahı giymiş. Doğruca üst kata çıkmış, oradan kılıcı almış. Kılıcın altında bir de tabanca varmış. Oğlan, onu da memlekette lazım olur, diye almak istemiş. Tabanca yerinden kalkınca, periler uyanıp oğlanı yakalamışlar:

"Eğer kılıcı almak istiyorsan, periler padişahının sarayında bir dünya güzeli var, onu bize getir. Eğer getirmezsen ölürsün, çünkü bu kılıç yüzünden toprak altı yiğitlerle dolmuştur. Ayrıca yine başarmazsan, toprak altında, bulutların içinde de olsan yine seni bulur ve öldürürüz." demişler.

Çaresiz, bu öneri de kabul edilmiş. Oğlan, yine arslanın yanına gelir. Başına gelenleri anlatır. Arslan:

"Bu başımıza gelenler daha küçüktür, bakalım daha neler getireceksin." der.

Yine oğlan, arslanın sırtına biner, sınıra gelince dururlar. Arslan, sınırı geçemediği için, oğlana:

"Sen mendilini çıkar, al şu tüylerimi içine koy. Bunları iyi sakla, gideceğin yerde benim dünya ahiret kardeşim bir keresteci marangoz var. Ona git, benim selamlarımı söyle, o sana dünya güzelini getirir.

Bu dünya güzeli, yedi deniz arasındadır. Bu yolda çok başlar gitmiştir." der.

Oğlan, doğruca bu şehre gider ve marangozu bulur. Ona, arslanın selamını söyler, tüyleri gösterir. O anda sanki kırk çekiç inip kalkmış gibi olmuş. Oğlan, dünya güzelini istediğini söyler. Kerestecibaşı, adamlarına gizlice birkaç emir verir. Herkes elindeki işi bırakır. Herkes diğer çalışma yerine gider ve bir yarım dünya yaparlar. Sonra tüccarlardan en güzel elbiseleri de almışlar. Keresteci, güzel olanları arka tarafa, fazla güzel olmayanları da ön tarafa koydumuş. Keresteci marangoz, yanına sabun, tuz, mercimek, şeker vb. şeyler almış. Yarım dünya şeklindeki tahtadan yapılan şeyle doğruca dünya güzelinin yanına gitmiş. Orada dünya güzelinin hizmetçilerini de, yanında getirdiği sabun, mercimek, tuz vb. ile kandırmış. Elbiseleri dünya güzeli kendi gelsin, seçsin, demiş. Dünya güzeli gelmiş, elbiseleri seçerken, onlar kıyidan ip alıp uzaklaşmışlar. Yaptıkları yarım dünya şeklinde olduğu için, dünya güzeli de işin farkına çok sonra varmış. Dünya güzeli:

"Beni nereye götürüyorsunuz?" diye sormuş.

Keresteci:

"Seni büyük perilerin yanına götürüyoruz." demiş.

Keresteci, dünya güzelini tahtadan yapmış olduğu yarım dünya içinde, kardeşi arslanın yanına getirmiş. Aynı zamanda da, tahtadan dünya güzelinin aynısını da yaparak oraya bırakmış. Keresteci:

"Arslan kardeş, bu canlı dünya güzeli, bunu oğlana verelim. Bu da tahtadan, bunu da perilere bırakın. Onlar, onun cansız olduğunu anlayınca kadar siz de kaçarsınız." demiş.

Oğlan, almış tahtadan olanı, büyük perilerin yanına gitmiş, demiş ki:

"İşte, dünya güzelini getirdim. Yalnız yanına fazla yaklaşmayın, uçup gider. Onu bir odada tam yedi gün tutun, sonra açın."

Periler, oğlana kızı getirdiği için istediğini vermişler. Ayrıca, bir sürü de altın vermişler. Sonra, bir de çok güzel kız vermişler. Böylece kız, iki olmuş. Oğlan, oradan kılıcı ve tabancayı, kızı, sonra bir sürü altını alarak diğer perilerin yanına gitmiş. Onlara kılıcı vermiş, onlardan da Altın Bülbül'ü almış. Sonra periler buna bir sürü altın, ayrıca kiraz ağacını da vermişler. Bunlar da oğlana, sonradan bir de çok

güzel kız vermişler. Oğlan, kızları ve altınları, bir de Altın Bülbül'ü alıp geldiği yoldan geri dönmüş. O ihtiyar, yine orada duruyormuş, oğlan:

"Baba eren, buradan hiçkimse geçmedi mi?" diye sormuş.

İhtiyar:

"Hayır evlat, kimse geçmedi."

Oğlan:

"O zaman bu altınlar ve kızlar sende dursun. Ben gelir alırım." demiş.

İhtiyar, ister istemez kabul etmiş. Oğlan, altı aylık yola gitmiş, rastlamamış. Burada bir fırına girmiş, bakmış ki ağabeyinin biri burada parası kalmadığı için çalışıyor. Oğlan, fırıncıya:

"Senin şu işçin benim hana ekmek getirsin." demiş ve hana gitmiş. Bakmış ki orada da başka ağabeyi çalışıyor. Bunlar, oğlanın saçlı sakalı ağardığı için onu tanıyamamışlar. Oğlan, kardeşlerine kendini tanıtmış. Bunlar beraberce evlerine dönmek üzere yola çıkmışlar. İhtiyardan da kızları, altınları ve Altın Bülbül'ü alıp tekrar yola devam etmişler. Ağabeyleri, yolda küçük kardeşlerini kıskanmışlar. Onu nasıl yok edeceklerini düşünmüşler. Gide gide bir kuyunun başına gelmişler, orada konaklamışlar. İki kardeş de kuyuya inip su çekmek için hasta olduklarını söylemişler. Kuyuya uzun bir upun ucuna bağlı su kabı ile küçük kardeş inmiş. Bunlar, küçük kardeş aşağı inerken ipi kesmişler ve oradan uzaklaşmışlar. Oğlan, kuyunun içine düşmüş bayılmış. Ayıldığında ise ağabeylerinin oyununu anlamış. Sonra, aklına arslanın verdiği tüyler gelmiş. Mendilini açıp tüyleri elinde okşayınca, arslan gelmiş oğlanı kurtarmış. Oğlan, doğruca memleketine gelmiş. Ağabeyleri, küçük kardeşlerinin öldüğünü, bu kadar zor bir işi de kendilerinin başardıklarını babalarına söylemişler. Babası, küçük oğlunu akıllı olduğu için seviyormuş. Duyduklarına üzülmüş. Bu küçük oğlan, memleketine gelmiş. Babasının yanına çıkmış, olanları anlatmış. Baba, oğlunu görünce sevinmiş. Kızlardan, dünya güzeli de çok sevinmiş. Baba, diğer oğullarını kovmuş. Küçük oğlanı, dünya güzeli ile de evlendirmiş. Altın Bülbül ise konağın tepesinde sonsuza kadar ötmüş, onların da mutluluğu devam etmiş.

Anlatan: Yusuf KAVLAK / Koçali Köyü

Kıllı Canavar

Bir varmış bir yokmuş, adamın biri keklik avına gitmiş. Adam, iki keklik vurmuş. Akşam olduğu için, adam bir mağaraya girmiş. Mağarada bir ateş yakmış, birden içeriye her tarafı kıllı bir dev adam gelmiş.

Adam, bunu görünce korkmuş. Bu canavar ise, adam ne yaparsa aynısını yapıyormuş. Adam, bir müddet sonra eline yanan bir dal almış, canavar da almış. Adam, bu dalı koluna yaklaştırmış, canavar da; adam yanan dalı koluna bastırınca, canavar da aynısını yapmış. Canavarın kılları uzun olduğu için, ateş her yerini sarmış ve ölmüş.

Anlatan: Şeyho MAVIŞ / Koçali Köyü

Not: Ben bu masalı, bir de anneannemden dinlemiştim.

Akıllı Çocuk

Bir varmış bir yokmuş, bir ana, baba ve dört oğlan varmış. Bunlar çok fakirlermiş. Adamla kadın, en sonunda bu çocuklara bakamayacaklarını anlamışlar. Bunları ormana götürüp bırakmaya karar vermişler. Bu konuşmaları ise küçük oğlan duymuş.

Adam, çocuklarını almış ormana, oduna götürmüştü. Onları orada bırakacaktı. Ama küçük oğlan, yanına nohut almış ve gittiği yere birer tane de bırakıyormuş. Babası, çocukları uyutmuş ve oradan uzaklaşmış. Çocuklar, uyandıklarında babalarını göremeyince çok korkmuşlar. Ama küçük kardeş, kendinden emin,

"Ben yolu biliyorum, hadi gidelim." demiş.

Bırakmış olduğu nohutları takibe başlamışlar ama nohutları kuşlar yemiştir, bunlar da yolu kaybetmişler.

Bu kardeşler gide gide bir eve varmışlar. Bu eve dışarıdan bakmışlar. Aynı anda da dev, karısına:

"Ben ağabeylerimi çağırmaya gidiyorum, sen kuzuları pişir" diyormuş.

Dev, çıkmış gitmiş, karısı da suya gitmiş. Bunlar, eve girmişler ve kuzuları yemişler, oradan uzaklaşmışlar. Gitmişler bir taşın altına saklanmışlar. Dev ise, eve geldiği zaman olanları görünce hemen bunları aramaya çıkmış. O da gelmiş, kardeşlerin saklandığı taşın üstüne oturmuş. Bir müddet sonra dev, uyumaya başlamış. Kardeşler, gizlice oradan uzaklaşıp doğrucaya devin evine gidip, kadına:

"Sen bize altınları vereceksin, biz de bunları götürüp deve

vereceğiz, dev böyle dedi." demişler. Devin karısı ise söylenene inanmış, altınları vermiş. Bunlar da altınları aldıkları gibi babalarının evine gelmişler. Altınları, babalarına vermişler.

Anlatan: Ayşe ARICI / Koçali Köyü

Çaresiz Kız Kardeş

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde yedi kardeş varmış. Kardeşlerden biri de kız... Bu kız, aynı zamanda en küçükleriymiş. Bu erkek kardeşler, avlanarak geçinirlermiş. Kız ise nakış yapıyormuş. Bir gün kız, arkadaşlarıyla oturup nakış yaparken, kızlar bununla dalga geçmişler. Ağabeyleri, dağ bayır gezdikleri için, kızlar, ağabeylerine, "Dağ adamı" demişler.

Kız ise bu olaya çok üzölmüş, kendine tuz ve külden bir eşek yapmış. Doğruca ağabeylerinin yanına gitmiş. Ağabeylerinin vurduğu keklik ve tavşanları kızartıp onlara yemek hazırlıyormuş. Kıza, en küçük ağabeyi demiş ki:

"Bizim ateşimiz, eğer kediye beslemezsən söner. Sen bu salkıın üzümün yarısını kediye vereceksin, yarısını da sen yiyeceksin. Yoksa kedi gider, ateşimizi söndürür."

Bir gün kız, kediye yemek yemesi için çağırıldı, ama kedi gelmedi. Bunun üzerine kız, üzümün hepsini yedi. Kedi ise bir müddet sonra gelip üzüm olmadığı için ateşi söndürdü. Kız, çaresiz olarak ateş aramaya gitti. Kız, ileride bir ateş görür, o ateşe doğru koşup gider. O ateş ise bir canavarınmış. Canavar karısına, ateşi kimseye vermemesini söylemiş.

Kız, doğruca ateşin yanına gitmiş. Halini canavarın karısına anlatmış. Kadın, ona acımış. Ama demiş ki:

"Canavara, her gün memenden süt vereceksin."

Kız, çaresiz öneriyi kabul etmiş. Ateşi almış, getirmiş. Kızın canavara süt verdiğini ağabeyleri bilmiyormuş. Kız ise, hergün zayıflıyormuş. Bu zayıflık ağabeylerinin dikkatini çekmiş. Bu-

nun nedenini öğrenmek için, her gün birisi sırayla kız kardeşini takip edecekmiş. En sonunda, en küçük ağabey işin sırrını öğrenmiş. Diğer ağabeylerine anlatmış. Bunlar, topluca buradan uzaklaşıp köylerine dönmüşler, kız kardeşleri de kurtulmuş.

Anlatan: Murat SARISAKAL / Koçali Köyü

Üç Arkadaş

Zamanın birinde üç arkadaş varmış, bunlar sözbirliği ederek karar verme hakkını, en küçük arkadaşlarına vermişler.

Bunlar giderlerken, bir arpa tarlası görmüşler. Küçük olanı demiş ki:

"Hadi, bu tarlayı biçelim!"

Hepsi başlamış, biçmeye. Arpayı biçerlerken, arpanın sahibi gelmiş. O, arpaları niye biçtiklerini sormuş. Onlar da:

"Yardım olsun diye biçiyoruz." demişler.

Adam da demiş ki:

"O zaman siz bu arpayı biçin, akşama benim evime konuk olun."

Adamlar, akşam bu eve konuk olmuşlar. Bu adam da aslında insan eti yiyen devmiş. O üç arkadaşla bir koyun kesmiş ve demiş ki:

"Benim kırk tane koyunum var, siz benim kırk gün misafirimsiniz. Ben, her gün size birini keseceğim."

Aslında dev, bunları besleyip yemek istiyormuş. Üç arkadaş bunun bir dev olduğunu anlamışlar ve otuz dokuzuncu gün karanlık bastırınca oradan kaçmışlar. Bu üç arkadaş doğruca padişahın yanına gitmiş ve gördüklerini anlatmışlar. Padişah da onlara demiş ki:

"Gidin, onun atını bana getirin."

Küçük olanı gitmiş ve canavarın atını gizlice getirmiş. Sonra, padişah demiş ki:

"Gidin o devin karısının altın yüzüğünü getirin."

Küçük oğlan yine gidip yüzüğü de getirmeye karar vermiş.

Küçük olanı demiş ki:

"Dev kardeş, artık ben bu hayattan bıktım. Beni yiyebilirsin."

Dev, bu sözleri duymuş ama yine de bu oğlana güvenmiyormuş. Oğlanı bir odaya kapatmış. Hanımına da:

"Ben şimdi gidiyorum, akşama geleceğim. Sen bunu bana akşam yemeği yap." demiş ve gitmiş.

Dev ana ise, oğlanı yemek yapmak için kazanı kurmuş, altını iyice yakmış. Sıra gelmiş oğlanı kazanın içine atmaya. Ama oğlan da çok kuvvetli olduğu için kadını almış kazana atmış. Kadın ise iş yaparken, yüzüğünü çıkarırmış, oğlan bu yüzüğü de alarak oradan uzaklaşmış. Padişah, bu kadar yürekli ve güçlü birini görünce, kızını da ona vermiş. Böylece, mutlu bir hayat başlamış.

Anlatan: Mehmet ÇALIŞKAN / Koçali Köyü

Kırk Kardeş

Bir varmış bir yokmuş, bir baba ve kırk tane de oğlu varmış. Baba, ölürken oğullarına bir öğüt vermiş:

"Benim söylediğim yerlerde konaklamayın, yerleşmeyin." diye.

Kırk kardeş, babaları öldükten sonra yolculuğa çıkmışlar. Babalarının söylediği bir yere gelmişler. En küçük kardeşin uyarısına karşın, orada konaklamışlar. Herşeye rağmen küçük kardeş uyumamış. Gece yarısı birden kocaman bir dev gelmiş. Onlara demiş ki:

"Burası benim yerim. Siz nasıl olur da burada konaklarsınız?"

Küçük kardeş, dev ile güç yarışına girmeyi düşünür. Bu fikri, deve söyler. Dev, eline bir gürz alır. Atınca, gürz yerin kırk metre dibine girer. Küçük kardeş ise kılıcını çekip deve vurur, dev ortadan ikiye bölünür.

Sabah olunca küçük kardeş, olanları kimseye anlatmaz. Tekrar yola çıkarlar. Yine babalarının, "Konaklamayın" dediği bir yere gelir ve konaklarlar. Küçük, kardeş yine gece yarısı uyumaz. Gece yarısı yine bir dev gelir:

Hem benim küçük kardeşimi öldürürsünüz, hem de benim bölgemde konaklarsınız, öyle mi?" der. Küçük kardeşe doğru bir gürz fırlatır. Küçük kardeş, kendini atın karnının altına atar, kurtulur. Küçük kardeş de kılıcını deve savurur ama dev ölmez. Küçük kardeş kaçıp bir mağaraya girer. Bu mağara devin mağarasıdır. Dev, gelir mağarasına uyumaya başlar. Dev bu mağarasında kırk tane esir kız varmış. Kızlardan biri, küçük

kardeşe:

"Ey insanoğlu, burada bir dev yaşar. Senin kokunu alır veya seni görürse, seni de bizi de yer." der.

Küçük kardeş, bunun üstüne, devin yattığı yere gider ve dev öldürür. Esir olan kırk kızı kurtarır. Alır, onları doğruca kardeşlerinin yanına getirir. Her kızı bir ağabeyinin yanına yatırır. En küçük olanını da kendi alır. Erkekler uyanınca ve yanlarında da kızları görünce çok şaşırırlar. Küçük kardeş, olanları anlatır ama bunlar en küçük kardeş ile dalga geçerler.

Yola çıkarlar. Yine babalarının "Konaklamayın" dediği bir yere konaklarlar. Akşam olunca küçük kardeş, kendi karısını da alarak oradan gider. Sabah olup da küçük kardeşini göremeyen diğer kardeşler, devin gelip götürdüğünü sanırlar. Kardeşleri, inanmadıkları için üzülürler. Bir daha aynı hatayı yapmamaya çalışırlar.

Anlatan: Mehmet ÇENGEL / Bağlıca Köyü

Keloğlan Masalı

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir aile varmış. Bu ailenin de bir kel oğulları varmış. Annesi, Keloğlan'a hep az yemek ve ekmek veriyormuş. Keloğlan, bir gün elinde bir çubukla yeri kazarak, halini düşünüyormuş. Kazdığı toprağın altından büyükçe bir taş ve bu taşın altından da oyuk çıkıyor. Keloğlan, bu oyuktan içeri girmiş. İçeride bir sürü oda varmış. Orası da oldukça güzelmiş. Keloğlan, oraya gizlenir, bir maddet sonra bir Tepegöz gelmiş, Tepegöz'ün omzunda odun ve önünde de koyun ve keçilerden oluşan bir sürü varmış. Tepegöz, orada bir koyunu kesmiş, kızartıp yemiş. Tepegöz, aksırmış. Tam bu sırada, Keloğlan ortaya çıkmış ve demiş ki:

"Ben, senin aksırmandan meydana geldim."

Keloğlan, Tepegöz ile yaşamaya başlamış. Birgün Keloğlan, Tepegöz'e:

"Ben senin sürünü güdüyüm." demiş.

Tepegöz de, sürüyü doğuya götürmesini istemiş. Ama Keloğlan, sürüyü batıya götürmüştü. Orada başka bir Tepegöz ve sürüsüyle karşılaşmış. O, Tepegöz'e demiş ki:

"Ben bir sopa saklayacağım. Eğer bulursan bu sürü senin, bulamazsan ben senin sürünü alırım."

Önce Tepegöz gidip sopasını saklamış. Keloğlan'ın sürüsündeki bir koç ise sırlıymış. Keloğlan'a sopanın yerini göstermiş. Keloğlan, sapayı buluyor. Bu sefer de Keloğlan sopayı götürüp koçun altına saklıyor. Tepegöz, her yeri arar, ama sapayı bulamaz. Onun da sürüsünü kendisinininkine katarak eve geli-

yor. Tepegöz, sürünün kimin olduğunu anlıyor. Ertesi gün, Keloğlan sürüyü yine aynı tarafa götürüyor.

Bu sefer de karşısına Tepegözler'in kızkardeşi çıkıyor. Sihirli koç, Keloğlan'a diyor ki:

"Şu ağacın üstüne çık. Tepegöz yanına geldi mi saçını ağaca bağlarsın, eğer dizin yara olursa toprağa sürüp iyi edersin."

Tepegöz de, Keloğlan'ı:

"Saçımı tara." diye kandırıp, onu da dizlerinden başlayarak yemeyi düşünüyormuş. Fakat Keloğlan, yine kız olan Tepegöz'ü de kandırır. Onun da sürüsünü alarak eve gider. Tepegöz, yine sürünün kime ait olduğunu anlar. O akşam Tepegöz, Keloğlan'a bıyığını taratır. Keloğlan, burada anahtarları görür ve bunları gizlice alır.

Keloğlan, anahtarlarla bütün kapıları açmış. Bir odadan domuz, diğer odadan ise bir at çıkmış. At, Keloğlan'a:

"Bu Tepegöz hepimizi yiyecek. Sen yanına buğday, sabun, jilet, biber ve şişe al. Benim sırtıma bin, gözlerini kapat. Besmele çekince ben seni yeryüzüne çıkarırım." demiş.

Keloğlan, söyleneni yapmış, yeryüzüne çıkmış. At, devam etmiş öğüde:

"Eğer arkana baktığında bir sis varsa, muhakkak Tepegöz, domuz ile birlikte geliyor, demektir. Sen arkana buğdayı, sabunu, jileti, biberi savur. Domuz, açlıktan buğday yiyecek, ayağı sabundan kayacak, jiletler ayağını yaralayacak, bu yaralara biberler girip acıtacak. Sonra elindeki şişenin ağzını aç ve arkaya bırak. Arkada, bir deniz oluşacaktır. Böylece dev de boğulur, biz de kurtuluruz." demiş.

Nitekim, Keloğlan söyleneni yapmış, mutlu bir hayat sürmüşler.

Anlatan: Emine IŞIK / Koçali Köyü

Akıllı Çocuk

Bir varmış bir yokmuş, akıllı bir çocuk ve bir de üç kızı olan bir Cadı varmış. Akıllı çocuk, köylülerle iddiaya girmiş. Gider de Cadı'nın kazlarını köye getirirse, tam bir kese altın kazanacakmış.

Bunun üstüne, akıllı çocuk doğruca cadının yanına gitmiş. Cadı'ya:

"Ben çok fakir biriyim, artık yaşamak istemiyorum. Beni öldür veya ye." demiş.

Cadı ise:

"Ben seni ne öldürürüm, ne de yerim." demiş. Sonra akıllı çocuğu yanına alıp beslemeye başlamış. Onu şişmanlatıp öyle yemeği düşünmüş. Akıllı çocuk ise:

"Ben de senin yardımlarına karşı, senin kazlarını güdeyim." demiş.

Akıllı çocuk, kazları gütmek için götürmüş ama doğruca kendi köyüne gitmiş ve bahsi kazanmış. Sonra bir kese altını da almış. Başından geçenleri de köylüye anlatmış.

Aradan yine bir zaman geçtikten sonra köylülerle, akıllı çocuk tekrar bahse girmişler. Bu sefer de akıllı çocuk, Cadı'nın altın ve gümüş olan kaplarını getirecekmiş.

Cadı'nın evine giderek, "kendini yeyip yemeyeceğini" sormuş. Cadı, yine çocuğu yiyeceğini hissettirmemiş. Cadı'ya yardım diye bu sefer de bulaşıkları yıkamayı teklif etmiş, akıllı çocuk. Bu sayede evden ayrılmam, demiş. Cadı, söylenenlere inanmış. Cadı, evden ayrıldıktan sonra akıllı çocuk, kapları toplayıp oradan uzaklaşmış. Doğruca köye gelmiş, akıllı çocuk

kapları köylülere gösterip yine bir kese altını almış.

Aradan yine bir hayli zaman geçmiş. Bu sefer köylüler, akıllı çocuğa:

"Eğer Cadı'yı öldürürsen, sana istemediğin kadar altın veririz." demişler.

Akıllı çocuk, yine kabul etmiş ve doğruca Cadı'nın evine gitmiş. Cadı, yine çocuğa birşey hissettirmemeye çalışmış. Akıllı çocuk, akşam olup da yatınca, kendi yatağıyla Cadı'nın kızlarından birinin yatağının yerini değiştirmiş. Cadı ise farkında olmadan kendi kızını kesmiş. Fakat, kendi kızını öldürdüğünü görünce çılgına dönmüş. O sırada akıllı çocuk da, üstüne çok acayip elbiseler, eline ziller falan alarak kendini korkunç bir kılığa sokar. Bu kılıkla cadının karşısına çıkar. Ve şöyle der:

"Ey Felek! Senin zamanın geldi! Seni öldüreceğim! Senin canını alacağım!"

Cadı, korkar ve canını almaması için yalvarır. Akıllı çocuk ise:

"O zaman şu çuvalın içine gir!" der.

Cadı, korkuyla söyleneni yapar. Akıllı çocuk, hemen çuvalın ağzını sıkıca bağlar. Çuval içindeki Cadı'yı yüksek bir kayadan aşağıya bırakır. Cadı, ölür.

Anlatan: Mehmet ÇENGEL / Bağlıca Köyü

Vittik Masalı

Bir gün, mahalle kızları birleşerek şelege gitmişler. giden kızlardan birinin adı Vittik imiş. Sonra bu kızlar, yolda yemek yemişler ve Vittik'in kaynatmış olduğu hediği de yemişler. Sonra kızlar, Vittik'e:

"Kalk gidelim, Vittik." demişler.

Vittik de şöyle demiş:

"Niçin hediğimi yediniz? Beni sırtınızda götüreceksiniz."

Sonra, kızlar bunu sırtlarına almışlar. Bir zaman gittikten sonra omuzlarından indirmişler. Sonra akşam olmuş, ortalık kararmış. Kızlar, nereye gideceklerini bilememişler. Issız bir dağın başında şaşalamışlar. Kızlar, korkularından etraflarına bakınmışlar. Vittik, bir ışık görmüş ve kızlara:

"Gelin, karşıda bir ışık var. Bu ışığın yanına gidelim." demiş.

Hep birlikte ışığın yanına gitmişler. Damın bacasından bakmışlar. İçeride, bir dev karısı uyuyormuş. Kızlar:

"Karı Ana!" diye bağırılmışlar.

Karı, sevinerek kızları içeri almış. Kızlara yemek pişirmiş. Yemekten sonra dev ana, onlara örtü sermiş, yatmışlar. Vittik ise, çok şeytan çıkmış.

"Uyumuyayım." deyi parmağını kesmiş. Öteki kızlar uyumuşlar. Dev karısı da dişini keskinliyormuş ki kızları yiye. Vittik kalkmış:

"Karı Ana, ben acıktım, bana kaz gıztart." demiş.

Karı kalkmış, kaz kızartmış. Vittik, yoldaşlarını kaldırmış ve kazı beraberce yemişler.

Vittik:

"Karı Ana, bana kalbur ile denizden su getir, susadım." demiş.

Dev karı, suya gidince kızlar devin evinden kaçmışlar. Böylece, Vittik akıllılığıyla arkadaşlarını kurtarmış.(1)

(1) SÜCU, Mustafa. Adıyaman İli ve İlçeleri (Yakın Çevre İncelemesi), s.42-43, Önder Matbaası, Adana 1985.

Erik Oğlan Masalı

Bir varmış bir yokmuş, bir padişah ve oğlu varmış. Oğlanın adı Erik'miş. Erik, bir gün arkadaşlarıyla avlanmaya, ormana gitmiş. Akşam olmaya yüz tutarken, uzakta bir ateş görmüşler, oraya gitmeye karar vermişler.

Bir ev ve içinde de yaşlı kadınla bir kız ve iki erkek çocuk görmüşler. Eve girmişler, kadın "Buyur" etmiş, oturmuşlar. Yemek yemişler, sonra yataklar yapılmış. Herkes yatmaya hazırlanmış. Ama Erik, yatmamış. Yaşlı kadın, Erik'e, niçin yatmadığını, sormuş. Erik:

"Benim bir annem var. Bana yatmadan önce kuru üzüm ve ceviz getirir, ben de onları yer, öyle yatardım." demiş.

Yaşlı kadın, söylenileni yapmış. Erik, getirilenleri afiyetle yemiş. Ama yine yatağa girip uyumamış. Yaşlı kadın:

"Bu sefer niye uyumuyorsun?" demiş.

Erik, ise kadına:

"Annem, ben uyumadım mı, bana kaz keser pişirirdi. Ben onu yer öyle yatardım." demiş.

Kadın, yine söyleneni yapmış. Fakat Erik, yine yatağa girip uyumamış. Kadın, nedenini sorunca:

"Annem, benim yatağımı açar, yıkar, kuruturdu. Ben de öyle uyurdum." demiş.

Yine kadın, bunları yapmış. Kadın bir ara evden çıkınca Erik, arkadaşlarına haber vermiş. Kız uyurken, onu kendi yatağına, diğer iki çocuğu da arkadaşlarının yataklarına yatırarak, evden uzaklaşmışlar. Kadın, gelmiş yataktakileri bıçakla kesmiş.

Erik, başından geçenleri babasına anlatmış. Padişah da demiş ki:

"O kadını kim yakalar getirirse, ona büyük mükâfat var."

Erik, bunun üzerine kadını yakalamaya gitmiş. Kılık değiştiren Erik, yanına birkaç tane asker almış, kadının yanına gitmiş. Erik, askerlere saklanmalarını, bir müddet sonra çıkmalarını söyledikten sonra, kadının kapısını tıkladı. Demiştir ki:

"Teyzeciğim, ben yolumu kaybettim. Burada biraz dinleniyim. Ayrıca buraya gelirken, yolda askerler gördüm, korkumdan saklandım. Aralarında şöyle konuşuyorlardı:

'O canavar yaşlı kadının evi buralarda olmalı. Onu yakalayıp padişaha götürelim. Yoksa bizim kelleler gider.'

Kadın, söylenenleri duyunca, nereye saklanacağını, nasıl kurtulacağını Erik'e sormuş.

"O askerler beni alıp götürür. Oysa, ben suçsuzum." demiştir.

Erik, bunun üzerine kadına:

"Teyzeciğim, seni sevdim. Senin suçsuz olduğuna da inanıyorum. Sen, gel benim sandığım var, onun içine gir ve saklan."

Kadın, söyleneni yapmış. Sandığın içine kadın girince, Erik, sandığın ağzını iyice kapatmış. Sandığı, öylece padişah babasına götürmüştür.

Anlatan: Emine ÜSTÜN / Koçali Köyü

C- Kahramanı İnsan Olan Olağanüstü Masallar

31

Nohut Kız

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde hiç çocukları olmayan karı ile koca varmış. Bunlar durmadan Allah'a, çocuk vermesi için yalvarırlarmış. Kadın, komşusu ile dertleşiyormuş. Hiç çocuğu olmadığını anlatıyormuş. Komşu, demiş ki:

"Sen ateşin üstüne bir kaç tane nohut at, bunlar canlanır. Sana da evlat olurlar."

Kadın, bu duyduklarına inanmamış ama denemekten de zarar gelmez, diye düşünmüş. Ateşin üstüne bir avuç nohut atmış. Bu nohutların hepsi kızılı oğlanlı küçük küçük, çocuk olmuş. Kadın, gözlerine inanamamış. Şaşkın bir halde, sonra da korkmuş. Bunların üstüne tahta ile vurarak ezmiş. Fakat içlerinden bir kız, ayakkabının içine saklanmış. Bu, sonra ortaya çıkmış. Kadın, yine:

"Bir çocuğum olsaydı, şimdi kocama tarlaya yemeği götürürdü. Hem de bana evde şenlik olurdu." diye konuşuyormuş. Oradan Nohut Kız çıkıp bağırmış:

"Anneciğim, ben babamın yemeğini götürürüm."

Kadın, sesin geldiği tarafa bakmış ki, o nohut çocuklardan biri...

"Allah'ım bana bu çocuğu layık gördü." diye düşünmüş.

Nohut Kız:

"Anne, sen yemeği eşeğin heybesine koy. Beni de eşeğin kulağına koy. Ben, babamın yemeğini götürürüm." demiş.

Kadın, çaresiz kabul etmiş.

Kadın, yemeği hazırlamış, eşeği hazırlamış. Yemeği de heybeye, kızı da eşeğin kulağına yerleştirmiş. Böylece tarlaya doğru yola çıkmışlar. Yolda giderlerken, eşeği sahipsiz gören birkaç kişi eşeği yakalamak istemiş. Fakat kız, eşeğin kulağından bir bağıırıyormuş, herkes sesin nereden geldiğini anlamadan, kaçıyormuş. Böylece kız, tarlaya babasının yanına gelmiş. Babası da eşeği yalnız görünce şaşımış. Nohut Kız, bu arada eşeğin başının üstüne çıkmış. Oradan seslenmiş:

"Baba, baba!"

Adam ise korku ve hayret içinde, sesin geldiği tarafa doğru yönelmiş. Bir de ne görsün, ufacık bir kız çocuğu... Adam, korkarak yaklaşmış:

"Söyle, in misin, cin misin?" diye sormuş.

Kız:

"Ne inim, ne de cinim... Ben senin kızınım." diyerek sonradan başından geçenleri ve annesinin duasını falan anlatmış. Adam ise inanmamış ama, inanmış görünmüş.

"Eve gidince nasıl olsa gerçeği hanımdan öğrenirim." diye düşünmüş.

Eve gitmişler ve adam da gerçeği öğrenmiş. Bundan sonra devamlı Nohut Kız, babasına yemek taşıyormuş. Bir gün Nohut Kız:

"Baba, ben de çift sürmek istiyorum." demiş.

Adam, kabul etmiş. Nohut Kız, sabanın arkasına geçmiş. Biraz sonra, öküz gübre çıkarmış. Bunun üzerine Nohut Kız:

"Aman, beni kurtar, çığ geldi!" demiş.

Babası, kurtarmış. Kız yine sabanın başına geçmiş. Bu sefer de öküz işemiş. Kız:

"Aman baba, beni kurtar, sel geldi!" demiş. Adam yine kurtarmış.

Eve gelmişler. Adam, kızı tarlaya göndermemesi için hanıma tenbih etmiş. Kız, bu sefer de annesine gitmiş, demiş ki:

"Anne, ben gideyim de elma toplayayım."

Annesi, kabul etmemiş. Ama kız, gizlice çıkmış. Bir elma

ağacının üstüne zorla çıkmış. Sonra, bir ayı çıkmış gelmiş. Nohut Kız'ı, burada görünce yakalayıp, doğruca mağarasına götürmüş.

Ayı, her gün avlanmaya gidiyormuş. Yine, bir gün ayı gelmiş, bakmış ki evde kız yok. Kız ise kalın ve yüksek ağaçların arasına girmiş. Kız, oradan bağırırır:

"Hey ayı! Ben buradayım!"

Ayı:

"Sen nasıl çıktın oraya?" demiş.

Kız:

"Ben senin kılıcını, zorla ateşin içine soktum. Kılıcın ucu orada iyice kızardı. Ben de üstüne bastım. O kılıç, beni buraya fırlattı." demiş.

Ayı da, kızın dediğini yapmış ve sıcaktan ölmüş. Nohut Kız da elmaları ve ayının kıymetli eşyalarının yerini anne ve babasına söylemiş. Bunlar gidip oradan o malzemeleri almışlar. Mutlu bir hayat sürmüşler.

Anlatan: Şeyho MAVİŞ / Koçali Köyü

Kız İle Mezar Masalı

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde karı, koca ve oğlu ile kızı varmış. Kız, her gün bir dut ağacının altına nakış yapmak için gidermiş. Kız, buraya gelince, bir kuş da gelir ve kıza dermiş ki:

"Sen, beyaz bir mezara tam yedi sene hizmet edeceksin."

Kız, bu sözleri duya duya iyice zayıflamış. Kız, durumu annesine anlatmış. Anne, akşam kocasına olanları anlatmış. Sonunda bu aile, oturdukları köyden taşınmaya karar vermişler. Bütün eşyalarını, at arabasına yükleyip yola çıkmışlar. Yolda, bir eve rastlamışlar. Evin içinde de su varmış. Baba, anne ve oğul kapıyı vurmuşlar, açan olmamış. Kız, gitmiş kapıyı vurmuş ve hemen açılmış. Kız, kapıdan içeri girince de hemen kapı üstüne kapanmış. Bütün uğraşmalara rağmen kapı açılmamış. Çaresiz kız, evin içini dolaşmaya başlamış. Sonra, bir beyaz mezar görmüş. Mezarın yanında da bir süpürge var. Kız, kaderine boyun eğerek, mezarı her gün temizlemiş ve yıkamış.

Yedinci senenin sonuna doğru mezardan, ak sakallı biri çıkmış. Kıza demiş ki:

"Senin annen, ağlamaktan kör oldu. Sen, bu topraktan al götür de annenin gözlerine sür. Annenin gözleri iyi olur."

Kapı açılmış ve kız oradan çıkmış, evine doğru yol almış. Kız, evine gelmiş, kardeşi penceredeymiş. Kızkardeşini görünce çok sevinmiş. Eve giren kız kör gözlerine, getirdiği mezar toprağından sürünce, gözler iyileşmiş. Sonra, mutlu bir hayat sürmüşler.

Anlatan: Yıldız ALTUN / Koçali Köyü

Oğlak Masalı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde bir karı-koca varmış. Fakat bunların hiç çocukları olmuyormuş. Bunlar, Allah'a bir evlat vermesi için şöyle yalvarmışlar:

"Allah'ım, bir evlat olsun da, nasıl olursa olsun." demişler.

Bunların bir kız çocukları olmuş ama bu çocuk 'Oğlak' şeklindeymiş. Evden kızı, böyle olduğu için dışarı çıkarmıyorlarmış. Oğlak Kız, dışarı çıkmak için çok yalvarmış, sonunda anne ve babası dayanamamış. Kızın dışarı çıkmasına izin vermişler.

Kız, dışarıda sadece üç kız arkadaşıyla oturuyor ve konuşuyormuş. Kızın, bu üç arkadaşı da nakış yapıyormuş, onun için kız da nakış yapmak istediğini annesine ve babasına söylemiş. Babası, gitmiş kızına gerekli eşyaları almış ve kızına vermiş. Kız, dışarı çıkarken sepeti boynuna asıp çıkıyormuş. Oğlak Kız, arkadaşlarının yanına varmış. Onlar, demişler ki:

"Sen, git bize Ağa'nın bahçesinden incir topla gel."

Kız, incir toplamak için Ağa'nın bahçesine gitmiş. Sırtındaki postu silkinerek çıkarmış. Kızın on parmağında da yüzük varmış. Yüzükleri ve postu çıkarıp ağacın dallarına asmış. Bu sırada, Ağa'nın oğlu da orada geziyormuş. Ağaçtaki hışırtıları, sonra da o çok güzel kızı görmüş. Ağacın yanına gitmiş, kıza:

"İn misin, cin misin?" diye sormuş.

Kız ise hiç konuşmamış ve zorla Ağa'nın oğlunun elinden kurtulmuş. Kaçarken de yüzüğünün birini düşürmüştü. Ağa'nın oğlu, yere düşen yüzüğü görmüş ve almış.

Ağa oğlu, bu kıza bir görüşte aşık olmuş. Bu kıza, bir daha

nerede ve nasıl göreceğini kara kara düşünür olmuş. Diğer taraftan da, Oğlak Kız'ın ünü yayılmış. Herkes şöyle diyormuş:

"Ali'nin bir oğlağı var, her zaman tarlaya boynunda yiyecek götürüyor."

Ağa ise bu oğlağın ününü duyup satın almak istemiş. Adam, satmaya hiç razı olmamış ama bir ağaya karşı gelmek de o kadar kolay değilmiş. En sonunda, içi kan ağlayarak satmış. Oğlak Kız, her gün tarlaya Ağa'nın oğluna boynunda yemek götürür olmuş. Bu kız da için için Ağa oğlunu sevmeye başlamış. Ağa'nın oğluna, nasıl açılacağını düşünürmüş.

Bir gün, Ağa karısı ekmek yapıyormuş. Oğlak Kız ise gizlice yüzüğünün birini ekmeğin içine atmış. Kız, yine boynunda sepet ile tarlaya gitmiş. Ağa oğlu, sepeti açıp ekmek ile yemeği yemeye başlamış. Birden, dişine bir şeyin değdiğini hissetmiş. Ağzından çıkarıp bakmış. Bir de ne görsün? Bu kızın kendine verdiği yüzüğün aynı değil mi?

Kız da tam bu sıra, silkinip postu çıkarmış. Ağa oğlu, bu kızın kendi sevdiği kız olduğunu anlayınca çok sevinmiş.

Bunlar, güzel bir düğünle evlenmişler.

Anlatan: Emine HEKİMOĞLU / Koçali Köyü

Üvey Ana

Bir varmış bir yokmuş. Bir kadın, kocası ve iki de çocukları varmış. Kadın, hastalanmış ve ölmüş. Adam ise tekrar evlenmiş. Bu yeni gelen kadının da bir oğlu ve bir kızı varmış. Anneleri ölen çocukların ismi: Ali ile Fatma imiş. Kadın, bu çocukları hiç sevmiyor,

"Nasıl kurtulayım?" diye düşünüyormuş.

Bir gün, Ali ile Fatma annelerinin mezarına gitmişler. Ali, kız kardeşine demiş ki:

"Bizim bir kırmızı ineğimiz vardı. Bunu herhalde babam kest. Bizden habersiz yediler."

Bu arada, orada ak sakallı bir adam görünüp demiş ki:

"Siz gidin, o ineğin kemikleri çöplükte, küllerin altında. Siz o kemikleri alın şu karşıdaki taşın altına koyun. Ne isterseniz, o olur."

Ali ile Fatma, ihtiyarın söylediklerini yapmışlar. Bir müddet sonra taşı kaldırıp bakmışlar ki, bir sürü yiyecek ve altın var. Bunlar, buraya her gün gelip karınlarını doyuruyorlarmış. Üvey anne ise bunlara hiç yemek vermiyor, bunların hâlâ nasıl yaşadıklarına da hayret ediyormuş. Bir gün, oğluna demiş ki:

"Sen, Ali ve Fatma ile git bakalım. Ama yanlarından gün boyu hiç ayrılma, ne yer, ne yaparlarsa da bana söyleyeceksin."

Erkek çocuk, devamlı Ali ve Fatma ile gezmiş. Ali ve Fatma acıkmış ama bu oğlan var diye de hiçbir şey yapamıyorlarmış. Ali, ablasına:

"Abla, ben acıktım." demiş.

Fatma ise:

"Sus bakalım, bak yanımızdan ayrılmıyor. Şimdi gider üvey anneye ne gördüğünü söyler." demiş. Ama, Ali dinlememiş.

Fatma, bu çocuğa demiş ki:

"Eğer gördüklerini annene anlatmazsan biz sana da yemek veririz."

Oğlan, kabul etmiş. Akşam, annesi sorunca da birşey söylememiş.

Ertesi gün kadın, aynı şekilde kızını göndermiş. Ali ile Fatma, bu da söylemez sanarak yemek ve altınları buna da göstermişler. Akşam olunca kız, annesine gördüklerini anlatmış. Bunlar gece gizlice, taşın altında bulunan herşeyi almışlar.

Ali ile Fatma ise çaresiz ve ne yapacaklarını bilememişler. Üvey ana, kocasına demiş ki:

"Ben çok hastayım. Eğer sen çocukları kesip kanlarını ağrıyan yerlerime sürmezsen, iyileşemem."

Adam ise kadının her söylediğini kabul ettiği için, bunu da kabul etmiş. Bu arada bu konuşmaları bir serçe duymuş ve Ali ile Fatma'ya gelip söylemiş. Demiş ki:

"Sizi, annen ve baban kesecekler. Şimdi eve gidin, biraz ekmek isteyin, alın, sonra o ekmeği damın üstüne koyduğunuzda ben gelirim. Siz de dışarı çıkarsınız, ben Ali'nin şapkasını alır kaçarım. Siz de beni yakalamak bahanesiyle peşimden gelir, kurtulursunuz."

Fatma ile Ali, eve gelirler. Evde, bir kuru ekmek isterler. Babaları ise kızını ve oğlunu kesmek için hazırlık yapıyormuş. Fatma ile Ali dışarı çıkmışlar, kuş için dama ekmek koymuşlar. Kuş gelmiş, ekmeği yemiş. Sonra, Ali'nin başından şapkasını kapıp götürmüştü. Fatma ile Ali de şapkayı almak bahanesiyle oradan uzaklaşmışlar. Kuş, onları ileride bekler imiş. Kuştan şapkayı alıp yola koyulurlar.

Fatma ile Ali, az giderler uz giderler bir adama rastlayıp sorarlar:

"Amca, biz çok susadık. Burada hiç çeşme yok mu?"

Adam:

"Şu ilerde dört çeşme var. Biri insanların, biri koçların, biri eşeklerin, biri de diğer hayvanatlarıdır. Dikkat edin, son çeşme insanlarıdır." der.

Çocuklar, çeşmelerin yanına gelir. Ali, dayanayıp ilk çeşmeden su içer ve koç olur. Ablası, bu durum karşısında ağlamaya başlar. Tekrar yola devam ederler. Karşlarına bir mağara çıkar, oraya girerler. Orada yaşamaya başlamışlar.

Koç olan çocuk, dışarı çıkar otlar, sonra gelirken de ablasına bir salkım üzüm getirmiş. Bu bağın sahibi de üzümünü kimin aldığını merak edermiş. Bir gün beklemiş, bakmış ki bir koç üzümü koparıyor. Koçu yakalamaya çalışmış ama becerememiş. Sonra koçu takip etmiş. Koç, bir mağaraya girmiş, adam da girmiş. Bir de bakmış ki, orada çok güzel bir kız var, koç, üzümü bu kıza veriyor. Adam, gitmiş gördüklerini ağaya anlatmış. Ağa, mağaraya gelmiş, kıza:

"Sen, benimle evleneceksin." demiş.

Kızın kabul edip etmemesini beklemeden, kızı konağına getirmiş. Sonra büyük bir düğün yapılmış. Oğlanın annesi bu güzel kızı kıskanıyormuş. Bir çingene ile anlaşmış, kızı uzaklaştırması için...

Kız, konağın bahçesinde çamaşır yıkamış, sonra da başını yıkamaya başlamış. İşte o anda çingene gelmiş, demiş ki:

"Kızım, başına su dökeyim mi?"

Kız, kabul etmemiş ama çingene yine de kızın başına su dökmeye başlamış. Kızın başına iğne gibi şeyler batmaya başlamış. Tam o sırada koç olan Ali gelmiş, çingeninin arkasından bir vurmuş, çingene kendini kuyunun içinde bulmuş.

Anlatan: Ali ÜSTÜN / Koçali Köyü

Altın Tas Masalı

Bir varmış bir yokmuş, bir zamanlar bir padişahın iki kızı varmış. Büyük kız, zengin biriyle evlenmiş. Küçük kız ise, fazla zengin olmayan biriyle evlenmiş. Küçük kızın, bir kız çocuğu olmuş. Çocuğu hamama götürmüşler. Hamamda, yaşlı bir kadın demiş ki:

"Siz kızın başını yıkarken, tas altın olsun."

Eve gitmişler, kızı yıkamışlar gerçekten de tas altın olmuş. Fakir olanlar, bu sayede zengin olmuşlar. Bir gün, büyük abla gelmiş bakmış ki eski evden eser yok, yerinde çok güzel bir bina var. Büyük abla, bu zengin oluşun nedenini çok merak etmiş. Küçük kardeş de nasıl zengin olduğunu anlatmış. Büyük abla da kızını aldığı gibi aynı hamama götürmüş. Orada aynı kadını görmüşler. Kadına isteklerini söylemişler. Yaşlı kadın ise, bunların iyi niyetli olmadıklarını anlamış.

Yaşlı kadın içinden:

"Bu kız yıkandığı zaman sular gübre olsun." diye dua etmiş. Sonra bunlar sevinçle eve gelmişler, kadının duasından haberleri yok. Büyük abla, kızını hemen yıkamış, ama banyo gübre dolmuş.

Küçük kardeşin kızı, padişahın oğluna gelin gidiyormuş. Büyük abla da gelmiş. Gelini götürürlerken, kızın yanındaymış ve devamlı olarak kıza tuzlu leblebi veriyormuş. Gelin çok susamış, teyzesinden su istemiş. Teyzesi ise:

"Eğer gözlerini verirsen sana su veririm." demiş.

Kız ise kabul etmiş. Büyük abla aynı zamanda kendi kızını, bu kızın yerine geçirmiş. Bu kör kızı yarı yolda bırakmışlar. Pa-

dışahın oğlu ise bunun kendi gerçek karısı olmadığını anlamış, çünkü yıkandığı zaman banyo hep gübre doluyormuş.

Padişah, bir gün ava gitmiş, avda bir kör kız görmüş. Kör kız, demiş ki:

"Eğer beni götürür de banyo yaptırırsanız, banyo altın dolar."

Bu sözler üzerine padişah, bu kızı almış getirmiş. Kız, banyo yapınca gerçekten de banyo altın dolmuş. Kör kız, bir gün dışarıda otururken bir güvercin gelmiş, kızın yanına konmuş, demiş ki:

"Bu tüyleri al, birini sağ, birini de sol gözüne sür ve gözlerin görsün."

Kız, söyleneni yapmış ve gözleri görmüş. Bu kızı, padişahın oğlu da görmüş ve ilk önceki beğendiği kız olduğunu anlamış. Kız da, teyzesinin yaptıklarını anlatınca, teyzesini ve kızını öldürmüşler. Böylece mutlu bir hayat başlamış.

Anlatan: Ayşe ARICI / Koçali Köyü

Güldükçe Güller Açan Kız

Bir varmış bir yokmuş. Karı ve kocanın hiç çocukları olmuyormuş. Çocuk olması için Allah'a dua ediyorlarmış. Adam, bir gün çocuksuzluğa çare aramak için yollara düşmüş. Yolda giderken bir adam görmüş. Adam, buna:

"Nereye gittiğini?" sormuş.

Adam da, çocuğunun olmadığını ve bu işe bir çare aramak için yollara düştüğünü, söylemiş.

Konuştğu bu adam 'Hızır Aleyhisselam' imiş. Adam, cebinden yarısı yeşil, yarısı kırmızı olan bir elma çıkarmış ve adama demiş ki:

"Bu elmanın yeşil tarafını karın yesin, kırmızı tarafını da sen ye. O zaman çocuğunuz olur."

Adam, Hızır'ın bu sözleri karşısında hem şaşırmış hem de sevinmiş. Hemen evinin yolunu tutmuş. Eve gelmiş, olanları karısına anlatmış. Elmayı da beraber yemişler. Bu olay sonucu kadın hamile kalmış ve bunların bir kız çocuğu olmuş. Kız, doğduğunda tekrar Hızır gelmiş ve kıza isim koymuş. Kıza, "Güldükçe Güller Açan Kız" ismini koymuş. Ve adama demiş ki:

"Kızın güldükçe güller açsın. Ağladıkça mercanlar dökülsün. Yürüdükçe, yürüdüğü yerler çayır çimen olsun."

Bu sözleri söyleyen Hızır, sonra kaybolmuş.

Adamın kızı büyümüş. Söylenenlerin hepsi olmuş. Kızın ünü bütün ülkeye yayılmış. Bu ülkenin de padişahı, padişahın da bir evlenme çağında bir oğlu varmış. Prensin annesi demiş ki:

"Oğlum, bir köyde çok güzel bir kız var. Kız, güldükçe güller

açıyor, ağladıkça mercanlar gözlerinden dökülüyor, yürüdüğü yerler çayır çimen oluyor."

Bu sözleri duyan Prens, kızı merak etmiş ve onunla evlenmek istediğini babasına söylemiş. Padişah, bu kızı oğluna Allah'ın emriyle istemeye gitmiş. Köye gelmiş, kızın babasına:

"Allah'ın emriyle kızını oğluma istiyorum, demiş.

Adam, kızının da rızasını alarak bu evliliği onaylamış. Yolculuk için hazırlıklar başlamış. Kervan hazırlanmış. Bu kızın bir halası ve halanın da evlilik çağında bir kızı varmış. Kervanda kızla birlikte bunların yolculuk yapmasına karar verilmiş. Hala ve kızı, Güller Açtıkça Gülen Kızı götürecekler ve orada bütün hazırlıkları yapıp işleri bitirip geri geleceklerdi. Hep birlikte yola çıkıldı. Hala yanına tuzlu nohut, tuzlu çekirdek almış:

"Yolda yeriz." diye.

Fakat aldıklarının çoğunu kıza yedirmiş. Tabii, kız da susamış ama su yokmuş. Su, sadece halada var. Kız, halasından su istemiş. Halası da:

"Eğer gözünün birini çıkarır da bana verirsen sana su veririm." demiş.

Kız, gözünü çıkarmış. Halası da kıza su vermiş. Bir müddet sonra kız yine susamış ve halasından su istemiş. Bu sefer hala, kızın öbür gözünü de çıkarmasını istemiş. Kız, söyleneni yine yapmış.

Yolda mola verilmiş. Bu mola sırasında kadın, gelinliği kendi kızına giydirmiş. Güldükçe Güller Açan Kız ise yolda bırakılmış. Kervan, yola devam etmiş. Prens de diğer kızla evlenmiş. Güldükçe Güller Açan Kız ise bir kayanın dibinde çaresiz oturuyormuş. Bu kızı yine babası bulmuş, eve getirmiş. Diğer yandan, prensle evlenen kız ise güldükçe güller falan açmıyormuş. Hala, bu duruma çare düşünmeye başlamış.

Güldükçe Güller Açan Kızın babası ise şehire gelmiş, gül satıyormuş. Hala, kılık değiştiren kardeşini tanımamış ve sattığı gülleri almak istemiş. Adam ise, gülleri ancak bir çift göze vereceğini söyleyince hala, hemen gözleri getirmiş, karşılığında gülleri almış. Amacı, kızı gülünce gizlice, gizlice gülleri atrafa

yaymakmış.

Diğer taraftan, Güldükçe Gller Açan Kız'ın babası evine gelmiş, aldığı gözleri kızına tekrar takmış. Sonra kızıyla birlikte padişahın huzuruna çıkıp olanları anlatmış. Padişah, hala ve kızını cezalandırmış. Güldükçe Gller Aın Kız'la da oğlunu evlendirmiş.

Anlatan: Ayşe AM / Koçalı Köyü

Ç- Kahramanı İnsan-Hayvan Olan Masallar

37

İki Kardeş Masalı

İki kardeş yola çıkmışlar. Yolda yemek için yanlarına yiyecek almışlar. Bir müddet sonra öğlen olmuş. Yemek vakti gelmiş. Önce küçük kardeşin yemeğini yemişler. Tekrar yola çıkmışlar. Akşam olmuş. Bir suyun başında tekrar durmuşlar, acıktıkları için sıra yemeğe gelmiş. Fakat büyük kardeş, küçüğe yemekten vermemiş. Bunun üzerine küçük kardeş ağabeyine demiş ki:

"Artık seninle yollarımız ayrılır. Sen şu yoldan, ben diğer yoldan." demiş, yola çıkmış.

Küçük kardeş giderken bir değirmen gördü, içeri girdi. İçeride tablama yapıyorlardı. Değirmenciye burada çalışmak istediğini söyledi. Değirmenci kabul etti ve işi bitince eve gelmesini de söyledi. Akşam oldu, küçük kardeş eve gitti, karnını doyurdu. Aradan iki üç gün geçti. Küçük kardeş:

"Eve gitmeyip burada kalayım, yemeklerimi de burada yiye-yim." diye düşündü.

Küçük kardeş, oraya güzelce bir ateş yaktı. Sonra birtakım sesler duydu. Etrafı dinlemek için saklandı. Değirmene doğru tilki, kurt ve ayının gelmekte olduğunu gördü. Saklandığı yerden onları dinlemeye karar verdi. Tilkinin elinde yaprak, ayının elinde bir ağaç ve kurt ise çırpı getirmişti. Tilki, ayıya:

"Sen de amma forslusun. Nasıl oluyor da böyle oluyor?" diye sordu.

Ayı:

"Evet, öyle. Çünkü, benim yaşadığım yer şu büyük dağın al-

tında bir mağaradır. Mağaranın kapısı oldukça geniştir. Bu mağarada da benim yedi kat elbisem var, bunları sırayla giyiyorum."

Tilki, bu sefer de kurda dedi ki:

"Sen de çok forslusun kurt kardeş. Bunun sebebi nedir?"

Kurt:

"Tabii. Çünkü, ileride gördüğün köyün ağasının kızı hastadır. İlacını ve tedavisini yalnız ben biliyorum. Şu yaylada bir çoban var. Çobanın sürüsü içinde bir kara koyun var. Bu kara koyunun ciğerleri, ağanın kızının ilacıdır. Sonra ağa, bana bir tarla verecek, bu tarla altın doludur. Altın, tarlanın içindeki ceviz ağacının dibinde gömülü olan kazanın içindedir." dedi.

Kurt, tilkiye dedi ki:

"Tilki kardeş, sen niye böyle forslusun?"

Tilki:

"İleride bir delik var. Bu delikte benim altınlarım var. Bu altınlarla her gün oynarım." dedi.

Bu konuşmalardan sonra bu üçlü ayrıldı. Herkes kendi yoluna gidiyordu. Küçük kardeş, yanına yarım kilo çivi alarak ayıyı takibe başladı. Çiviye ise kalın bir ağacın ucuna çaktı. Ayı, mağaranın ağzına gelince elindeki sopayla, ayıya vurdu. Ayı yerinden kalkamadı. Küçük kardeş de, ayının elbiselerini aldı. Sonra tilkinin oraya gitti, baktı ki tilki altınlarıyla oynuyor. Uzun uzun ağaçlar kesti. Kestiği ağaçlara elbiseleri geçirdi. Bunları bağırtıyla tilkiye gösterdi, tilki korktu ve kaçtı. Küçük kardeş ise altınları aldı. Sonra ovaya, çobanın yanına gitti. Çobana:

"Kara koyunu kendisine vermesini" söyledi.

Ama çoban kabul etmedi:

"Kara koyun benim değil." dedi.

Küçük kardeş, çobana bir büyük kese altın verdi ve kara koyunu aldı. Kara koyunu orda kesti ve ciğerini, böbreklerini aldı.

Çoban, akşam köye dönünce sahibine:

"Kara koyunu kurt yedi." dedi.

Küçük kardeş, doğruca ağanın evine gitti. Ağaya, kızını tedavi edebileceğini söyledi. Ağa da:

"Eğer kızımı iyileştiremezsen, senin başını keserim." dedi.

Ağa, küçük kardeşe bir saat mühlet verdi. Kızın odasının ka-

pısını açtı. Küçük kardeş, içeri girdi ve odanın kapısını kapattı. İçeride kıza bunları yerse iyi olacağını söyledi. Kız, verilenleri yedi.

Ağanın kızı bir müddet sonra iyileşti. Paşa, bunun üzerine küçük kardeşe kızı verdi. Bunun yanında, bir de tarla verdi. Küçük kardeş, ağadan cevizin içinde bulunduğu tarlayı istedi. Ağa, istekleri kabul etti. Küçük kardeş, kızla birlikte tarlaya gitti. Yanına birkaç tane adam almıştı. Bu cevizi keseceğini söyledi. Kız:

"Bu ağacı kesme. Çünkü, babam bu cevizin gölgesinde oturur." dedi.

Fakat dinletemedi. İşçiler, ağacı kestiler. Herkes, eve geldi. Küçük kardeş, gece olunca eline bir balta aldı, kızı da uyandırarak ağacın yanına gittiler. Balta ile bu cevizi parçaladı. Ağacın içinden büyük bir kazan, kazanın içinden de altın çıktı.

Küçük kardeş, büyük bir konak yaptırdı. Ağa da ölünce onun yerine geçti. Paşa olunca, büyük bir davet verdi. Herkesi davet etti. Baktı ki, ağabeyi de geliyor. Adamlarına:

"Onu yakalayın ve ekmek falan vermeyin." dedi.

Büyük kardeş, akşama kadar aç ve susuz, zindanda bekletildi. Küçük kardeş, onu yanına getirmelerini söyledi. Büyük kardeşi getirdiler. Küçük kardeş kendini tanıttı. Büyük kardeş inanmayınca gitti, eski elbiselerini giydi. Bunun üzerine tanıdı. Büyük kardeş, nasıl zengin olduğunu sordu. Küçük kardeş:

"Yukarı köyde bir değirmen var. Orada çalışırken zengin oldum." dedi.

Büyük kardeş, hemen bu değirmene gitti. Orada çalışmaya başladı. Sesler geldiğini duyunca, değirmene saklandı. Oraya tilki, kurt ve ayı geldi.

Tilki, kurt ve ayı geldiler, başlarından geçenleri anlattılar. Sonra, düşününce aynı konuyu burada konuştuklarını hatırladılar. Birinin bunları duyduğunu düşünerek etrafı aramaya başladılar. Ararken, adamı yakaladılar.

Büyük kardeş, onlara:

"Altınları ben almadım, falan." dediyse de dinletemedi.

Ayı, tilki ve kurt, adamı parçalayarak yediler.

Anlatan: Mehmet ÖZER / Bağlıca Köyü

Yaşlı Kadın İle Tilki Masalı

Bir varmış bir yokmuş. Bir kadın ile tilki varmış. Tilki, hergün kadının evinin üstünde şöyle bağıırıyormuş:

"Ben yedim şirin şeker, sen yedin tatsız soğan."

Kadın, birgün evinin bacasına gizlice diken yerleştirmiş. Tilki gelmiş ve bacaya oturarak aynı sözleri söylemeye başlamış. Kadın da aynı zamanda evden bağırımaya başlayınca, tilki korkarak kaçmış. Tilki kaçarken, can havliyle kuyruğunun koptuğunun farkında olmamış. Kadın, tilkinin kuyruğunu alıp altınlarla süslemiş. Tilki, arkadaşlarının yanına gidince, arkadaşları onunla:

"Kuyruksuz." diye dalga geçiyorlarmış.

Tilki, kadının yanına gelip kuyruğunu istemiş. Kadın da, kuyruk karşılığında tilkiden süt istemiş. Tilki, keçiden süt isteyince, tilkiye:

"Git bana yaprak getir." demiş.

Ağaca gitmiş, yaprak istemiş. Ağaç, tilkiden su istemiş.

Çemşeye gitmiş, su istemiş.

Çeşme:

"Git bana ağanın kızını getir, benim yanımda oynasın." demiş.

Ağanın kızına isteğini söylemiş. Ağanın kızı:

"Bana ayakkabı getir." demiş.

Tilki gitmiş ayakkabıcıdan, ayakkabı istemiş. Ayakkabıcı:

"Bana yumurta..." demiş.

Tavuğa gitmiş, yumurta istemiş. Tavuk, tilkiden buğday istemiş.

Tilki, doğruca bir tarlaya gitmiş, orada çalışan köylüler varmış. Orada:

"Kaçın. Bu tarafa doğru iki ayı geliyor!" diye bağırmış. Bunu duyan köylüler korkmuş ve kaçmışlar.

Tilki de buğdayı almış tavuğıya vermiş. Yumurtayı almış ayakkabıcıya götürmüş. Ayakkabıyı almış, ağanın kızına götürmüş. Ağanın kızı, çeşmenin başında oynamış. eşme, su vermiş. Suyu almış ağaca götürmüş. Ağaçtan yaprağı almış, keçiye götürmüş. Keiden sütü alıp doğruca kadına götürmüş. Tilki, sütü kadına vermeden önce, içine pislemiş öyle vermiş. Kuyruğunu alıp oradan uzaklaşmış.

Tilki, bu süslü kuyrukla arkadaşlarının yanına gitmiş. Arkadaşları ona:

"Bu güzel kuyruğu nasıl ve nereden aldığını?" sormuşlar.

O da:

"İlerdeki gölün içinden..." demiş.

Bütün tilkiler, büyük bir hevesle gle dalmış ve boğulmuşlar.

Anlatan: Hamdi ÇOKGÜLER / Bağlıca Köyü

Korkak Adam

Bir varmış bir yokmuş, bir korkak adam ve iki karısı varmış. Kadınlar, adam korktuğu için ondan kurtulmak istiyorlarmış. Birgün korkak adama, karıları:

"Sen çok korkuyorsun. Biz, seni istemiyoruz." diyerek, onu kapı dışarı etmişler. Adam da yanına biraz un ve birkaç tane de yumurta alarak evden ayrılmış. Adam giderken bir mağaraya rastlamış. Mağarada da ayılar yaşıyormuş. Adamı görünce:

"Gelin bu adamı yiyelim." demişler.

Korkak adam:

"Gelin sizinle bir güç denemesi yapalım. Kim taşın suyunu çıkarırsa o, galip olsun. Ve siz de beni öldürmeyin." demiş.

Ayılar, kabul etmişler.

Ayılar, sırayla taşı eline almışlar, ama suyunu çıkaramamışlar. Sıra adama gelince, o da gizlice eline yumurtayı almış. Sıkınca suyu çıkmış. Sonra bu korkak adam, yine ayılara demiş ki:

"Bu sefer de kim taşın ununu çıkarabilir?" demiş.

Ayılar, almışlar taşı ama ununu çıkaramamışlar. Bu adam, gizlice taşın üstüne un sürmüş. Ve taşı ovalayınca avucundan un akmış. Adam, böylece iddiayı kazanmış.

Ayılar, kendi aralarında bu adamı öldürmeyi tasarlarlar. Akşam olunca herkes uyumuş. Bu adam da yatağına büyük bir odun koymuş. Ayılar, adamın yatağına baltalarla vurmuşlar. Ayılar gitmiş, yatmışlar, adam da tekrar yerine yatmış. Sabah, ayılar uyanınca adamın yaşadığına inanamamışlar. Adama demişler ki:

"Gece, hiçbir şey hissetmedin mi?"

Adam da şöyle demiş:

"Bu gece beni sanki bit, pire ısırır gibi oldu."

Ayılar, tekrar akşam olınca, adamın yatağından aşağı kaynar su dökmüşler. Yine adam yatağında değilmiş ve bir şey olmamış. Ayılar, yine hayretler içinde kalarak sormuşlar:

"Bu gece bir şey oldu mu?" diye.

Adam da:

"Bu gece çok terledim." demiş.

Adamın üstünlüğünü kabul eden ayılar, onun emrinde yaşamaya başlamışlar.

Anlatan: Hadi ÇOKGÜLER / Bağlıca Köyü

Hain Serçe Masalı

Bir varmış bir yokmuş, ihtiyar bir kadın, ekmek yapıyormuş. Kadının yanına bir serçe gelmiş ve demiş ki:

"Sen, niye saçını yakıp da ekmek yapıyorsun? Benim ayağıma bir diken battı, bunu çıkart ve bununla ekmek yap."

Kadın, serçenin ayağındaki dikenı çıkartmış ve yakıp ekmek yapmış. Serçe, bir müddet sonra yine gelmiş ve kadına demiş ki:

"Ya benim ayağımdan çıkan dikenı verirsın, ya da bana yedi ekmek verirsın."

Kadın, bunun üzerine serçeye yedi ekmek vermiş.

Serçe, bu yedi ekmekle giderken yolda bir çobana rastlamış. Çoban, ekmeksiz yemek yiyormuş. Serçe, çobana demiş ki:

"Çoban kardeş, ekmeksiz yemek yenir mi? Sen al bu ekmekleri ye, ben de bir yere kadar gidip geleceğim."

Serçe, bir müddet sonra gelmiş ve ekmeklerini istemiş. Çoban ise, ekmekleri yediği için verememiş. Sonra serçe:

"Ya ekmeklerimi verirsın ya da yedi koyun verirsın." demiş.

Çoban ise çaresiz, serçeye yedi koyun vermiş. Serçe, bu koyunlarla tekrar yola çıkmış. Serçe, bir köye rastlamış. Bu köyde ise düğün oluyormuş. Düğün sahipleri ise fakir olduğu için yemekler için at keseceklermiş. Bunu gören serçe, düğün sahibine demiş ki:

"Siz alın bu koyunları kesin, yemek yapın. Ben bir yere kadar gidip geleceğim."

Düğün sahibi koyunları kesmiş. Herkes yemeğini yemiş.

Sonra, düğün bitmiş ve serçe gelmiş. Düğün sahibine demiş ki:

"Ya koyunlarımı verirsin ya da gelini verirsin."

Düğün sahibi çaresiz, gelini vermiş. Serçe gelini almış ve yola çıkmış.

Serçe, yolda bir satıcıya rastlamış ve demiş ki:

"Ben sana bu gelini vereyim, sen de bana bir düdük ver."

Satıcı, bu isteği kabul etmiş. Serçe de düdüğü çala çala oradan uzaklaşmış.

Anlatan: Abuzer ÖZŞAHİN / Koçali Köyü

Kız İle Ayı Masalı

Bir varmış bir yokmuş, dört kız yarpız toplamaya gitmişler. Kızlar, yarpız toplarken, fırtına çıkmış. Kızlar, fırtınadan korunmak için bir taşın altına saklanmışlar. Fakat, kızlardan biri kaybolmuş. Kaybolan kız ise, başka bir taşın altına sığınmış. Burada bir ayı kalıyormuş. Ayı, kızı görünce hem şaşırılmış hem de sevinmiş. Kızı kendine eş olarak almış. Ona demiş ki:

"Sen evden çıktın mı ayağının altı yola yapışır. Çünkü yollara yapışkan attım. Ayrıca ben de buradan uzaklaşmıyorum. Evin içerisindeyim."

Ayı, sonra evden çıkmış, gitmiş. Giderken de kapının arkasına bir taş koymuş. Kız, evden çıkmak için hiç uğraşmamış. Kaderine razı görünmüş. Ayı, akşam eve geldiğinde kızı görünce, sevinmiş. Kız ile resmen evlenmiş. Bunların dört çocuğu olmuş. Çocukların yarısı ayı, yarısı insanmış. Ayı, yine de kızı evden çıkarmıyormuş.

Ayı, evden yiyecek bulmak için çıkmış. Fakat giderken kapıyı kilitleyip arkasına taş koymayı unutmuş. Kız ise bunu fırsat bilip, çocukları da alarak evden çıkmış. Ama oradan uzaklaşmamış. Ayı eve girince kız, kapıyı ayının üstünden kapatıp arkasına büyük taşlar yığmış. Çocuklarıyla beraber kendi evinin yolunu tutmuş.

Anlatan: Murat SARISAKAL / Koçali Köyü

Ayı İle Adam Masalı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde fakir bir çiftçi varmış. Çiftçi, geçimini mısır tarlasından sağlıyormuş. Adamın mısırları olgunlaşmış. Ama adamın tarlasını bir ayı gelip mahvetmiş, mısırların çoğunu ve olgunları koparmış. Adam, tarlasının bu halini görünce çok üzölmüş. Hem bir yıllık emeği gitmiş, hem de geçimini sağlayacak mahsulü yok olmuş. Adam, bunu kimin yaptığını merak ediyor, kimin yaptığını bulmak, cezasını da vermek istiyormuş.

Adam, bir gecesini tarlanın orada gizlenerek geçirmiş. Gece yarısı da bir ayının gelip tarladaki mısırları kopardığını görmüş. Bu durumu dostu tilkiye anlatmış. Tilki demiş ki:

"Sen benim kuyruğuma çalı çırpı tak. Ayı geldiği zaman haber ver, ben de tepeden tozu dumana katarak geleyim. Sen de bağırır-sın: 'Aman kaçın! Avcılar geliyor! Ayı avcılar geliyor!' dersin."

Ayı, yine gelmiş ve adam da aynı şekilde bağırmaya başlamış. Bunu duyan ayı:

"Aman Allah'ım! Ben şimdi ne yapıp nereye saklanacağım?" diye feryat ediyormuş.

Adam:

"Aman ayı kardeş! Şu çuvalın içine gir ki, avcılar seni görmesinler." demiş.

Ayı, çaresiz çuvalın içine girmiş. Ayı girince adam, çuvalın ağzını sıkıca bağlamış ve ayıya sopa ile vurarak öldürmüş.

Böylece hem ayıdan kurtulmuş, hem de ona cezasını vermiş.

Anlatan: Fidan GÖKBULUT / Bağlıca Köyü

Akıllı Küçük Kardeş Masalı

Bir varmış bir yokmuş, ülkenin birinde iki kardeş varmış. Bu iki kardeş, gölün kıyısında gezerlerken büyük kardeş, küçüğü gölün içine itmiş. Küçük kardeş, gölün dibinde bir köye rastlamış. Köyün yakınındaki değirmencinin yanında bir süre çalışmış. Bir gün değirmenin yanında dinlenirken ayı, tilki ve kurtun oraya geldiklerini görmüş, saklanmış. Bunlar, kendi aralarında konuşmaya başlamışlar.

Ayı:

"Ben köye giden çayın önünü kestim. Köye su göndermiyorum. Köylüler bana her gün yiyecek getirirse suyu bırakıyorum." demiş.

Kurt:

"Ben de köyün sürüsünü nerede görsem saldırırım. Bana bir koyun verirlerse bırakırım." demiş.

Tilki ise:

"Ben de her zaman köydeki kümeslere ve tavuklara saldırırım. Bana da her gün bir tavuk verirler." diye kendi aralarında konuşurlarmış.

Bunu, akıllı kardeş duymuş. Doğruca köylülerin yanına gitmiş, onlara duyduklarını anlatmış. Korkmamalarını, birlik olunca onları yenebileceklerini söylemiş. Köylüler, birlikte bunların yanına gitmiş ve tilki, ayı ve kurtu taş ve sopalarla kovalamışlar.

Bu olaydan sonra, köylüler:

"Seni sevdik. Gel, sen bizim burada kal." demişler.

Ağa da kızını akıllı küçük kardeşe vermiş. Köyde buna büyük bir konak yaptırmışlar, böylece mutlu bir hayat başlamış.

Anlatan: M. Hanifi BEKMEZCI / Bağlıca Köyü

Cami İmamı

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde, bir memlekette bir imam varmış. Bu imam, orada kırk yıldır imamlık yapıyor-muş.

Bir gün, köye bir kurt gelmiş. İmamın karısını ve çocuklarını götürüp, imamı da yaralamış. İmam, doğruca Mekke'ye gitmiş. Orada, Hz. Muhammed'i bulup:

"Bir kurt geldi, karımı ve çocuklarımı götürdü. Eğer, Hz. Ali gelip de kurttan karımı ve çocuklarımı kurtarmazsa, ben ahiret-te davacıyım." demiş.

Hız. Ali, imamla yola çıkmışlar. İmam, kurdun yaşadığı yeri göstermiş. Hz. Ali, atının gözünü öpüp:

"Eğer, her yeri toz duman alırsa bil ki, beni kurt yendi. Yok, eğer her yer günlük güneşlik ise, o zaman ben kurtu yenmişim-dir. O zaman beni bekle, gelirim." demiş.

Hız. Ali, kurdun yaşadığı yere gelmiş. Orada, karşısına bir kapı çıkmış. O kapıyı açınca, bir kadının namaz kıldığını görmüş. Bu kadın, imamın karısıymış.

Hız. Ali:

"Bacım, hani o kâfir kurt nerede?" diye sormuş.

Kadın:

"Bilmiyorum, bir de şu yan kapıyı aç da bak."

Hız. Ali, diğer kapıyı açmış. Orada da kolu bacağı yenmiş, yaralı insanlar varmış. Onlara:

"Bu kâfir nerededir?" diye sormuş.

Onlar:

"Bu kurt yan odadadır." demişler.

Hız. Ali, yan odayı açınca karşısında kurtu görmüş. Kurta:
"Ya kâfir! İmana gel, yoksa seni, bu insanlara yaptıkların
için öldürürüm." demiş.

Kurt:

"Ya Ali! Git işine, seni yerim."

Hız. Ali, tekrarlamış. Kurt, Ali'ye doğru gelirken, kılıcı Hız. Ali, kurtun bacaklarına sallamış. Sonra, tekrar imana gelmesini istemiş. Kurt, yine kabul etmemiş. Bu sefer kılıcı kollarına sallamış. Sonra, daveti tekrarlamış. Kurt, yine kabul etmeyince, bu sefer kellesini uçurmuş.

Oradaki yaralıları serbest bırakmış. Kadını da, imama çocuklarıyla teslim ederek doğruca Mekke'ye gitmek üzere yola çıkmış.

Anlatan: Mustafa BEKMEZ / Koçali Köyü

D. Kahramanı Hayvan Olan Masallar

45

Kurt Masalı

Bir varmış bir yokmuş, bir kurt varmış. Bu kurt, Hacc'a gitmeye karar vermiş. Yola çıkmış, yolda giderken bir koyuna rastlamış ve demiş ki:

"Ben, seni yiyeceğim."

Koyun da, kurta demiş ki:

"Sen git önce bir ezan oku, sonra beni ye."

Kurt, yüksek bir yere çıkmış ve bağımaya başlamış. Bunu duyan köy çocukları, kurtu taş ve sopayla kovalamışlar. Kurt, oradan zor kurtulmuş ve giderken bir ineğe rastlamış. Kurt, ineğe demiş ki:

"Ben, seni yiyeceğim."

İnek de kurta demiş ki:

"Benim alnımda bir yazı var, onu oku da öyle ye."

Kurt, yaklaşınca inek ona bir boynuz vurmuş. Kurt, oradan da kaçmış.

Kurt, yolda bu sefer bir ata rastlamış ve ata demiş ki:

"Ben, seni yiyeceğim."

At ise kurta demiş ki:

"Benim, ayağımda bir diken var, onu çıkart da öyle ye."

Kurt, atın ayağına yaklaşınca, at bir çifte vurmuş. Kurt oradan da zor kaçmış.

Kurt, attan çifte yediği için ağzı kan doluymuş. Ağzını yıkamak için bir derenin kenarına gelmiş. Burada ise adamlar varmış. Bu adamlar da kurtun ağzındaki kanı görünce:

"Bu kurt, bizim koyunlarımızı yiyen olsa gerek." diye kurtu döve döve öldürmüşler.

Anlatan: Şeyho MAVIŞ / Koçali Köyü

Ayı İle Tilki

Bir gün ayı ile tilki arkadaş olmuşlar. Mevsim kışmış. Tilki bir balık yakalamış ve ayının yanına gelmiş.

Ayı:

"Tilki kardeş, bu balığı nasıl yakaladın?" diye sormuş.

Tilki de:

"Ayı kardeş, gider de kuyruğunu dereye sokar isen, kuyruğundan bir sürü balık tutar, sen de onları çekersin." demiş.

Fakat mevsim kış olduğu için, ayının kuyruğu suyla birlikte donmuş ve orada sabit kalmış. Ayı, kuyruğunu zor kurtarmış. Tilkinin yanına gelmiş. Akşam olunca tilki, ayıya:

"Ayı kardeş, sen acıkmışsındır. Gel, seninle bir bağ var, oraya gidip üzüm yiyelim." demiş.

Doğruca bağa gitmişler. Ama bağın etrafı yüksek duvar ile çevriliymiş.

Bağa, duvardan atlayarak girmişler. Tilki:

"Ben tokum." diyerek fazla yememiş. Ama ayı, çok yemiş ve şişmiş. Bu sırada bağın sahibi gelmiş. Adamı gören tilki, hemen duvardan atlayıp kaçmış. Ayı, çok yediği için kaçamamış. Bağ sahibi de ayıyı iyice dövmüş.

Anlatan: Hamdi ÇOKGÜLER / Bağlıca Köyü

Tilki İle Kuşun Arkadaşlığı

Bir varmış bir yokmuş. Bir tilki ile kuş varmış. Tilki demiş ki:

"Sen beni bir kere doyuracaksın, bir kere güldüreceksin, bir ke-re de korkutacaksın."

Kuş, çıkmış yollara. Giderken bir kadın görmüş, onun önüne konmuş. Kadın da, kuşu yakalamaya çalışmış. Bu arada kadın, elinde bulunan yemek sepetini de yere bırakmış. Sepeti yere bıraktığını gören kuş, doğrucu sepeti alarak kaçmış. Sepeti, tilkiye götürmüş, tilki güzelce kamını doyurmuş.

Kadın, evine dönmüş. Kocası, yemek olmadığı için karısına kızmış. Kadın da aceleyle yemek hazırlamaya koyulmuş. Kuş, yine gelip kadının evine girmiş ve kadının başına konmuş. Adam:

"Dur, başında bir kuş var, onu öldüreyim." demiş.

Adam, eline küreği alarak kadının başına vurmuş. Kadın hemen ölmüş. Bu olayı seyreden tilki çok gülmüş.

Sonra kuş önde, tilki arkada yürümeye başlamışlar. Gide gide, bir okulun önüne gelmişler. Tilkiyi gören çocuklar, ona köpeklerle sopalarla saldırmışlar. Tilki, bu olaydan da çok korkmuş.

Tilki:

"Ey kuş kardeş, sen benim her dediğimi yaptın, şimdi ayrılma vakti, gel, öpüşüp ayrılalım." demiş.

Kuş, tilkiye yaklaşıncı, tilki kuşu ağzına almış. Kuş, tilkinin ağzının içinden seslenmiş:

"Tilki kardeş, sen nerelisin?"

Tilki de kuşa sormuş:

"Sen nerelisin?"

Tilki ağzını açınca, kuş uçmuş, gitmiş.

Anlatan: Fidan GÖKBULUT / Bağlıca Köyü

Tavşan İle Arslan

Ormanın çok güzel bir yerinde, arslan yaşıyormuş. Su ve diğer yiyeceklerin hepsi arslanın yanında ve kontrolundaymış. Diğer hayvanlar da arslanlardan korktukları için buraya gelip karınlarını doyuramıyorlarmış. Bir gün topluca, arslana gitmişler. Arslana:

"Buradaki yiyeceklerden biz de faydalanmak istiyoruz." demişler.

Arslan da onlara:

"Benim yanıma her gün bir hayvanı yemem için gönderirseniz, kabul ederim." demiş.

Arslanın bu teklifini kabul etmişler. Hergün bir hayvan, arslana yemesi için gidiyormuş. Sıra tavşana gelmiş. Ama tavşan, ölmek istemediği için bir çare düşünmüş. Bütün hayvanları toplamış ve demiş ki:

"Arkadaşlar, ben arslanın yanına biraz geç gideceğim, ona bir oyun oynayacağım."

Tavşan, yola geç çıkmış. Yolda giderken de oyalanmış. Arslanın yanına gidince, arslanın oldukça kızgın olduğunu görmüş. Arslan, kükreyerek:

"Neredesin, ben açlıktan ölüyorum?" diye sormuş.

Tavşan:

"Sorma sayın arslan, başıma çok kötü şeyler geldi. Yolda bir arslana rastladım. Bu ormanın kralı benim, dedi. Beni yemek istedi, ben de zorla elinden kaçtım."

Arslan, daha çok kızmış ve demiş ki:

"Hemen o arslanı bana göster, onun cezasını vereyim."

Tavşan, onu almış derin bir gölün kıyısına götürmüş.

Tavşan:

"İşte bu gölün kıyısında yaşıyor, ben burada rastladım." demiş.

Arslan, gölün kıyısında sinirli sinirli dolaşıp bağırmaya başlamış. Ama görünürde kimse yokmuş. Gölün kıyısına biraz daha yaklaşıncı, gölün kıyısında ve içindeki aksini görmüş. Kendine meydan okuyan arslanın o olduğunu sanarak suyun içine atlamış ve boğulmuş.

Anlatan: Ayşe TUTDERE / Bağlıca Köyü

Tilki İle Kedi

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde tilki ile kedi varmış. Bu tilki ile kedi, hiç geçinememiş. Bir gün tilki, kediyi kovalamaya başlamış. Kedi, kendini zorla bir mağaranın içine atmış, mağaranın girişi küçük olduğu için tilki içeri girememiş. Tilki de mağaranın girişinde beklemeye başlamış. Oradan geçmekte olan bir kurt, tilkiyi görmüş ve buraya gelmiş. Kurt, tilkiye demiş ki:

"Burada ne bekliyorsun? Yolumdan da çekil, gözüme görünme. Sonra seni yerim."

Tilki:

"Evet kurt kardeş, sen beni yersin ama benim ağabeyim bu mağaranın içinde. Sesini duyar da gelirse, sizin için hiç de iyi olmaz." demiş.

Kurt, bunun üzerine çekmiş gitmiş. Sonra, bir ayı gelmiş. Ayı, tilkiye demiş ki:

"Sen, burada ne bekliyorsun? Sana bir tokat vururum, paramparça olursun."

Tilki, bu sefer de ağabeyinin içeride olduğunu, onu kızdırmaması gerektiğini ayıya da söylemiş. Ayı da oradan hızla uzaklaşmış.

Oradan geçmekte olan bir domuz da tilkinin yanına gelmiş. Domuz, tilkiye:

"Sen burada ne bekliyorsun? Seni boynuzumla öldürürüm." demiş.

Tilki, yine gayet sakin, içeride ağabeyi olduğunu ve kızdığı

zaman da gözünün hiçbir şeyi görmediğini söylemiş. Domuz da çekip gitmiş.

Ertesi gün tilkinin yanına kurt, ayı ve domuz birlikte gelmişler ve demişler ki:

"Hele tilki kardeş, şu ağabeyini bir görelim bakalım, söylediğin gibi mi?"

Tilki:

"Benim ağabeyim dışarı öyle kolay çıkmaz. Siz, büyük bir kazan yemek yapın, kavurma yapın getirin, o zaman kokuyu alan ağabeyim dışarı çıkacaktır." demiş.

Bunun üzerine kurt eti, ayı kazanı, domuz da pirinçle odunu getirmiş. Orada güzelce bir yemek yapmışlar. Tilki:

"Ayı kardeş, siz şu çalılının arkasına saklanın. Kurt kardeş, siz ağacın üstüne çıkın. Domuz kardeş, siz de taşın arkasına saklanın. Yoksa, mahvolursunuz."

İçeride çoktan beri duran kedi, açlığın da etkisi ve aldığı yemek kokularıyla dışarı yavaşça çıkmış. Yakılan ateşte gölgesi çok korkunç görünüyormuş. Birden, çalılının orada bir şeyin kımıldadığını görmüş. Oraya hızlıca pençeleriyle, korkunç bir ses çıkararak saldırmış. Oradaki ayı, korkudan ölmüş. Ayıyı gören kedi de korkmuş, taşın üstüne sıçramış, taşın oradaki domuz da ölmüş. Kedi yine korkarak ağacın üstüne sıçramış. Bu sefer de oradaki kurt korkudan ölmüş.

Kedi ile tilki de dost olmuş ve yiyecekleri de afiyetle yemişler.

Anlatan: Ayşe TUTDERE / Bağlıca Köyü

Ayı İle Tavşan

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir ayı ile tavşan varmış. Ayı çok zengin, tavşan ise çok fakirmiş. Bu tavşan, ayıya demiş ki:

"Ayı kardeş, ben fakir biriyim, sense zenginsin. Senin bir sürü tarlan var, ben bu tarlalardan birini ekeyim. Buradan sen de kazanırsın, ben de kazanırım."

Ayı, kabul etmiş ve demiş ki:

"Tavşan kardeş, sen tarlayı ek. Toprağın üstündekiler benim olsun, altındakiler de senin."

Tavşan, öneriyi kabul edip tarlaya şeker pancarı ekmiş. Toprağın üstündekileri ayıya vermiş, altında kalanları da kendi almış. Ayı, kandırıldığını anlamış. Tavşanı kandırmak için tekrar bir öneride bulunmuş:

"Bu sefer de tarlayı ek ve toprağın üstündekiler senin olsun."

Tavşan, bu öneriyi de kabul etmiş. Tarlaya bu sefer buğday ekmiş. Toprağın altındakileri tavşan, ayıya vermiş.

Anlatan: Ayşe KAPLAN / Koçali Köyü

II. Bölüm

Halk Hikâyeleri

Halk hikâyeleri, eski destanlarla roman arasındaki merhale-yi teşkil etmektedir. Halk hikâyeleri, konu itibariyle "aşk" ve "kahramanlık" hikâyeleri diye ikiye ayrılabilir.

Burada derlenen hikâyelerde ise aşk teması etrafında kah-ramanlık konuları vardır.

Halkbilim dersinden öğrendiğim "Süpürge Metodu" ile önü-me ne çıkarsa yazıya geçirdim. Bu halk hikâyeleri de onlardan-dır. Bu halk hikâyelerinden bazılarında sanırım İran etkisi gö-rülüyor. Örnek olarak: Leylâ ile Mecnun hikâyesi... Sonra, Sul-tan Süleyman hikâyesi ise bizim edebiyatımızın yabancı olma-dığı bir hikâyedir.

Köylüler, "Hikâye çok uzun, biz onları Türkçe'ye çeviremi-yoruz." diyerek bu tür malzeme vermekten kaçınıyorlar. Ayır-ca, burada halk hikâyesine "Türkü" denildiğini de belirtiyim.

Si Ahmet İle Zeynep

Bu hikâye, Süphan Dağı yakınlarında geçer. Si Ahmet, çok küçükken anasını ve babasını kaybeder. Amcasının ve yengesinin yanında büyümüştür. Yaratılışı itibariyle oldukça güçlü ve heybetlidir. Bu gücü ona biraz da şımarıklık vermiştir. Köydeki, bütün çocukları döver. Hatta oğlunu kurtarmaya gelen bir babayı da öldürmüştür. Bu olay, bütün köylülerin sabrını taşıran son damla olur ve Si Ahmet'i köyden kovarlar. Si Ahmet de bu olay üzerine, köyün tek giriş çıkış yerini tutar. Oradan hiç kimseyi geçirmez. Bu olay üzerine, tek çare olarak köylüler Si Ahmet'e, amcasını gönderirler. O da eğer amcasına herkes bir tarla verirse, gideceğini söyler. Sonunda isteği kabul edilir, Si Ahmet de dağlara çıkıp eşkiya olur.

Si Ahmet, eşkiyalık hayatında da ününü duyurur. Yine bir gün yol keserken, Bela isimli birine rastlar. Bu adam, kışın ortasında çıplak, kuş avlamaya çalışmaktadır. Bela da, Si Ahmet gibi kimsesizdir. Si Ahmet, Bela'nın yanına giderek onunla tanışır ve ikisi arkadaş olmaya karar verirler. Bunlar, kendilerine uygun iki de at bulurlar. Si Ahmet'in atının ismi "Demirkır", Bela'nın atının ismi ise "Alılbacak" olarak belirlenir.

Bunlar dere tepe dolaşırken, bir Arab'a rastlarlar. Bu Arab da her gördüğüyle güreşmek isteyen, güçlü ve garip biriymiş. Ayrıca güreşte yendiklerini de kılıçtan geçirirmiş. Bu gününe kadar geldiğine göre de bir hayli insan kesmiş olduğu aşikârdır.

Si Ahmet ile Bela, herşeyden habersiz, bir çayırlığın üzerine uzanıp kestiriyorlarmış. Atları da orada yayılıyormuş. Arab, bunları görmüş ve hizmetçisini gönderip şöyle dedirtmiş:

"Eğer misafirseniz buyurun eve oturalım. Eğer yolcu iseniz, orası yasak bölgedir. Hemen yolunuza devam edin. Yok eğer savaş için geldiyseniz, hazırlanın geliyorum."

Si Ahmet, bu sözlere çok sinirlenmiş ve hizmetçiye demiş ki:

"Git beyine söyle, biz savaş için buraya geldik."

Hizmetçi, Arab'a, Si Ahmet'in bu sözlerini iletir. Arab, derhal hazırlanarak bunların yanına gelir ve şöyle seslenir:

"Güreşmek mi istersiniz, kılıçlaşmak mı?"

Si Ahmet ise tercihi Arab'a bırakır. Önce, kılıçla döğüşürler ama bir sonuç olamazlar. Sonunda güreşe başlarlar. Güreş bir hayli uzun sürer. Si Ahmet, yorulmuş ve yenilmek üzeredir ki, Hızır Aleyhisselam gelir ve kulağına der ki:

"Ey Si Ahmet! Yoksa bir kadına yenilecek de yiğitliğini ayaklar altına mı aldıracaksın?"

Si Ahmet bu sözleri duyunca, Arab'ı göğüslerinden tutar ve yere yıkar. Bunun üzerine Arab der ki:

"Sen kazandın. Artık senin emrindeyim. Bana istediğini yapabilirsin. Beni yanına da alabilirsin, sana hizmet şereftir. Sen çok güçlü birisin, senin dengin ise Topu Sina denilen memlekettedir. Bunun ismi ise güzellik ve yiğitliği dillere destan, Zepnep'tir."

Bu arada Arap, kendini tanıtmış ve Si Ahmet'i de sevmiştir. Si Ahmet ile Bela, oradan Topu Sina'ya gitmek üzere ayrılırlar. Giderken yolda birkaç eşkiyaya rast gelirler. Si Ahmet, bunların yanına Bela'yı gönderir. Eşkiyalar Bela'ya saldırır ve onu çok kötü yaralarlar. Bela ise zorlukla, yara bere içinde Si Ahmet'in yanına gelir. Bu hali gören Si Ahmet, çok sinirlenir. Doğruca bu eşkiyaların üstüne saldırır. Si Ahmet'in heybetini gören eşkiyalar korkar ve aman dilerler:

"Artık buralara gelmeyiz ve eğer bizi bırakırsan 'Kara Mağara' denilen yerdeki altınlar da senin olsun." derler.

Si Ahmet, bunların hayatını bağışlar.

Si Ahmet ile Bela ise geze sora Topu Sina beldesine gelirler. Bu sırada Zeynep, çadırın dışında iş yapmakta ve yedi ağabe-

yini beklemektedir. Zeynep, kendilerine doğru iki adamın geldiğini görür. Bunların gelişinden bile heybetli, güçlü ve cesur oldukları belli oluyormuş. İki atlı gelir ve atlarını çadırın önüne bağlarlar. Zeynep, çadıra girmiştir. Si Ahmet de çadıra girer ve girer girmez de, güzelliği dillere destan Zeynep'e âşık olur. Zeynep de bu yabancıyı ilk görüşte sevmiştir. Zeynep, Si Ahmet ile Bela'yı buyur eder, onlara yemek verir. Akşam olmuş ve Zeynep'in ağabeyleri gelmiştir. Zeynep, ağabeylerinin geldiğini anlayınca hemen dışarı çıkar. Ağabeylerine der ki:

"Aman ağabeylerim. İçeride öyle yiğit ve heybetli iki adam var ki, bunlara sakın bir kötülük düşünmeyin. Bunlar, hepinizi de kılıçtan geçirirler. Bunların böyle olduğu atlarından da belli olmuyor mu?" der.

Ağabeyleri, bu sözler üzerine içeri girerler. Gerçekten de içeride heybetli iki adam oturmaktadır. Bunlar tanışır ve konuşurlar. Birbirlerine kanları kaynar. Zeynep'in ağabeyleri de yol keserlermiş. Si Ahmet, der ki:

"Yarın ben de sizinle gelir ve yol keserim."

Sabah erkenden yola çıkarlar ve oradan geçmekte olan bir kervanı soyarlar. Kervan sahibi birşey yapmamalarını, bütün altınların arkadaki eşekte yüklü olduğunu söyler. Ama Si Ahmet buna inanmaz ve bütün kervana el koyar, çadırın oraya getirir.

Bu arada biraz zaman geçmiş ve aşk giderek büyümüştür. En sonunda Si Ahmet ile Zeynep, evlenmeye karar verirler.

Si Ahmet, evlilik çeyizi olarak eşkiyaların kendine bıraktığı altınları almak üzere Kara Mağara'ya doğru yola çıkar. Yola çıkarken Zeynep'i kaçıır korkusuyla da Bela'yı çadır direğine bağlar. Si Ahmet, oradan uzaklaşır ama içini de bir sıkıntı sarmıştır. Akşam yatınca rüyasında Zeynep'in başına kötü şeylerin geldiğini görür. Uyanır ve atının yanına gider, atı da ağlıyordur. Bu olaylar üzerine Si Ahmet, atına binerek doğruca Topu Sina'ya gelir. Gelir ama ne görsün... Bela ve yedi kardeş kılıçtan geçirilmiş, her yer yakılıp yıkılmıştır. Bunu yapanlar ise Zeynep'in amcasının oğlu Kara Mırcan ve bin yedi yüz askeri-

dir. Bunlar, Zeynep'i de zorla götürmüşlerdir.

Bu arada öldü sandığı Bela, ölmemiş ve ağır yaralanmıştır. Si Ahmet'e olanları ve nereye gittiklerini anlatır. Sonra ruhunu teslim eder. Si Ahmet, güzel bir mezar kazarak en yakın arkadaşını defneder. Ayrıca onu bağladığı için de çok suçluluk duygusu içindedir. Bunların öcünü alıp Zeynep'i kurtarmaya and içer.

Doğruca Kara Mırcan'ın bulunduğu Şekak Aşireti'nin olduğu yere gider. Orada yaşlı ve kimsesiz bir kadına misafir olur. Aradan bir süre geçince kadına güvenebileceğini anlar ve olanları anlatır. O sırada Kara Mırcan, düğün hazırlıklarına başlamıştır. Zeynep ise hiç kimseyle konuşmuyor ve görüşmüyordur.

"Bana kim yanaşırsa, kendimi öldürürüm." demektedir.

Si Ahmet ise, o yaşlı kadını Zeynep'in yanına gönderir. Burada olduğunu ve kendini kurtaracağını söylemesini ister. Kadın, giderken de yüzüğünü verir:

"Bunu Zeynep'e göster." der.

Kadın, Zeynep'in yanına güçlkle girer, gizlice yüzüğü göstererek konuşmak istediğini söyler. Zeynep ise yüzüğü görmüş ve tanımıştır.

Kadın, Zeynep'e Si Ahmet'in şu sözlerini iletir:

"Yarın gelin atına bin ve hiç korkma. Seni kurtaracağım."

Ertesi gün, düğün alayı kurulur. Kara Mırcan bir ata, Zeynep de başka bir ata binmiş vaziyette en önde ilerlemektedirler. Si Ahmet, Demirkırı'na binmiş ve kılıcını çekmiştir. Doğruca en öndeki Kara Mırcan'ın üstüne gider ve kellesini uçurur. Zeynep'i de atının terkesine alarak oradan uzaklaşır. Zeynep'i emin bir yere getirdikten sonra, der ki:

"Bir köpek geldi ve sacın üstünden ekmek kapar gibi kaçtı, dedirtmem. Ben doğruca savaşmaya gidiyorum." diyerek uzaklaşır.

Si Ahmet, aşiretin içine gelerek bir hayli savaşır. Sonra doğruca Zeynep'in yanına gider. Çok yorgun olduğu için Zeynep'in dizine başını koyarak uyumaya başlar.

Zeynep ise karşı yamaçta olan bir olayı seyretmektedir.

Orada bir yabanî öküz, bir ineği önüne katmış kovalamaktadır. Yanında da birkaç tane daha yabanî öküz vardır. Ama bu öküz bir böğürüşünde diğerlerini kaçırmaktadır. Bu olayı, Zeynep şöyle yorumlar:

"Öndeki inek benim, arkamdan gelen öküz ise Si Ahmet'tir. Diğerleri de amcamoğullarıdır."

Zeynep, böyle düşünür ve üzüntüsünü de unutarak gülmeye başlar. Si Ahmet ise gülme sesine uyanır ve sorar:

"Niye gülüyorsun?"

"Hiç, gülüyorum işte."

"Sen yoksa yedi ağabeyinin ölümüne mi gülersin? Ya niye güldüğünü söylersin, ya da seni öldürürüm. Nasıl olsa can kardeşim Bela'yı ben öldürdüm sayılır. Bir sevdiğimi de öldürsem, olabilir. Onun acısına nasıl katlandıysam seninkine de katlanırım."

Ahmet'in, kendini öldüreceğini anlayan Zeynep, meseleyi anlatır. Bunun üzerine Si Ahmet sinirlenir ve der ki:

"Demek sen beni bir yabanî hayvana benzettin? Ben de o hayvanı öldürüp ciğerini sana yedirmezsem, bana yazıklar olsun."

Atına atlayarak hayvanı bulur. Çizmelerini çıkarıp bir taşın üzerine koyar. Hayvan, bir kayanın kovuğundadır. Si Ahmet, bu hayvanın yanına iner. Onunla müthiş bir mücadeleye girer. Sonunda onu boynuzlarından tutarak yere çalar. Hayvan, can havliyle çirpınır ve başı Si Ahmet'e çarpar. Si Ahmet ise bu kayanın ucundan aşağı yuvarlanır. Ama düşerken bir ağaca çarpar. Kemikleri kırılmıştır. Bu arada Si Ahmet'in peşinden gelmekte olan Zeynep, olanları görür. Zeynep, Si Ahmet'e seslenir:

"Ahmet'im, bu ne hal?"

Ahmet ise, Zeynep'e:

"Zeynep, ben ölüyorum. Gidip istediğinle evlenebilirsin. Yalnız, erkek çocuğun olursa benim ismimi ver. Her beşiği sallayışında bu Süphan Dağı'nda sevip, ayrıldığın adamı hatırla." der.

Zeynep:

"Ahmet'im, hem anasız, hem babasız, hem de kardaşsız... Üstelik yarsız, nasıl yaşarım?" diyerek kendini aşağı bırakır.

Anlatan: Mehmet Halil İZCİ / Koçali Köyü

Leylâ ile Mecnun

Leylâ, çok güzel bir kız, aynı zamanda çok zengin bir ağanın da kızı. Mecnun ise erkek güzeli, ama fakir biridir.

Mecnun, Leylâ'nın babasının çiftliğine, kırk köle ile birlikte çalışmaya gelir. Her ikisi de birbirlerinden habersiz günlük hayatlarını sürdürürlermiş. Bir gün Leylâ, çeşmeye, su doldurmaya gitmiş. Mecnun ise oradan geçerken bu güzel kıyı görmüş. Mecnun, bir görüşte aşık olduğı kıyı yüzünden yemekten içmekten kesilmiş. Mecnun, bu kim olduğunu bilemediğı kıyı yüzünden iyice zayıflamış. Leylâ'nın yollarını bekler olmuş, sonunda kıyı görmüş ve onunla konuşmak için, yanışmış. Leylâ da kendine doğru gelen adamı bir görüşte sevmiş. Orada, ikisi de konuşmuşlar. Leylâ'nın ağa kıyı, Mecnun'un ise fakir bir köle olduğı anlaşılmış. Kıyı:

"Beni, babam sana vermez." diye ağlamış.

Oradan ayrılmışlar. Leylâ evine, Mecnun da işinin başına gitmiş.

Bu iki aşık, gizli gizli buluşur ve hasb-ı hal ederlermiş. Bu durum, uzun süre böyle gitmiş. bu arada Leylâ'nın da isteyeniy çokmuş, ama kıyı bir türlü evlenmeye yanışmıyormuş. Babası, kızında bir haller olduğunu anlamış. Kızını hergün takip ediyormuş. Sonunda, iki aşığı başbaşı yakalamış. Hemen Mecnun'u kovmuş, kızını da sürükleye sürükleye eve getirmiş, kapatmış. Kızına, dışarı çıkmayı yasaklamış. Aynı zamanda, kızını da zengin bir ağa ile evlendirmeye karar vermiş. Fakat Mecnun, Leylâ'nın penceresinden içeri gizlice giriyormuş. Babası, bunu da görmüş.

Son olarak, oradan taşınmaya karar vermiş. Mecnun, bunu duyunca olduğu yere bayılmış. Orada tam altı ay baygın kalmış. O sırada kuşlar, Mecnun'un saçlarına yuva yapmışlar. Leylâ ise, sevdiğini bulmak için kervandan kaçmış. Sonunda, Mecnun'u baygın olarak bulmuş. Leylâ, Mecnu'nun kulağına üç kere:

"Mecnun!" diye bağırmış.

Mecnun, ayılmış. Leylâ'nın babası, kızını aramaya çıkmış:

"Eğer, ikisini bir arada görürsem, onları öldürürüm." demiş.

Leylâ ile Mecnun, Allah'a yalvarıyorlar:

"Allah'ım, eğer birbirimizin olamazsak, sen bizi iki yıldız yap." diye.

Leylâ'nın babası, ikisini bir arada görünce sinirlenmiş ve her ikisini de öldürmüştü. Leylâ ile Mecnun'un ruhları iki yıldız olup göğe çıkıyor.

Leylâ, kışın sıcak yerlere giden bir yıldız, Mecnun ise soğuk yerlere giden bir yıldızdır artık.

Bunlar, senede iki defa buluşurlar.

Anlatan: İbrahim ÇELİK / Koçali Köyü

Kurd-i Sekmane

Hasan ile Hüseyin, amcaoğullarıdır. Hasan, yetim kalmış ve amcasının yanında kalmaktadır. Ayrıca Hasan, amca kızı, Hüseyin'in de kardeşi Nazır ile nişanlıdır.

Bir gün Hasan ile Hüseyin, ava çıkarlar. Bunlar, oldukça sık ava giderlermiş. Bunların kanlıları da varmış. Hüseyin'in babası da bunlar ava gitmesinler, düşmanları bunları öldürür, diye tüfekleri ateşlemez duruma getirmiş. Hasan ile Hüseyin, keklik için hazırlıklara başlamışlar. Kendilerine bir gizlenecek yer bulmuş, orada keklik beklemektedirler. Bu sırada düşman İzol Aşireti de aynı yönde avlanmaya çıkmışlardır. Hasan ile Hüseyin'in kardaki ayak izlerini takip ederek, bunların oldukları mevkiye kadar gelirler. Bu adamların karşı aşiretten oldukları anlaşılınca, İzol Aşireti'nin be-yinin oğlu Abdullah:

"Bunlar düşmanlarımızdır. Bunları öldürelim." der.

Ali İzzet'in gözü, Nazır'dadır. Hasan'ı öldürüp kızı almak istemektedir. Abdullah'ın arkadaşları ise Hasan ile Hüseyin'i öldürmeye razı olurlar ama kızı kaçırmaya yanaşmazlar. Aşiretin adının kötüye çıkacağı inancındadırlar.

Bunlar, olanlardan habersizdirler. İyice yaklaşıncı, Abdullah ve arkadaşları, Hasan ile Hüseyin'e ateş ederler. Mermi seslerini duyunca, bunlar da karşılık vermek isterler ama tüfekleri ateşlemez.

Hasan:

"Bunlar bizi öldürmeye öldürür, sen gizlice kaç. Atın yanına varırsan kurtulursun. Sonra gider amcama haber verirsin." der.

Hüseyin, ata giderken, Hüseyin'i vururlar. Sonra, Hasan

hamle yapar, ata biner. At, kar üzerinde hızlı gidememektedir. Hasan'ın atını vururlar, Hasan da bacağından vurulur.

Nazır ise olanlardan habersiz çeşmeye suya giderken, silah seslerini duyar. Hemen eve koşar, babasına:

"Baba, silah sesleri işittim, acaba Hasan ile Hüseyin ava mı gittiler?" der.

Babası:

"Hele git bir odaya bak, yatak boş mu? Eğer ava gittilerse, ben onların tüfeklerini bozmuştum, ava gitmesinler diye. Eğer gittilerse başlarına birşey gelmesin?" der.

Nazır, gider bakar ki yataklar boş. Nazır, feryat ederek dışarı çıkar:

"Baba, bu işin sebebi sen oldun." diye bağırır.

Nazır, hemen at hazırlar, yanına silah ve mermi alır, doğruca silah seslerinin geldiği yöne doğru atı koşturur. Nazır, çarpışmanın olduğu yere yaklaşır, attan iner. Ateş eden Abdullah'ı görür, onu vurur. Sonra Hasan ile Hüseyin'in yanına gelir. Orada, Nazır da vurulur. Nazır, silahı Hasan'a uzatır.

Abdullah:

"Nazır'ı bana getirin!" der.

Orada, Hasan üç kişiyi öldürür. İzol Aşireti'ne, orada bulunanlardan biri gidip haber vermiştir. Çarpışmaya İzol Aşireti'nin çoğu gelir. Ayrıca Hüseyin ile Nazır'ın babası da oraya gelmiştir. Bu da, İzol Aşireti'nin diğer adamları ile vuruşur. Birçok kişiyi öldürür. Sağ kalanlar da kaçarlar. Adam, Hasan, Hüseyin ve Nazır'ın cenazeleri başında feryat eder:

"Ben, sizin bu kadar yiğit olduğunuzu bilseydim, hiç silahlarınızı bozup sizi bu duruma getirir miydim?"

Anlatan: Abdurrahman BEKMEZ / Koçali Köyü

Sultan Süleyman

Bir varmış bir yokmuş. Bir Sultan Süleyman varmış. Bu Sultan Süleyman'ın bütün kuşlar emrindeymiş. Sultan Süleyman'ın karısı birgün çeşmeye su almaya gitmiş. Çeşmenin yanına bir baykuş gelmiş, kadın bu kuşu yakalamak istemiş. Kuş kaçmış, kadın baykuşu kovalamış, kovalamış fakat yakalayamamış. Sonunda kadın eve gelmiş ve kocası Sultan Süleyman'a demiş ki:

"Ben çok hastayım. Bana bütün kuşların tüyünden bir yatak yap." demiş.

Sultan Süleyman, emir vermiş ve bütün kuşlar toplanmış. Ama baykuş gelmemiş. Bir kuş, Sultan Süleyman'a demiş ki:

"Benim tüylerimi al da gideyim, çünkü benim yuvam dere kenarındadır. Eğer dere taşarsa yavrularımı götürür."

Bu sözler üzerine Sultan Süleyman, bu kuşu bırakmış. Ve baykuşu aramaya çıkmış. Sonunda baykuşu bir ağacın kovuğunda bulmuş. Baykuşa demiş ki:

"Sen niye benim emirlerime uymuyorsun?"

Baykuş da demiş ki:

"Senin hamın beni tutmak istedi, tutamadı. Onun için böyle bir oyun düzenledi. Şimdi git bak, hanımın yataktan kalkmış yemek yiyordur. Hem de o kadar kuş, orada boşa bekliyor. Bütün kuşların şimdi yavruları vardır. Ben de bu yüzden yakalanmadım zaten." demiş.

Bunun üzerine, Sultan Süleyman eve gelmiş, bakmış ki baykuşun söyledikleri doğru, hanımı kalkmış yemek yiyor.

Bu olay üzerine Sultan Süleyman, bütün kuşları bırakmış ve hanımını da evden kovalamış.

Anlatan: Mustafa MAVIŞ / Koçali Köyü

Hasan İle Telli

Bir varmış bir yokmuş, zamanın birinde iki amca çocuğu varmış. Erkek olanın ismi Hasan, kızın ismi ise Telli'ymiş. Hasan'ın ana ve babası yokmuş. Hasan, amcasının yanında kalıyormuş. Hasan ile Telli ise birbirlerini seviyorlarmış.

Hasan bir gün, amcasına, Telli'yi sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söylemiş. Amcası, bu sözleri duyunca çok sinirlenmiş ve Hasan'ı evinden kovmuş. Hasan, amcasının evinden ayrılmış ama Telli'yi sevdiği için oraları terkedememiş. Hasan, her gece gelip gizlice Telli'yi görüyormuş. Hasan'ın Telli'yi görmeye geldiği bir gece, amcası bunları görmüş. Daha sonra gelirse yakalansın, diye askerlere haber vermiş. Hasan yine gelmiş ve askerlerden kaçamamış. Hasan, ırz düşmanı olarak bilindiği için idamına karar verilmiş. Hasan, herkesin gözü önünde idam edilecekmış. Telli, Hasan'ın idam edileceğini duyunca çok üzülmüş ve Hasan'ı kurtarmaya karar vermiş.

Telli, doğruca Hasan'ın kapatıldığı zindana gitmiş ve oranın komutanına demiş ki:

"Hasan'ı sabah namazında idam edin."

Telli de, Hasan'ı kurtaramayacağını anlayınca kendini de öldürmeyi planlamış. Tan yeri ağarırken, Hasan'ın yanına ak sakallı bir ihtiyar gelmiş ve demiş ki:

"Ey oğul! Benim söylediklerimi tekrar edersen kurtulursun."

İhtiyar, dua okumaya başlamış, aynısını Hasan da tekrar ediyormuş. Birden demir kapılar açılmış. Muhafızlar da uyuma-ya başlamışlar. Hasan, hemen oradan uzaklaşmış ve Telli'nin yanına koşmuş.

Telli ise elinde kılıç, kendini öldürmeye hazırlanıyormuş. Hasan, Telli'nin elinden kılıcı alarak ölümünü engellemiş. Hasan, derhal oradan ayrılmış, çünkü muhafızlar peşine düşmüşler. Hasan giderken, bir çingene kabilesine rastlamış. Çingene ağasının yanına giderek durumu anlatmış. Çingene ağasının ismi de Bekir imiş. Askerler, Hasan'ın ardından çingenelerin yanına gelmişler. Askerlerin komutanı, Bekir Ağa'ya haber göndermiş:

"Hasan'ı bırakın, yoksa sizinle savaşır ve sizi yok ederiz."

Fakat bu öneriyi Bekir Ağa kabul etmemiş. Askerlerle, çingeneler başlamışlar savaşa, Hasan da savaşıyormuş. Sonunda savaşı çingeneler kazanmışlar. Hasan, Bekir Ağa'ya teşekkür edip ayrılmış.

Hasan, doğruca Telli'nin yanına gelmiş ve mutlu bir hayat sürmeye başlamışlar.

Anlatan: Hasan KAPLAN / Koçali Köyü

Memo İle Zini

Bir varmış bir yokmuş. Zamanın birinde, bir peri padişahının üç tane kızı varmış. Güzel sarayın, çok güzel bir bahçesi varmış. Padişah, senenin belli zamanlarında bu bahçeye dinlenmeye gelirmiş. Bu sene, padişah çok hasta olduğu için bu bahçeye sadece kızları gitmiş. Peri kızlar geliyor ve bir ağaca konuyorlar. En büyük kız:

"Hadi, üstünüzdeki elbiseleri çıkarın da havuzda yüzelim." diyor.

Bunlar, havuzda yüzerken başlıyorlar tartışmaya:

"Acaba, bu dünyada en güzel kim?" diye...

Küçük kız:

"Bu dünyada benden güzel yoktur." demiş.

Büyük abla:

"Allah güzelliği yaratırken üçe bölmüş; bir parçasını Memo'ya, bir parçasını Zini'ye, diğer kalanı ise dünyadaki öteki mahlukata vermiştir. İnanmıyorsanız gidin bakın, Memo, ağacın altında yatıyor."

Küçük kız, bir kanat çırpışta Memo'nun yanına varmış. Biraz daha yaklaşıncı gördüğü güzellik karşısı da büyülenmiş. Yakışıklı Memo'yu öpmeye kalkmış fakat kendisinin peri olduğunu unutmuş. Kardeşlerinin yanına gitmiş:

"Sizinle gelmiyorum, burada Memo ile kalacağım." demiş.

Ablaları, ona peri olduğunu, Memo'nun ise insan olduğunu söylemişler ama dinlememiş. Küçük peri, ablalarının sihirli elbiselerini alıp saklamış:

"Eğer Memo ile Zini'yi bir araya getirmezseniz, Memo uyar ve sizi hizmetçisi gibi kullanır."

Ablaları, söz verip gitmişler.

Memo İstanbul'da, Zini ise Cizre'de yaşamış.

Memo, bir müddet sonra uyanmış. Rüyasında birtakım konuşmalar duymuş veya bunları rüyada gördüğüne kanaat getirerek yaşadığı yer olan Kız Kulesi'ne doğru yola çıkmış. Memo varlıklı, kültürlü bir padişahmış.

Zini de gördüğü rüyasını hizmetçisi olan kırk tane kıza anlatmış. Ve demiş ki:

"Kızlar, beni üç peri kızı alıp dört bir yanı sularla kaplı bir konağa götürdüler. Ne kadar bağırp çağırırsam, sesimi kimseye duyuramadım."

Hizmetçi kızlar, hemen 'Rüya tabircisi' Bekir Ağa'yı aradılar. Bekir Ağa, Zini'nin yanına geldi. Zini, Bekir Ağa'ya gördüklerini anlattı. Sonra dedi ki:

"Beni o rüyalardan ve yaşayacağım korkunç olaylardan korusan, sana istediğin kadar altın veririm."

Bekir Ağa ise yalnız kalmaları için hizmetçilerin gitmesini istedi. Hizmetçiler gidince Bekir Ağa, Zini'ye:

"Benim bu dünyada herşeyim var. Lakin karım yok. Benimle evlenirsen, ben o üç peri kızını da yok ederim."

Zini, bu sözlere çok sinirlendi ve onu hemen kapı dışarı etti. Aynı günün akşamı, iki peri kız gelip hizmetçileri ve Zini'yi uyutmuşlar. Zini'yi ise tacı ve tahtıyla birlikte alıp Memo'nun yatak odasına taşımışlar. Memo uyanmış, bakmış ki lambası birken iki olmuş; taht birken iki olmuş. Sonra yanında bir yatak ve yatağın içinde biri yatıyor. Yatağın içindekini uyandırmak için seslenmiş:

"İn misin, cin misin? Kimsin ey davetsiz misafir?.."

Zini, seslere uyanır ve bir bakar ki oda yabancı, yanında tanımadığı bir erkek var. Bu sefer aynı soruları Zini sormuş.

Memo, şaşırmış. Durumu açıklamış ve yanlışlığın Zini'de olduğu ortaya çıkmış. Memo, dışarı çıkarken Zini seslenmiş:

"Galiba, Allah ikimizi birbirimiz için yarattı ve bir araya getirdi. Gel birbirimizin olalım."

Bu sözler üzerine ikisi de anlaşırılar, birbirlerine yüzüklerini verirler.

Anlatan: Ramazan AKARSLAN / Koçali Köyü

III. Bölüm

Maniler

Mani, anonim halk edebiyatının en yaygın şeklidir. Yedi heceli ve dört mısralı tek dörtlükten meydana gelir. Üçüncü mısra serbest diğer mısralar kendi aralarında kafiyelidir. Kafiye düzeni: aaba şemasına uygundur. Genellikle ilk iki mısra giriş niteliğindedir. Asıl anlatılmak istenen son iki mısradadır. Maniler:Düz mani ve kesik mani olmak üzere ikiye ayrılır.

Benim de buradan derlemiş olduğum maniler birer düz mani örneğidir. Fakat bazılarında hece sayısı tam yedi değildir.

1

Atma beni taş ile
Gözüm dolu yaş ile
Ben nereye gideyim
Bu sevdalı baş ile

2

Kar yağar kar üstüne
Derdim var dert üstüne
Cellat boynumu vursa
Yar sevmem yar üstüne

3

Benim bahtım niçin kara
Gönlüm üzgün bahtım yara
Gel derdime derman ara
Yaktın beni kara sevda

4

Dağlara varamadım kardan
Haber gelmedi yardan
Ya gel ya mektup gönder
Kurtar beni bu dertten

5

Ağaçta meyva olur
İnsan da insan olur
Bu erkekler olmasa
Kızlar hep bekar kalır

6

Koyun meler kuzu meler
Sular hendeğine dolar
Ana baba olmazsa
Herkes murada erer

7

Gel bana bana bana
Seni götürüm ona
Kurban olayım ana
Gelin getirdin bana

8

Damların arkasına
Gül takmış yakasına
Köyün gençleri de düşmüş
Hani'nin arkasına le Hani

9

Gelinin çardağına
Rakı koy bardağına
Altın yüzük yakışmış
Hani'nin parmağına

10

Dolmuş geliyor dolmuş
İçine kızlar dolmuş
Ellerin yari gelmiş
Benim yarım ne olmuş

11

Dere boyu bahçalar
Yar oturmuş saz çalar
Senin o bakışların
Yüreğimi parçalar

12

Deniz dediğin bir Nil'dir
İnsanı söyleten bir dildir
Kendimiz uzaktayız
Yine kalbimiz birdir

13

Dama baktım dam iki
Yıldız saydım on iki
Kâhta'nın içindeki
Orta boylu benimki

14

Koçali'de ahım var
Adıyaman'da dergahım var
Göz gördü gönül sevdi
Bunda benim günahım mı var

15

Kûlahta var dondurma
Oğlan beni kandırma
Benim yaşıım küçüktür
Bana nişan taktırma

17

Yazı yazdım kış idi
Kalemim gümüş idi
Daha çok yazacaktım
Parmaklarım üşüdü

19

Bağa girdim üzüme
Çırpı değdi gözüme
Koçali'nin kızları
Sürme çekmiş gözüne

21

Leblebi koydum tasa
El vurdum basa basa
Bizim gelin çok yaşa
Birazcık boydan kısa

16

Yazı yazdım yaz idi
Kalemim kiraz idi
Daha çok yazacaktım
Mürekkebim az idi

18

Aya baktım ay beyaz
Kıza baktım kız beyaz
Cebe baktım para az
O kız bana yaramaz

20

Deniz üstü iskele
Abim gitti askere
Çavuş gözün kör olsun
Ver abime teskere

22

Dereler katar katar
Kunduram kuma batar
O kız beni görünce
Çalkalar göbek atar

24

Ocak başında maşa
Oğlan gel beni boşa
Boşamazsan boşama
Şimdi yersin bir maşa

26

Merdivende basamak
Yukarı çıkmak yasak
Validen emir geldi
Kızlara koca yasak

28

Sepet sepet yumurta
Sakın beni unutma
Unutursan küserim
Mektubumu keserim

23

Asmada koruğ olur
Koruğdan üzüm olur
Allah'a şükür olsun
Bu kız da benim olur

25

Masa üstünde yılan
Oğlan boynuma dolan
İşaretten anlamaz
Kalın kafalı oğlan

27

Masa üstünde pekmez
Bu pekmez bana yetmez
A benim güzel yarım
Nikahsız gelin gitmez

29

Yılana bak yılana
Yılan kaçmış ormana
Anam beni vermiyor
Kıravatlı oğlana

31

Mektup yazdım peş peşe
Bizim oda dört köşe
Eğer mektup yazmazsan
Elin ayağın şişe

33

Ata bindim alışam
Ben o yare kavuşam
O yar bana küsmüştür
Nasıl edem barışam

30

Ben bir kara biberim
Doğru yoldan giderim
Çok söylenme kaynana
Oğlunu alıp giderim

32

Arpa buğday karışık
Yola çıkma baş açık
Eğer gönlün bendeyse
Al bohçanı yola çık

34

Gönlüm ilacı sen
Derdimin dermanı sen
Gurbet ellerde kalma
Bir tek dileğim sen

IV. Bölüm

Efsane

Efsanenin başlıca niteliği inanış konusu olmasıdır; onun anlattığı şeyler doğru, gerçekten olmuş diye kabul edilir. Bu niteliği ile efsane masaldan ayrılır, hikaye ve destana yaklaşır. Başka bir niteliği de düz konuşma diliyle ve her türlü üslup kaygısından yoksun, hazır kalıplara yer vermeyen kısa anlatı oluşudur. Bir destan parçası karmaşık ve uzun soluklu anlatı bütününden kopup kendine özgü üslup niteliklerini, sanatlık süslemeleri yitirince, sadece olağanüstü yönleriyle bir kişiyi ya da bir olayı bildirme göreviyle sıralanınca efsane olur. (1) diye tarif ediyor Pertev Naili Boratav.

(1) Prof. Pertev Naili Boratav. 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Gerçek Yayınevi 4. Baskı, İstanbul 1982 syf. 98.

Koçali Köyü'nün Kuruluşu ile İlgili Bir Efsane

Koçali Köyü'nün ortasında büyük bir çeşme var. Önceden bu çeşmenin yanında, sadece Ali isimli biri otururmuş. Şavi mevkiinde bulunan Kuçikan isimli köyden (Köy, Pirin Köprüsü yakınlarındadır) bir adam, Ali isimli adamdan Allah'ın emriyle oğluna, kızını istemiş. Ali kızını, bu adama vermiş, düğün olmuş. Kız, Kuçikan'a gelin gitmiş. Adettir, yeni gelin kendi babasının evine ziyarete gidince, kızın babası birşeyler hediye eder.

Damadın babası da bu adete göre, geline demiş ki:

"Kızım eğer baban, düğün hediyesi olarak birşey istiyor musun? diye sorarsa, sen de bu çeşmeyi iste ki, biz de hayvanlarımızı yazın buraya getirelim" Yani orayı yayla olarak kullanmak istediğini anlatmış. Kız kabul etmiş.

Yeni gelin ve damat, kızın babasını evine gelmişler. El öpmüşler, kızın babası, adet üzere kızına:

"Kızım hediye olarak benden istediğin birşey var mı?" demiş.

Kız ise kayınbabasının söylediklerini tekrar etmiş. Adam kabul etmiş. Bu çeşmenin etrafına damat ve yedi kardeşi gelip yerleşmişler. Bu kardeşlerin ismi: Hamza, Bero, Hıdır, Ali Bey, Zeyno, Mırto, Şeyho imiş.

Daha sonra komşu köy ile sınır yüzünden anlaşmazlık çıkmış. Komşu köylüler, kardeşlerden Şeyho'yu öldürürler. Kardeşlerden Hamza ise deli dolu imiş. Kardeşlerine:

"Ben kardeşimi öldürenleri, bulur ve cezalandırırım." diyerek, atına binip oradan hemen uzaklaşmış. Hamza, Bulam Yaylası Balık Burnu mevkiinde gelmiş. Orda çocuklar varmış, onlara:

"Köylülerin nerede olduklarını" sormuş. Onlar da:

“İlerideki ağacın altında uyuduklarını” söylemişler. Hamza hemen gidip ağacın altında uyuyanları öldürür. Bu köylüler, Hamza ve kardeşlerinden korktukları için kendi köylerin terk ederler. Hamza ise köye, daha kardeşinin cenazesi kaldırılmadan yetişir. Kestiği kelleleri de meydana bırakır.

Sonradan, kendi aşiretiyle geçinemeyen İzol (Hazoğlu) isimli biri gelmiş. Bu kardeler İzol'u kendilerine kirve yapmışlar. Köy böylece gelmiş.

Kızın babası Ali ise damatlarına çok güzel bir koç kesmiş, ayrıca yapmış olduğu yiğitlikten dolayı bu köye “Koçalı” denilmiş.

Anlatan: Abdurrahman Bekmez / Koçalı Köyü

V. Bölüm

Koçali Köyü'nde Soyisim ve Lakaplar

Mal-i Üsi Gevre	: Beyaz Üso soyu
Mal-i Mille	: Molla soyu
Mal-i Guri Meme	: Kel Mehmet Soy
Mal-i Teğer	: Teğer(Hayvanın yem yediğı yer) soyu
Mal-i Ali Gelleri	: Çelikhan Aşireti soyu
Mal-i Alli Hamuş	: Hamuş soyluları
Mal-i Gıcık	: Gıcık soyu
Mal-i Gunde	: Gund (köy) soyu
Mal-i Mesti Dubırın	: Dubırın (iki yıllık koç) soyundan
Mal-i Keyi	: Keya (isim) soyu
Mal-i Zenik	: Zenik (kol, soy) soyu
Mal-i Nesir	: Nesir soyundan
Mal-i Gule	: Gül soyundan
Mal-i Hamıke	: Hamık (isim) soyu
Mal-i Mamıke	: Mamık (isim) soyu
Mal-i Şovık	: Düz soyu
Mal-i Fırfe	: Fır evleri soyu
Mal-i Hutte	: Hutte evleri soyu
Mal-i Cav Hesin	: Mavi gözlüler soyu
Mal-i Mıçık	: Mıç (isim) soyu
Rem-i Bızine	: (Keçi soyu
Üsi Kele	: Kel Hüseyin soyu
Üsfi Mal-i Gulmest	: Gül yoğurt soyu
Avzer-i Budele	: Budala Abuzer soyu
Hus-i Zer	: Sarı Hasan Soy
Mal-i Medi Nise:	

Lakaplar

Bırıke	: Kuvvetli
Seyde	: Seyit
Cille	: Çullu
İskot:	
Sorıg	: Kırmızı
Mılleı	: Molla
Os	:
Lul	:
Mest Haç	: Ayı Mustafa
Kıstık	:
Husık Gole	:
Avzer-i Gore:	Oğlak Abuzer
Avzer-i Gale	: İhtiyar Abuzer
Bazo	:
Tırk	: Türk
Memreş	: Kara Mehmet
Hame	: Hamdi
Fatome	:
Hüs i Ave	:
Emi Bırısı	:
Şove	:
Köj	: Küçük
Peh	: Karakuş
Hıra	: Arıcı
Çuk	: Çelik
Köt	: Ferhat
Vır	:
Bektaş	:
Sultan	:
Şeh	:
Karca	:
Hamike	:
İntır	:

Al :
Kaso :
Gelil :
Etün : Kötü
Hanoşaş :
Teme :
Beytiş : Taş
Gevre : Beyaz

Bağlıca Köyü'nde Soyisim ve Lakaplar

Avzer-i Gare: Abuzer Oğlak
Mast Harçe : Ayı Mustafa
Husi Ave : Hüseyin Abuzer
Aşi Mame : Ayşe İmam
Cafe :
Şave :
Emi Bırısı :
Üzguriyye :
Mıllıke : Kanbur
Ap Huse : Hüseyin Amca
Hüsen-i Ale : Ali Hüseyin
Fatame : Fatma
Ali ismil : Ali İsmail
Hanıke :
Turke : Türk-Türkçe
Haçe :
Visi Ali Vire : Ali Veysi
Hami Hasibake: Hamdi Hasan
Mamiğale :Mahmut
İvrim : İbrahim
Mahmed-i Hame: Hamdi Mehmet (Muhammet)
Us-i Gale:
Gureş- Guruş: Kuruş

Çatalağaç Köyü'nde Soyisim ve Lakaplar

İvi Gije:

Zeytune : Zeytin

Üsi Hanife : Yusuf Hanifi

Hasan-i Gare: Sağır Hasan

Kulle :

Mami Tire :

Şur-Şir : Kılıç

Husi Gane : Hüseyin-i Hatun

Bulam Köyü'nde Soyismi ve Lakaplar

Sarraş : Karabaş

Gulune : Güller

Mamdi madi mamike:

VI. Bölüm

Kaynak Kişiler

Adı ve Soyadı	D. Tarihi	İş	Öğrenimi	İk. Yeri
Abdurrahman Bekmez	1958	Çiftçi	İlkokul	Koçali
Ali Bulut	1938	Çiftçi	Okur-Yazar	Koçali
Ayşe Bulut	1958	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Ayşe Arıcı	1939	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Ayşe Çam	1951	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Ayşe Kaplan	1944	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Ayşe Tutdere	1947	Ev kadını	Az Türkçe bilir	Bağlıca
Elif Tutdere	1954	Ev kadını	İlkokul	Bağlıca
Emine Işık	1937	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Emine Üstün	1948	Ev kadını	Az Türkçe bilir	Koçali
Fidan Gökbulut	1950	Ev kadını	Türkçe bilmez	Bağlıca
Hacı İzci	1948	işçi	İlkokul mezunu	Adıyaman Mrk
Halit İzci	1974	Çiftçi	Ortaokul	Koçali
Hamdi Çokgüler	1908	Çiftçi	Türkçe bilmez	Bağlıca
Hasan Büyüktaş	1953	Çiftçi	Türkçe bilmez	Koçali
Mehmet Çalışkan	1940	Çiftçi	Az Türkçe bilir	Koçali
Mehmet Çengel	1945	Çiftçi	Türkçe bilmez	Bağlıca
Mehmet Özer	1931	Çiftçi	Türkçe bilmez	Bağlıca
Nezihe Özşahin	1950	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Emine Kavlak	1935	Ev kadını	Türkçe bilmez	Koçali
Ramazan Akarslan	1963	Memur	Lise	Koçali
Ramazan İnici	1972	Çiftçi	İlkokul	Koçali
Uryan Sarısakal	1972	Çiftçi	Ortaokul	Koçali

Malzeme Veren Ortaokul Öğrencileri

**Abuzer İnal
Abuzer Özşahin
Ali Üsün
Emine Hekimoğlu
Gülay Özdemir
Hacı Abuzer Kırmızı
Hasan Kaplan
İbrahim Çelik
Haşim Tutdere
Mehmet Hanifi Bekmezci
Mustafa Bekmez
Mustafa Maviş
Murat Sarısakal
Necmettin Çevik
Ömer Doğan
Şeyho Maviş
Şükrü Yılmaz
Yıldız Altun
Yusuf Kavlak**

Sonsöz

“Yazıya geçilmemişse yok demektir.”

Bu sözün ışığı altında kendi çapımda unutulmaya yüz tutmuş eserleri yazıya geçirip, sizlerin takdirine sundum. Eksiklerimin olduğunu biliyorum. Tam ve detaylı bir tercüme ve araştırma benim Kürtçe’yi bilemeyişimden dolayı mümkün olamamıştır.

Herşeye rağmen çalışmayı tamamlayıp kitap haline getirdiğim için mutluyum. Umarım yararlı olur.

Saygılarımla.

Orhan Güner

Bibliyografya

- 1- Adıyaman İli Yıllığı 1973: Nakibler Mat. 1973
- 2- AHUNDOV, Ehliman. Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri: TDK Yay. An. Ün. Bas. Ankara 1978
- 3- ALBAYRAK, Nurettin. Folklorumuz ve Erzincan:Ermat Mat. Erzincan 1983
- 4- Arpaçay Köylerinden Derlemeler: TDK Yay.TTK Bas. Ankara 1988, 2. bas.
- 5- ASLAN, Nazım. Masallar ve Hikayeler: Öğretmen Yazarlar Dizisi, M.E.B. Yay. M.E. Basımevi, İst. 1988
- 6- BAŞBUĞ, Hayri. İki Türk Boyu Zaza ve Kurmanclar: Türk Kül. Araş. Ens. Ankara 1984
- 7- BORATAV, Pertev Naili. 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı: Gerçek Yay. İst. 1982, 4. baskı
- 8, BORATAV, Pertev Naili. Folklor ve Edebiyat 2: Recep Usluoğlu Bas. Ank. 1945
- 9- CAFEROĞLU, Ahmet. Türk Kavimleri:Ayyıldız Mat. Ankara 1983
- 10- ÇAĞLAYAN, Aziz, Adıyaman Tarihi: Deniz Mat. Adıyaman 1967
- 11- ELÇİN, Şükrü. Halk Edebiyatına Giriş: Kül. Bak. Yay. Ankara 1980
- 12- FIRAT, M. Şerif. Doğu İlleri ve Varto Tarihi. Kardeş Mat. Ankara 1970

- 13- GÖKAY, Orhan Şaik. Dede Korkut Hikayeleri: Kültür Bak. Yay. Semih Ofset. Ankara 1986
- 14- GÖKALP, Ziya. Altın Işık: Kültür Bak. Yay. Ankara 1985
- 15- GÜNAY, Umay. Elazığ Masalları: At. Ün. Yay. Erzurum 1975
- 16- GÜNEY, Eflatun Cem, Folklor ve Eğitim: M.E. Bas. İstanbul, 1966
- 17- İPEK, Ali. Gümüşhacıköy Masalları: At. Ün. Er. Fak. TDE Böl. Mez. Tezi, Erzurum 1973
- 18- İslam Ansiklopedisi C.5 syf. 454-455 (Hısn-ı Mansur Mad.)
- 19- KABAKLI, Ahmet. TÜRK EDEBİYATI C.1İst. 1978
- 20- KALKANDELEN, Hayrettin. İki Tarih Beldesi: Adıyaman, Kahta İst. 1951
- 21- Kelile ve Dimne (Müellifi Beydaba) Tercüme eden Ömer Rıza Doğrul., İst. 1941
- 22- KIRZIOĞLU, Fahrettin. Kürtlerin Türklüğü: At. Ün. Zir. Fak. Talebe Demeği Yay. Kurtuluş Mat. Ank. 1968
- 23- PARMAKSIZOĞLU, İsmet. Tarih Boyunca Kürttürkleri ve Türkmenler: Türk Kül.Araş. Ens. Ayyıldız Mat. Ankara 1983
- 24- SAKAOĞLU, Saim. Gümüşhane Masalları: At. Ün. Yay., Sevinç Mat. Ankara 1973
- 25- SAN, Salih. Her Bakımdan Kısaca Besni: Malatya 1950
- 26- SEKBAN, Mehmet. Kürt Meselesi : Kon Yayınları Ankara 1979
- 27- SUCU, Mustafa. Adıyaman İli ve İlçeleri: Önder Mat. Adana 1985
- 28- TAN, Nail. Çocuklarımıza Folklor Hazinemizden Seçmeler: Kül. Tur. Bak. Yay. Aslımlar Mat. Ankara 1986.
- 29- TANERİ, Aydın. Kürtler (İbnü'l-Erzah ve Şeref Han Tarihlerinin Değerlendirilmesi): Doğuş Mat. Ankara 1976

- 30- TEZEL Naki. Türk Masalları C. 1. Kül. Tur. Bak. Sevinç Mat. Ankara 1985
- 31- TEZEL, Naki. Türk Masalları C.2. M.E. Bas. İst. 1971
- 32- TUĞRUL, Mehmet. Mahmutgazi Köyünde Tür Halk Edebiyatı: M.E.Bas. İstanbul, 1969
- 33- Türk Folklorundan Derlemeler 1987: Kül. Tur. Bak. MFAD Yay. No: 88, Ankara 1987
- 34- Türk Folklorundan Derlemeler 1988: Kül. Tur. Bak. MFAD Yay. No: 91, Ankara 1988
- 35- Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı:A.Ü.Bas. Ankara 1975
- 36- Türk Folklor ve Etnoğrafya Klavuzu: M.E. Bas. Ankara 1969
- 37- 1. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri: Başbakanlık Basımevi Ankara 1974
- 38- YEŞİL, Şemsettin. Maneviyyat Bağçesi Evliyaullah Sözleri Arifler Sofrası: Yaylacık Mat. İst. 1967
- 39- ZILLIOĞLU, Mehmet. Evliya Çelebi Seyahatnamesi : c. 1, 2 Üçal Neşriyat İstanbul 1966

Orhan Güner

Kürt Halk Masalları ve Halk Hikayeleri

“Yazıya geçmemişse yok demektir.”

Ben de bu söze dayanarak, öğretmenlik yapmış olduğum köy ve çevresinde ‘*süpürge metodu*’ ile ne bulduysam dinledim, derledim, yazıya geçirdim. Benim Kürtçem olmadığı için, köylüler bana Türkçe anlatıyorlar, Türkçesi de zor oluyor diye, kısa kesiyorlardı. Halk hikayelerinin çok uzun olduğunu biliyordum ama köylüleri de ürkütmemek için onları zorlamıyordum. Bana anlatılanları aldım.

Bunları, tez çalışması olarak tasnif ettim. Sonra basılması söz konusu oldu. Bir arkadaşım bana, “*Bunları birinci hamur kâğıda bastırmazsan satılmaz*” dedi. Ben de “*Satılmazsa satılmasın, en azından benim yüzümden ağaç kesilmesin*” diyerek, üçüncü hamur kâğıda basılmasını istedim. Eğer çok satılır da kâra geçerse, kârın hepsi ‘*Yeşil Barış Örgütleri*’ne bağışlanacaktır, belirteyim.

Ayrıca bu kitabı okuduktan sonra, insanın ve insanın hayal gücünün farkına varacak, bu gücün sınır tanımadığını, insanların ne kadar cesur ve akıllı olduklarını öğrenecek, belki de “*ben bu masalı biliyorum*” diyecek ve bunları çocuklarınıza okuyacak, okutacaksınız.

Ben de bu mutluluğu, size Kürt Halk Masalları ve Hikayeleri sayesinde tattırdığım için sevineceğim.

Orhan Güner

ISBN 975-8424-32-7

9 789758 424320